

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

Α.Ε.Ν ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: _____

ΚΥΡΙΑΡΧΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΘΑΛΑΣΣΑ

ΤΟΥ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ: ΦΛΩΡΟΣ ΜΙΧΑΗΛ

Α.Γ.Μ: 2613

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: Παρασκευή 11 Μαΐου 2010

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

A/A	Όνοματεπώνυμο	Ειδικότης	Αξιολόγηση	Υπογραφή
1				
2				
3				
ΤΕΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ				

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2013

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	3
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ.....	4
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ.....	4
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ.....	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^Ο: Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΖΩΝΩΝ-Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΙΓΙΑΛΙΤΙΔΑΣ ΖΩΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΟΡΕΥΟΥΣΑΣ ΖΩΝΗΣ.....	8
I.Η ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ.....	8
II.Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ.....	9
III.Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΙΓΙΑΛΙΤΙΔΑΣ ΖΩΝΗΣ	11
IV.Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΙΣΗΣ ΑΠΟΣΤΑΣΗΣ (ΜΕΣΗ ΓΡΑΜΜΗ/ΠΛΑΓΙΑ ΓΡΑΜΜΗ) ΣΤΗΝ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΙΓΙΑΛΙΤΙΔΑΣ ΖΩΝΗΣ.....	11
V.Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΣΥΝΟΡΕΥΟΥΣΑΣ ΖΩΝΗΣ ΚΑΙ Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ-Η ΑΠΟΥΣΙΑ ΣΧΕΤΙΚΟΥ ΚΑΝΟΝΑ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ.....	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^Ο: Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΖΩΝΗΣ (ΑΟΖ).....	17
I.Η ΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ: ΑΠΟ ΓΕΩΛΟΓΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΩΣ ΤΟΝ ΡΟΛΟ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ.....	17
II.Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΕΥΗΣ 1958 (ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΥ 1958 ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥΣ).....	18
III.Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ Ή ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΩΝ ΚΡΑΤΩΝ.....	19
IV.Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΟΖ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ Ή ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΩΝ ΑΚΤΩΝ.....	20
V.ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 74 ΚΑΙ 83 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΔΘ 1982.....	22
VI.Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΟΡΙΟΥ.....	24
VII.Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΙΣΗΣ ΑΠΟΣΤΑΣΗΣ (ΜΕΣΗ/ΠΛΑΓΙΑ ΓΡΑΜΜΗ) ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ.....	28
VIII.ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΙΣΗΣ ΑΠΟΣΤΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ.....	33
IX.ΟΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΩΣ ΑΠΟΚΛΙΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΣΗ ΓΡΑΜΜΗ.....	34
X.ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΑΡΧΗΣ ΙΣΗΣ ΑΠΟΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΩΝ.....	36

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ

ΕΠΙΕΙΚΕΙΑΣ..... 37

Ι. ΤΡΟΠΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΕΠΙΕΙΚΕΙΑΣ ΣΕ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ

ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ.....37

α) ΚΟΙΝΑ ΟΡΥΚΤΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ/ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ/ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ

ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ.....39

β) ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑΣ40

γ) ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ.....41

δ) ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ.....42

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ

ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ -ΕΘΙΜΙΚΕΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ

ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ.....43

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΤΑ ΝΗΣΙΑ ΩΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΑΣΚΗΘΕΙΣΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΙΚΑΙΟΔΟΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΣΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ

ΝΗΣΙΩΝ.....46

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....48

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....50

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΔΙΕΘΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ-

INTERNET.....50

ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΟΖ: Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη

ΔΔ: Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης

ΔΔΔΘ: Διεθνές Δικαστήριο Δικαίου της Θάλασσας

ΗΕ: Ηνωμένα Έθνη

ΚατΔΔ: Καταστατικό του Διεθνούς Δικαστηρίου

Μίλι: Ναυτικό Μίλι = 1852 μέτρα

ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

Σύμβαση ΔΘ 1982: Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας 1982

AJIL: American Journal of International Law

BYIL: British Yearbook of International Law

ICLQ: International and Comparative Law Quarterly

ILR: International Law Reports

RHDI: Revue Hellenique de Droit International

VJIL: Virginia Journal of International Law

GJCL: Georgia Journal of International and Comparative Law

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ

- 1958: Σύμβαση της Γενεύης για την Αιγιαλίτιδα Ζώνη και τη Συνορεύουσα Ζώνη
Σύμβαση της Γενεύης για την Ανοικτή Θάλασσα
Σύμβαση της Γενεύης για την Υφαλοκρηπίδα
Σύμβαση της Γενεύης για την αλιεία και την προστασία των βιολογικών πόρων της Ανοιχτής Θάλασσας
1964: Σύμβαση Αλιείας του Λονδίνου της 9ης Μαρτίου 1964
1973: Σύμβαση πρόληψης θαλάσσιας ρύπανσης-MARPOL
1982: Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ

- Αριθμ. Έκθεσης Διεθνείς Συμφωνίες
(Report Number) (International Maritime Boundaries)
Βόρεια Αμερική:
No. 1-1 Καναδάς-Δανία (Γροιλανδία) (1973)
No. 1-5 Μεξικό-Ηνωμένες Πολιτείες (1970, 1976 και 1978)
Κεντρική Αμερική/Καραϊβική:
No. 2-1 Κολομβία-Κόστα Ρίκα (1984)
No. 2-2 Κολομβία-Δημοκρατία της Δομνίκης (1978)
No. 2-4 Κολομβία-Ονδούρα (1986)
No. 2-5 Κολομβία-Παναμάς (1976)
No. 2-6 Κόστα Ρίκα-Παναμάς (1980)
No. 2-7 Κούβα-Αιτή (1977)
No. 2-8 Κούβα-Μεξικό (1976)
No. 2-13(1) Trinidad και Tobago/Βενεζουέλας (Κόλπος της Παρία) (1942)
Νότια Αμερική:
No. 3-1 Αργεντινή-Χιλή (1984)
No. 3-2 Αργεντινή-Ουρουγουάη (1973)
Αριθμ. Έκθεσης Διεθνείς Συμφωνίες
(Report Number) (International Maritime Boundaries)
Νότια Αμερική:
No. 3-4 Βραζιλία-Ουρουγουάη (1972)
No. 3-5 Χιλή-Περού (1952)
No. 3-7 Κολομβία-Εκουαδόρ (1975)
No. 3-8 Κόστα Ρίκα-Εκουαδόρ (1985)
No. 3-9 Περού-Εκουαδόρ (1952)
Αφρική:
No. 4-2 Γκάμπια-Σενεγάλη (1975)
No. 4-4 Σενεγάλη-Γουινέα Μπισσάου (1960)
No. 4-5 Κένυα-Τανζανία (1976)
Κεντρικός Ειρηνικός/Ανατολική Ασία
No. 5-3 Αυστραλία-Νέα Γουινέα (1978)
No. 5-9 Μαλαισία-Ινδονησία (1969)
No. 5-12 Ιαπωνία-Νότια Κορέα (1974)
No. 5-13(1) Μαλαισία-Ταϊλάνδη (1971)
Ινδικός Ωκεανός/Νοτιοανατολική Ασία:
No. 6-2(5) Αυστραλία-Ινδονησία (1989)
No. 6-6(2) Ινδία-Ινδονησία (1977)
No. 6-8 Ινδία-Μαλβίδες (1976)

No. 6-11 Ινδία-Ταϊλάνδη (1978)
 Περσικός Κόλπος:
 No. 7-2 Μπαχρέιν-Ιράν (1971)
 No. 7-6 Ιράν-Κατάρ (1969)
 Μεσόγειος/Μαύρη Θάλασσα:
 No. 8-1 Κύπρος-Ηνωμένο Βασίλειο (1960)
 No. 8-2 Γαλλία-Ιταλία (1986)
 No. 8-4 Ελλάδα-Ιταλία (1977)
 No. 8-5 Ιταλία-Ισπανία (1974)
 Βόρεια και Δυτική Ευρώπη:
 No. 9-2 Γαλλία-Ισπανία (1974)
 No. 9-3 Γαλλία-Ηνωμένο Βασίλειο (1988)
 No. 9-5 Ιρλανδία-Ηνωμένο Βασίλειο (1988)
 No. 9-6 Νορβηγία-Σοβιετική Ένωση (1957)
 No. 9-7 Πορτογαλία-Ισπανία (1976)
 No. 9-9 Δανία-Νορβηγία (Βόρεια Θάλασσα) (1965)
 No. 9-11 Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας-Ολλανδία (1971)
 No. 9-13 Ολλανδία-Ηνωμένο Βασίλειο (1965)
 No. 9-15 Νορβηγία-Ηνωμένο Βασίλειο (1965)
 Βαλτική Θάλασσα:
 No. 10-3 Φιλανδία-Σουηδία (1972)
 No. 10-4 (1) Φιλανδία-Σοβιετική Ένωση (Κόλπος της Φιλανδίας) (1965)
 No. 10-8 Πολωνία-Σοβιετική Ένωση (1969)
 No. 10-10 Σουηδία-Πολωνία (1989)

NOMΟΛΟΓΙΑ

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

- Fisheries Case (United Kingdom v. Norway) Judgment of 18/12/1951, 116 ILR 18, no. 36.
- Minquiers et Ecrehos Case (France v. United Kingdom), Judgment of 17/11/1953.
- North Sea Continental Shelf Case (The Netherlands/Denmark-FR Germany) (1969), ICJ Rep. 1969.
- Fisheries Jurisdiction (Federal Republic of Germany v. Iceland) (2/2/1973).
Fisheries Jurisdiction (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland v. Iceland) (25/7/1974).
- Aegean Sea Continental Shelf Case (Greece v. Turkey) (19/12/1978).
- Continental Shelf (Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya), Judgment, ICJ Rep. 1982, 18.
- Delimitation of the Maritime Boundary in the Gulf of Maine Area (USA-Canada), ICJ Rep. 1984, 246
- Libya-Malta Continental Shelf Case, ICJ Rep. 1985, 13.
- Land, Island and Maritime Frontier Dispute (El Salvador/Honduras: Nicaragua intervening) (11/9/1992).

- Maritime Delimitation in the Area between Greenland and Jan Mayen (Denmark v. Norway), ICJ Rep. 1993, 38
- Maritime Delimitation and Territorial Questions between Qatar and Bahrain (Qatar v. Bahrain) (2001), Merits, Judgment.
- Land and Maritime Boundary between Cameroon and Nigeria (Cameroon v. Nigeria: Equatorial Guinea intervening) (Merits), ICJ Rep. 2002, 303
- Case concerning Territorial and Maritime Dispute between Nicaragua and Honduras in the Caribbean Sea (Nicaragua v. Honduras) (2007).

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ

- Anglo-French Continental Shelf Arbitration, (United Kingdom v. France) (1977), 54 ILR 6
- Report and Recommendations to the Governments of Iceland and Norway of the Conciliation Commission on the Continental Shelf Area between Iceland and Jan Mayen 1981), 62 ILR 108
- Delimitation of the Maritime Boundary between Guinea and Guinea-Bissau (1985), 77 LR 635
- Maritime Delimitation between Guinea-Bissau and Senegal (Guinea-Bissau v. Senegal) (1991), 83 ILR 18
- Case concerning the Delimitation of Maritime Areas between Canada and the French Republic- St. Pierre et Miquelon Arbitration (France-Canada) (1992), 31 ILM 1145
- Yemen-Eritrea Arbitration (Phase II, Maritime Delimitation) (1999).

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η θάλασσα με τις ποικίλες χρήσεις, λειτουργίες και οφέλη που προσφέρει τόσο από άποψη φυσικών πόρων (ζωικοί και φυτικοί οργανισμοί, αλιεύματα, ορυκτός πλούτος) όσο και από την χρήση της ως πηγή ενέργειας μέσω των κυμάτων, ως διάυλος επικοινωνίας μέσω της ναυτιλίας, ως πηγή αναψυχής, ως σπουδαίος οικονομικός παράγοντας και πηγή πλούτου για τα παράκτια κράτη και τους παρόχθιους πληθυσμούς δεν θεωρείται άδικα οδός και θησαυρός, όριο άμυνας της εδαφικής ακεραιότητας των παράκτιων κρατών αλλά και οικονομικής χρησιμοποίησής από όλα σχεδόν τα κράτη. Για τους ανωτέρω λόγους υπήρχε από πολύ νωρίς αυξημένο ενδιαφέρον για την όσο το δυνατόν καλύτερη και αποδοτικότερη αξιοποίηση της θάλασσας και του θαλάσσιου πλούτου της.

Η συνεχιζόμενη εκμετάλλευση της θάλασσας, που συνοδεύτηκε από σημαντικές τεχνολογικές εξελίξεις και τεχνολογικά επιτεύγματα, ήγειρε ζητήματα διεκδικήσεων από πλευράς των κρατών σε όλο και ευρύτερες θαλάσσιες περιοχές, οδήγησε στον σταδιακό κατακερματισμό της σε ποικίλες θαλάσσιες ζώνες εθνικής κυριαρχίας ή δικαιοδοσίας καθώς και σε διαφορές μεταξύ των κρατών ως προς την ανεύρεση σαφών και επαληθεύσιμων κριτηρίων για την οριοθέτηση των θαλάσσιων αυτών ζωνών. Πιθανόν, ο πρωταρχικός λόγος για την δημιουργία αυτών των συνόρων ήταν η τεχνολογική επίτευξη της εξόρυξης πολύτιμων υδρογονανθράκων και άλλων μη ζώντων πόρων του βυθού και του υπεδάφους, η οποία προϋπέθετε συχνά τον προσδιορισμό της περιοχής μεταξύ των χειριστών της. Διάφορες χώρες άρχισαν να διακηρύττουν νέες ζώνες θαλάσσιας δικαιοδοσίας και να καθορίζουν τα σύνορα με άλλα κράτη προκειμένου να μεγιστοποιήσουν τις περιοχές στις ζώνες αποκλειστικής δικαιοδοσίας τους.

Τα ζητήματα της οριοθέτησης των θαλάσσιων ζωνών, έτσι όπως αποτυπώθηκαν μέσα από την πρακτική των κρατών και το εθιμικό δίκαιο, με πρωταρχικούς στόχους την επέκταση της κρατικής κυριαρχίας τους στη θάλασσα και την εξασφάλιση του δικαιώματος της ναυσιπλοΐας σε περιοχές εκτός της κρατικής δικαιοδοσίας αυτών, έχοντας διέλθει μέσα από περιόδους κρίσης και αμφισβητήσεων καθώς και μέσα από τρεις Διεθνείς Συνδιασκέψεις (1958, 1960, 1973-1982) για το δίκαιο της θάλασσας, που οδήγησαν σε διεθνείς συμβάσεις αντίστοιχα στον χώρο του συμβατικού δικαίου, επιχείρησαν να καταλήξουν σε σταθερές και αντικειμενικές διαδικασίες στην οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών. Τα καθεστάτα της συνορεύουσας ζώνης, της υφαλοκρηπίδας, της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (στο εξής ΑΟΖ) 200ν.μ. και της αιγιαλίτιδας ζώνης 12ν.μ. απέκτησαν ισχύ κανόνα δικαίου, ενώ η αξιοποίηση των υδρογονανθράκων κατά μήκος των ακτών πολλών κρατών έφερε σημαντικά οικονομικά, βιομηχανικά και τεχνολογικά οφέλη στα παράκτια κράτη.

Η συνέχιση προβλημάτων οριοθέτησης, που επιζητούν επίλυση, αποδεικνύουν ότι το θέμα της οριοθέτησης των θαλάσσιων ζωνών αποτελεί εγχείρημα εξαιρετικά δυσχερές και δυσεπίλυτο, ώστε κάθε εκ των προτέρων πρόβλεψη ως προς τα πιθανά αποτελέσματα της οριοθέτησης να θεωρείται μόνο επισφαλής.

Στην παρούσα εργασία θα επιχειρηθεί μία σύντομη διερεύνηση των κυριαρχικών δικαιωμάτων στην θάλασσα και άλλων κανόνων. Έπειτα από μια σύντομη ανάλυση των εννοιών της αιγιαλίτιδας και της συνορεύουσας ζώνης καθώς και των σχετικών με αυτές ζητημάτων, αναλύονται διεξοδικά τα καθεστάτα της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ, τα οποία επισύρουν τα περισσότερα και σπουδαιότερα ζητήματα κυριαρχικών δικαιωμάτων μεταξύ των κρατών. Δίνεται έμφαση στις διάφορες ειδικές και σχετικές καταστάσεις κυριαρχικών δικαιωμάτων των παράκτιων, ηπειρωτικών και νησιωτικών περιοχών, των οποίων η επίκληση από τα διεθνή δικαιοδοτικά όργανα και από τα ενδιαφερόμενα κράτη υπήρξε είτε αποσπασματική, ως εξαίρεση στην αρχή της ίσης απόστασης είτε αποκλειστική, ως συνιστώσα τον βασικό κανόνα κάτω από τη στέγη του εθιμικού δικαίου.

ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΖΩΝΩΝ-Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΙΓΙΑΛΙΤΙΔΑΣ ΖΩΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΟΡΕΥΟΥΣΑΣ ΖΩΝΗΣ

I. Η ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ

Στην κλασσική του μορφή το δίκαιο της θάλασσας προέβλεπε δύο θεμελιώδεις ζώνες στο θαλάσσιο χώρο: την αιγιαλίτιδα ζώνη, όπου το παράκτιο κράτος ασκούσε κυριαρχία και την ανοιχτή θάλασσα, όπου κανένα κράτος δεν είχε κυριαρχία και ήταν ανοιχτή για χρήση και εκμετάλλευση από το σύνολο των κρατών «res communis omnium». Στη βασική περιοχή εθνικής δικαιοδοσίας εντάσσονταν τα εσωτερικά ύδατα κάθε κράτους. Στη συνέχεια εμφανίστηκε μία τρίτη ζώνη, η ειδική ζώνη αλιείας και μία υποθαλάσσια, η υφαλοκρηπίδα. Πρόσφατα δημιουργήθηκε η ΑΟΖ και τώρα πια η υφαλοκρηπίδα αλλάζει όνομα και πλάτος και καθιερώνεται ο διεθνής βυθός, ζώνη που θα έπεται της υφαλοκρηπίδας και θα αποτελεί κοινό κτήμα της ανθρωπότητας.

Κάθε παράκτιο κράτος καθορίζει συνήθως με την εσωτερική νομοθεσία του τα όρια των θαλασσιών ζωνών που το περιβάλλουν μέχρι το ανώτατο κατά το διεθνές δίκαιο επιτρεπτό όριο. Όταν η γεωγραφική θέση συγκεκριμένου παράκτιου κράτους επιτρέπει την εξάντληση των παραδεκτών ανωτάτων ορίων πλάτους κάθε θαλάσσιας ή υποθαλάσσιας ζώνης χωρίς ενδεχόμενο επικάλυψης κάποιας ζώνης η οριοθέτηση, μονομερής σε αυτή την περίπτωση, δεν δημιουργεί προβλήματα. Στις περισσότερες περιοχές, ωστόσο, τα κράτη είναι υποχρεωμένα να μοιραστούν τις θαλάσσιες εκτάσεις, τις οποίες δικαιούται το κάθε ένα από αυτά. Έτσι, είναι απαραίτητη η χάραξη νοητών θαλάσσιων ή υποθαλάσσιων μεθοριακών γραμμών, που να ορίζουν τις αντίστοιχες θαλάσσιες ζώνες των παράκτιων κρατών, που γειτονεύουν. Η χάραξη για παράδειγμα ενός συνόρου στην υφαλοκρηπίδα μεταξύ αντικείμενων ή παρακείμενων κρατών είναι ένας λεπτομερής καθορισμός της έκτασης του βυθού, την οποία δικαιούται κάθε ένα από αυτά. Όπως τόνισε το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης στην *Υπόθεση της αλιείας μεταξύ Μ. Βρετανίας και Νορβηγίας (1951)* «η οριοθέτηση των θαλάσσιων χώρων έχει πάντοτε διεθνή χαρακτήρα» υπό την έννοια ότι δεν μπορεί να εξαρτηθεί από μόνη τη θέληση του παράκτιου κράτους, όπως αυτή εκδηλώνεται στο εσωτερικό δίκαιο. Αν και η οριοθέτηση αποτελεί, όπως προαναφέρθηκε, μονομερή δικαιοπραξία (επειδή μόνο το παράκτιο κράτος μπορεί να προβεί σε αυτή), η ισχύς της σε σχέση προς τρίτα κράτη εξαρτάται από το διεθνές δίκαιο. Με την απουσία κάποιας σχετικής συμφωνίας η διαδικασία δεν δύναται από τη φύση της να αυξάνει, να μειώνει ή να καταργεί αυτό το δικαίωμα. Αυτή η θεώρηση οδηγεί στην ιδέα των διαφορετικών εννοιών μεταξύ διανομής και οριοθέτησης.

Οι όροι οριοθέτηση, διανομή, διαχωρισμός και κατανομή των θαλάσσιων περιοχών έχουν διαφορετικό εννοιολογικό περιεχόμενο. Ο σκοπός της οριοθέτησης, ως διαδικασίας ενεργής θεσμοθέτησης ενός θαλάσσιου τίτλου σε μία θαλάσσια περιοχή, διαφέρει από αυτόν της απονομής μιας ισομερούς διανομής μιας προηγουμένως μη οριοθετημένης ζώνης, διαδικασία που θεωρείται διανομή. Οι δύο διαδικασίες οριοθέτησης και διανομής είναι ξεχωριστές επειδή έχουν διαφορετικούς στόχους. Ο διαχωρισμός είναι διαδικασία περισσότερο ευδιάκριτη καθώς περιλαμβάνει τον διαχωρισμό ενός συνόρου ή την αναγνώριση συνοριακών γραμμών με διάφορα μέσα, διαδικασία που έπεται του θέματος της οριοθέτησης. Αυτή η διάκριση μεταξύ διανομής και οριοθέτησης απασχόλησε το Διεθνές Δικαστήριο στην *Υπόθεση Υφαλοκρηπίδας Βόρειας Θάλασσας (1969)* και διαδραμάτισε καταλυτικό ρόλο στην εξελικτική διατύπωση του δικαίου σχετικά με την υφαλοκρηπίδα από το Δικαστήριο.

Οι οριοθετήσεις θαλάσσιων ζωνών αποτελούν ιδιαίτερα δύσκολο έργο, επειδή στη θάλασσα δεν υπάρχουν φυσικά στοιχεία τα οποία θα ήταν δυνατόν να αποτελέσουν οροθετικά σημεία. Στις υποθαλάσσιες περιοχές ειδικότερα δεν είναι δυνατή η δυνατότητα διάγνωσης της γεωμορφολογίας του εδάφους με γυμνό οφθαλμό. Στο ζήτημα της οριοθέτησης θαλάσσιων ζωνών εθνικής κυριαρχίας ή δικαιοδοσίας εμπλέκονται αφενός ο νομοθέτης (τα κράτη που θέτουν σχετικούς κανόνες δικαίου) αφετέρου ο δικαστής. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι δύο εξουσίες συμπλέκονται σε τέτοιο σημείο, ώστε ο δικαστής Jennings, έκανε λόγο για *judgemade law*, δίκαιο δηλαδή που διαμορφώνεται μέσα από τη δικαστηριακή πρακτική.

Η οριοθέτηση συνίσταται στην επιλογή ενός θαλάσσιου ορίου, μιας νοητής γραμμής, στην οποία σταματά η κυριαρχία ή δικαιοδοσία ενός κράτους και αρχίζει η κυριαρχία ενός άλλου. Το πρόβλημα της οριοθέτησης συνίσταται στη διαδικασία επιλογής του κατάλληλου θαλάσσιου ορίου, στην απόφαση σχετικά με το θαλάσσιο όριο, στη χάραξη και τελική απεικόνιση της νοητής γραμμής στα: εθνικά ή εσωτερικά ύδατα, αιγιαλίτιδα και συννορεύουσα ζώνη, υφαλοκρηπίδα, ΑΟΖ.

Υπάρχουν οι εξής περιπτώσεις οριοθέτησης: Α) Καθορισμός μεταξύ διαφορετικών κατηγοριών ζωνών που ανήκουν στο ίδιο κράτος, Β) Καθορισμός του εξωτερικού ορίου μίας θαλάσσιας ζώνης (αιγιαλίτιδα ζώνη, συννορεύουσα ζώνη, υφαλοκρηπίδα, ΑΟΖ), κήρυξη δηλαδή από μέρος ενός κράτους ζώνης εθνικής κυριαρχίας (αιγιαλίτιδα ζώνη) και έπειτα εθνικής δικαιοδοσίας, όταν το κράτος βρίσκεται σε τέτοια γεωγραφική θέση που του επιτρέπεται από το δίκαιο της θάλασσας να διεκδικήσει το εύρος των θαλάσσιων ζωνών του σε όλη την δυνατή έκταση (μονομερής οριοθέτηση που έχει πάντα διεθνή χαρακτήρα). Γ) Οριοθέτηση μεταξύ κρατών που συνίσταται στην ανάγκη να αποσαφηνιστεί το όριο ανάμεσά τους, γιατί βρίσκονται σε τέτοια γεωγραφική θέση που υπάρχει επικάλυψη ζωνών, είτε γιατί οι ακτές τους είναι απέναντι η μία σε σχέση με την άλλη (μέση γραμμή), είτε γιατί οι ακτές τους είναι παρακείμενες (γραμμή ίσης απόστασης).

II. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ

Η κύρια διαδικασία οριοθέτησης γίνεται με τη συμφωνία των ενδιαφερόμενων κρατών έπειτα από επιτυχείς διαπραγματεύσεις, μέθοδος που δεν επιδέχεται εξαίρεση σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός οριοθετήσεων που πραγματοποιήθηκαν με τη σύναψη συμφωνίας χωρίς διενέξεις. Η ύπαρξη νησιών στις προς οριοθέτηση περιοχές προκαλούσε, όπως είναι αναμενόμενο προβλήματα, ωστόσο, στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων υιοθετήθηκε η μέση γραμμή ή η ίση απόσταση, επιλογή που υποδηλώνει ότι λήφθηκε υπόψη ολικά ή μερικά η ύπαρξη νησιών. Παρά την εκτεταμένη αναφορά σε κείμενα συμφωνιών των μερών σε διάφορες περιπτώσεις θαλάσσιων οριοθετήσεων και τη λεπτομερή παρουσίαση αυτού του υλικού σε γραπτούς και προφορικούς ισχυρισμούς από τα διάδικα μέρη, οι συμφωνίες αυτές είχαν μικρή απήχηση σε δικαστικές και διαιτητικές αποφάσεις. Σε κάθε περίπτωση δύναται να επισημανθεί, ότι οι συμφωνίες αυτές, καθεμιά από τις οποίες έφερε τα δικά της ιδιάζοντα και ξεχωριστά χαρακτηριστικά, δεν συνέβαλαν στη δημιουργία ενός αυτόνομου συστήματος οριοθέτησης. Οι συμφωνίες θαλάσσιας οριοθέτησης αγνόησαν τη σημασία των γεωλογικών ή γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών, ενώ άλλες επικάλυψαν υποθαλάσσιες περιοχές που περιείχαν κοιλάτες ή χαντάκια σε σημαντικό βάθος.

Σε περίπτωση αδυναμίας των κρατών να συμφωνήσουν δημιουργούνται διεθνείς διαφορές, οι οποίες θεωρούνται εξ ορισμού νομικές, και καθίσταται αναγκαία η παραπομπή αυτών σε κάποιο διεθνές δικαιοδοτικό όργανο, δικαστικό (κυρίως το Διεθνές Δικαστήριο) ή διαιτητικό. Σε διεθνή δικαιοδοτικά όργανα συνυπάρχουν συνήθως τα εξής στοιχεία: το δικαστήριο έχει ιδρυθεί και η λειτουργία του διέπεται από διεθνή πράξη, δεν

υπόκειται ιεραρχικά σε οποιαδήποτε εθνική εξουσία, είναι καθ'ύλη αρμόδιο για την εκδίκαση διαφορών και αξιώσεων που πηγάζουν από διεθνείς έννομες σχέσεις, ενώ η κατά τόπο αρμοδιότητά του δεν περιορίζεται χωρικά στα όρια ενός και μόνο κράτους. Τα διεθνή δικαστήρια δεν συνδέονται μεταξύ τους με οποιαδήποτε οργανική ή λειτουργική σχέση, ενώ κάθε διεθνές δικαιοδοτικό όργανο διαθέτει τη δική του δικονομία. Η δικαστική επίλυση μιας διεθνούς διαφοράς δεν είναι δυνατή, παρά μόνο εφόσον τα διάδικα κράτη συναινέσουν για την υπαγωγή της διαφοράς σε δικαστικό διακανονισμό. Ένα διεθνές δικαιοδοτικό όργανο έχει την αρμοδιότητα της αρμοδιότητας, την εξουσία να αποφασίσει το ίδιο κατά πόσο είναι αρμόδιο να επιληφθεί της συγκεκριμένης διαφοράς. Αποστολή του ΔΔ ειδικότερα είναι να αποφαινεται σύμφωνα με τις αρχές του διεθνούς δικαίου επί νομικών διεθνών διαφορών που του υποβάλλουν τα κράτη.

Ιδιαίτερη σημασία πρέπει συνεπώς να αποδοθεί στη διεθνή νομολογία, που προσπάθησε να διευκρινίσει άλλοτε με επιτυχία και άλλοτε όχι τις αρχές και τους κανόνες που διέπουν την οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών ιδιαίτερα της υφαλοκρηπίδας. Το δίκαιο της θαλάσσιας οριοθέτησης αποτελείται κατά κύριο λόγο από την συσσωρευμένη νομολογία του ΔΔ και των διαιτητικών οργάνων. Αποτέλεσμα αυτών είναι ένα σύνολο αρχών που υπάγονται, σύμφωνα με τις εξαγγελίες του ΔΔ, στο γενικό διεθνές δίκαιο. Η πολυπληθής νομολογία των διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων, που επέχει θέση δικαίου, θεωρούμενη υπό αυτό το πρίσμα ως βασική πηγή του δικαίου των οριοθετήσεων, κατέχει πρωτεύουσα θέση, αφού η ιχνηλάτηση των εθιμικών κανόνων στους οποίους παραπέμπουν άμεσα ή έμμεσα οι σχετικοί κανόνες της Σύμβασης ΔΘ 1982 δεν είναι δυνατή χωρίς την ανάλυση της νομολογίας που τους κατέγραψε. Για το λόγο αυτό προκύπτει απαραίτητη παράλληλα με την πρόοδο της επιστημονικής θεωρίας η μελέτη της εξελισσόμενης διαδικασίας του δικαίου της θαλάσσιας οριοθέτησης μέσα από την πρακτική των διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων.

Από την Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (1969), εκδόθηκε πληθώρα αποφάσεων από το ΔΔ και άλλα διεθνή όργανα σχετικά με ζητήματα θαλάσσιας οριοθέτησης. Στην Υπόθεση για την Οριοθέτηση της θαλάσσιας περιοχής μεταξύ Γροιλανδίας και Jan Mayen (1993) για παράδειγμα το Δικαστήριο σημείωσε ότι: «το έργο ενός δικαστηρίου είναι να ορίσει την οριοθετική γραμμή μεταξύ περιοχών που βρίσκονται υπό τη θαλάσσια δικαιοδοσία δύο κρατών. Η κατανομή της περιοχής συνεπώς είναι η συνέπεια της οριοθετήσεως και όχι το αντίστροφο». Ο ρόλος της πρακτικής των κρατών είναι ως ένα σημείο προβληματικός. Τα μέρη ενώπιον του Δικαστηρίου έδειχναν συνήθως επιμονή στην επίκληση της πρακτικής των κρατών, ωστόσο, το Δικαστήριο υπήρξε ιδιαίτερα προσεκτικό ως προς το βαθμό συνυπολογισμού της πρακτικής. Το Δικαστήριο εμφανίζεται να υποστηρίζει την άποψη ότι η επίκληση άλλων μεθόδων οριοθέτησης δεν μπορεί να ακολουθήσει την οδό της σύνθετης διαδικασίας της εφαρμογής των αρχών επιείκειας. Ωστόσο η *prima facie* συνάφεια της πρακτικής των κρατών γίνεται αποδεκτή από το Δικαστήριο. Πολλές από τις πρόσφατες υποθέσεις του Δικαστηρίου βασίστηκαν σε ειδικές συμφωνίες (Υποθέσεις: Τυνησίας/Λιβύης (1982), Υπόθεση του Κόλπου του Μάινε (Καναδάς-ΗΠΑ)(1984), Λιβύης-Μάλτας (1985), Ελ Σαλβαδόρ-Ονδούρας(1992)).

Η κωδικοποίηση του δικαίου της θάλασσας με τη Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας 1982 (στο εξής Σύμβαση ΔΘ 1982) χαρακτηρίζεται σε μεγάλο βαθμό ανακριβής, τόσο ως προς τις ρυθμίσεις σχετικά με την υφαλοκρηπίδα και την ΑΟΖ, όσο και με την αιγιαλίτιδα ζώνη, παρότι στην τελευταία γίνεται αναφορά στις έννοιες της επιείκειας, των ειδικών περιστάσεων και του ιστορικού τίτλου. Οι αρχές επιείκειας είναι ασαφείς και οι σχετικές περιστάσεις θεωρητικά απεριόριστες, ενώ κύριος γνώμονας της δικανικής σκέψης του Διεθνούς Δικαστηρίου και των *ad hoc* διαιτητικών οργάνων είναι ότι οι αρχές επιλέγονται από το σύστημα που πρέπει να επιλεγούν σύμφωνα με την καταλληλότητά τους για την επίτευξη ενός δίκαιου αποτελέσματος. Η επιταγή της «δίκαιης λύσης» στις περιπτώσεις της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ εξασφαλίζει τελικά ότι η θυσία αυτή δεν θα βαρύνει

αποκλειστικά μόνο το ένα κράτος. Ανεξάρτητα από τις σχετικές ρυθμίσεις για την οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών στη Σύμβαση ΔΘ 1982 (άρθρο 78 για την ΑΟΖ, 83 για την υφαλοκρηπίδα και 15 για την αιγιαλίτιδα ζώνη), ολόκληρη η διεθνής νομολογία των οριοθετήσεων έχει αναγάγει την έννοια της δίκαιης λύσης σε πεμπτοουσία των διαδικασιών οριοθέτησης. Ωστόσο αυτό δεν σημαίνει ότι τα διεθνή δικαιοδοτικά όργανα καθώς επιλαμβάνονται της επιλύσεως μιας διαφοράς με τελικό σκοπό να φτάσουν σε μια δίκαιη λύση αναγνωρίζουν στον εαυτό τους το δικαίωμα να προβούν σε λύση ex aequo et bono, καθώς για να υφίσταται μια τέτοια περίπτωση θα έπρεπε τα μέρη να εξουσιοδοτήσουν ρητά το δικαστικό όργανο που επιλαμβάνεται της διαφοράς, ενέργεια η οποία στις υποθέσεις που διερευνήθηκαν από το Δικαστήριο έως τώρα δεν υπαγορεύθηκε από κανέναν από τους διαδίκους.

III. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΙΓΙΑΛΙΤΙΔΑΣ ΖΩΝΗΣ

Αιγιαλίτιδα ζώνη (ή χωρική θάλασσα ή χωρικά ύδατα) είναι η θαλάσσια ζώνη που εκτείνεται πέρα από την ξηρά και από τα εσωτερικά ύδατα και επί της οποίας το παράκτιο κράτος ασκεί πλήρη κυριαρχία. Από το συμβατικό δίκαιο είναι γενικώς αναγνωρισμένο, ότι το παράκτιο κράτος ασκεί πλήρη κυριαρχία στη γειτονική προς την ξηρά περιοχή (άρθρο 2 Σύμβασης ΔΘ 1982), η οποία ωστόσο περιορίζεται από το δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης. Η περιοχή αυτή θεωρείται ζώνη ουσιώδους σημασίας για το κράτος, για την ασφάλεια και την άμυνα, την προαγωγή των οικονομικών, εμπορικών και πολιτικών συμφερόντων, την αποκλειστικότητα στους τομείς έρευνας, εκμεταλλεύσεως και προστασίας του θαλάσσιου πλούτου. Για τον λόγο αυτό η περιοχή αυτή συγκέντρωνε ιδιαίτερο ενδιαφέρον από τα παράκτια κράτη, τα οποία είτε προέβαιναν σε σύναψη συμφωνιών είτε σε ξεχωριστές νομικές ρυθμίσεις.

Στα εσωτερικά ύδατα, που βρίσκονται μεταξύ της ακτής και των σημείων από τα οποία αρχίζει η μέτρηση της αιγιαλίτιδας ζώνης (κατά τη Σύμβαση ΔΘ 1982 τα ύδατα που βρίσκονται προς το εσωτερικό των ευθειών γραμμών βάσεως της αιγιαλίτιδας ζώνης, άρθρο 8 παρ. 1 Σύμβασης ΔΘ 1982), το παράκτιο κράτος έχει πλήρη κυριαρχία με μόνους περιορισμούς τους προβλεπόμενους από το διεθνές δίκαιο για την προσόρμιση και τον ελλιμενισμό των ξένων πλοίων. Στον όρο αυτόν συμπεριλαμβάνονται οι όρμοι, ο αιγιαλός, η παραλία, οι λιμένες, οι κόλποι και οι λεγόμενοι ιστορικοί κόλποι ενός κράτους. Βρίσκονται μεταξύ της ακτής και των σημείων από τα οποία αρχίζει η μέτρηση της αιγιαλίτιδας ζώνης και κατά τη Σύμβαση ΔΘ 1982 βρίσκονται «εντεύθεν» της γραμμής βάσεως της αιγιαλίτιδας ζώνης. Συνεπώς οποιαδήποτε δραστηριότητα μέσα στα εσωτερικά ύδατα, όπως η αλιεία ή η θαλάσσια έρευνα διέπεται από τη νομοθετική αρμοδιότητα του παράκτιου κράτους. (άρθρο 2 παρ.1 Σύμβασης ΔΘ 1982). Βασική διαφορά μεταξύ εσωτερικών υδάτων και αιγιαλίτιδας ζώνης, κατά το διεθνές δίκαιο, είναι ότι τα ξένα πλοία μόνο στην αιγιαλίτιδα ζώνη έχουν δικαίωμα αβλαβούς διελύσεως. Κατ' εξαίρεση η αβλαβής διέλευση δύναται να επιτρέπεται σε εσωτερικά ύδατα, που προέκυψαν λόγω της χάραξης ευθειών γραμμών βάσης.

IV. Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΙΣΗΣ ΑΠΟΣΤΑΣΗΣ (ΜΕΣΗ ΓΡΑΜΜΗ/ΠΛΑΓΙΑ ΓΡΑΜΜΗ) ΣΤΗΝ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΙΓΙΑΛΙΤΙΔΑΣ ΖΩΝΗΣ

Οι κανόνες του σύγχρονου διεθνούς δικαίου σχετικά με την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης μεταξύ των κρατών ανιχνεύονται σε συγκεκριμένη ρύθμιση στη Σύμβαση της Γενεύης του 1958, στην οποία θεσπίστηκαν οι πρώτοι κανόνες οριοθέτησης στο δίκαιο της θάλασσας. Με τις συμβάσεις της Πρώτης Συνδιάσκεψης για το Δίκαιο της Θάλασσας το 1958 η αρχή της ίσης απόστασης (equidistance principle, μέση/πλάγια γραμμή), θεσπίστηκε ως ο βασικός κανόνας οριοθέτησης της αιγιαλίτιδας ζώνης με την εξαίρεση των «ειδικών

περιστάσεων». Πιο συγκεκριμένα το άρθρο 12 παρ. 1 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 για την Αιγιαλίτιδα και τη Συνορεύουσα Ζώνη προέβλεπε πως, σε περίπτωση ελλείψεως συμφωνίας μεταξύ των ενδιαφερομένων κρατών η οριοθέτηση επιτελούνταν με βάση τη μέση γραμμή ποχαράσσονταν από τα πλησιέστερα σημεία επί των γραμμών βάσης, από τις οποίες μετρούνταν η αιγιαλίτιδα ζώνη των κρατών. Κατ' εξαίρεση η οριοθετική γραμμή μπορούσε να χαράσσεται διαφορετικά λόγω ιστορικών τίτλων ή άλλων ειδικών περιστάσεων που καθιστούσαν αναγκαία κάποια άλλης μορφής οριοθέτηση. Είναι χαρακτηριστική η Υπόθεση Ελ Σαλβαδόρ/Ονδούρα, που αφορούσε το νομικό καθεστώς του κόλπου Fonseca. Το Τμήμα του Δικαστηρίου, που επιλήφθηκε της υπόθεσης, θεώρησε ότι το καθεστώς του κόλπου εντάσσονταν στα ιστορικά εσωτερικά ύδατα, που συνείχαν τα τρία παραθαλάσσια κράτη (Ελ Σαλβαδόρ, Ονδούρα, Νικαράγουα) αφού αυτά είχαν αδιαίρετα οφέλη στις θαλάσσιες ζώνες προς τη θάλασσα στην γραμμή που έκλεινε τον κόλπο. Από το καθεστώς αυτό εξαιρέθηκαν οι ειδικές ζώνες 3ν.μ. από την ακτή κάθε κράτους.

Παρότι το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης επεκτάθηκε στα 12ν.μ., ο ανωτέρω κανόνας, με ελάχιστες παραλλαγές, συμπεριλήφθηκε στις ρυθμίσεις που εισήγαγε η Τρίτη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Στη σύμβαση ΔΘ 1982 και συγκεκριμένα στο άρθρο 15 αυτής προβλέπονταν ότι «όταν οι ακτές δύο κρατών είναι παρακείμενες ή βρίσκονται η μια απέναντι από την άλλη, κανένα από τα δύο κράτη δεν δικαιούται, εκτός αν υπάρχει συμφωνία περί του αντιθέτου μεταξύ τους, να εκτείνει την αιγιαλίτιδα ζώνη του πέραν της μέσης γραμμής, της οποίας κάθε σημείο ισαπέχει από τα πλησιέστερα σημεία των γραμμών βάσης, από τα οποία μετρίεται το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης καθενός από τα δύο κράτη. Η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται, ωστόσο, στις περιπτώσεις ύπαρξης ιστορικών τίτλων ή άλλων ειδικών περιστάσεων, που καθιστά αναγκαία την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης των δύο κρατών με διαφορετικό τρόπο». Η αναγνώριση ενός ιστορικού τίτλου από τη διεθνή κοινότητα βασίζεται σε ορισμένες προϋποθέσεις, που κατά τρόπο πάγιο απαιτείται να συντρέχουν σε κάθε περίπτωση. Ως ιστορικός τίτλος νοείται η μακροχρόνια πρακτική του παράκτιου κράτους, η οποία έγινε ρητά ή σιωπηρά δεκτή από τα άλλα κράτη, και η οποία νομιμοποιεί αξίωση σε μεγαλύτερο τμήμα της αιγιαλίτιδας ζώνης από αυτό που θα προέκυπτε από την εφαρμογή της μέσης γραμμής. Η ιδιομορφία ορισμένων ακτών, η ύπαρξη νησίδων ή διαύλων επικοινωνίας κρίνονται ότι αποτελούν ειδικές περιστάσεις.

Καθίσταται προφανές, ότι το άρθρο αυτό επαναλαμβάνει με μικρές μόνο φραστικές αλλαγές τη ρύθμιση του άρθρου 12 της Σύμβασης της Γενεύης του 1958 για την Αιγιαλίτιδα και τη Συνορεύουσα Ζώνη. Έχει υποστηριχθεί ότι η διάταξη αυτή ενσωματώνει εθιμικό κανόνα, στοιχείο που προκύπτει τόσο από την πανομοιότυπη διατύπωση των δύο συμβατικών ρυθμίσεων, όσο και από το γεγονός ότι στη μεγάλη τους πλειοψηφία οι διμερείς συμφωνίες οριοθέτησης καθιερώνουν την αρχή της ίσης απόστασης ως τη βασική μέθοδο οριοθέτησης της αιγιαλίτιδας ζώνης σε περίπτωση κρατών με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές. Στις περισσότερες περιπτώσεις εφαρμόζεται η αρχή της ίσης απόστασης, η οποία προκειμένου περί κρατών των οποίων οι ακτές παράκεινται η μία προς την άλλη, πραγματοποιείται με την πλάγια γραμμή, ενώ προκειμένου περί κρατών των οποίων οι ακτές βρίσκονται η μία απέναντι από την άλλη πραγματοποιείται με την μέση γραμμή.

Ειδικότερα η πλάγια γραμμή είναι μια κάθετη γραμμή επί των ακτών που χωρίζουν δύο κράτη, κάθε σημείο της οποίας απέχει εξίσου από τα εγγύτερα σημεία από τα οποία μετρίεται το εσωτερικό όριο (γραμμή βάσεως) της αιγιαλίτιδας ζώνης του κάθε κράτους. Η μέση γραμμή είναι μία γραμμή παράλληλη προς τις ακτές των δύο απέναντι κρατών, της οποίας το κάθε σημείο απέχει εξίσου από τις γραμμές βάσης της αιγιαλίτιδας ζώνης του κάθε κράτους.

Ο τρόπος χάραξης της γραμμής βάσης έχει συνέπειες και ως προς τη χάραξη των εξωτερικών ορίων της ζώνης. Εξαρτάται συνεπώς από τη διαμόρφωση της ακτής και τη

μέθοδο χάραξης της φυσικής γραμμής ή της ευθείας γραμμής βάσης του κάθε κράτους για τον τελικό καθορισμό των μεταξύ τους θαλάσσιων συνόρων.

Ο βασικός κανόνας που θεσπίζεται με το άρθρο 15 της Σύμβασης ΔΘ 1982 είναι ότι η οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης μεταξύ γειτονικών κρατών γίνεται κατ' αρχήν με συμφωνία μεταξύ των κρατών και όχι μονομερώς. Σε περίπτωση μη επίτευξης σχετικής συμφωνίας επιβάλλεται η εφαρμογή της μεθόδου της ίσης απόστασης (μέση γραμμή/πλάγια γραμμή) με τις προβλεπόμενες εξαιρέσεις. Οι ρυθμίσεις του άρθρου 12 παρ. 1 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 για την Αιγιαλίτιδα Ζώνη και του άρθρου 15 της Σύμβασης ΔΘ 1982 συνιστούν ένα ολοκληρωμένο σύνολο κανόνων οριοθέτησης που αποτελείται τα εξής στοιχεία: α) η οριοθέτηση δύναται να γίνει στη βάση συμφωνίας μεταξύ των αφορούντων κρατών, β) με την απουσία μιας τέτοιας συμφωνίας ενδείκνυται η χρήση της μεθόδου της ίσης απόστασης εκτός και αν γ) ειδικές περιστάσεις υποδεικνύουν κάποια άλλη λύση.

Αυτός ο τριπλός κανόνας: συμφωνία/ίση απόσταση, ειδικές περιστάσεις επισύρει τρία σχόλια. Καταρχήν το πρωτεύον στοιχείο του κανόνα, η πιθανότητα της ανεύρεσης λύσης μέσω συμφωνίας θα μπορούσε να έχει παραληφθεί ως αυταπόδεικτη. Τα κυρίαρχα κράτη είναι πάντα ελεύθερα να συνάψουν ή να μη συνάψουν συνθήκες, πολύ περισσότερο είναι ελεύθερα να καθορίσουν το περιεχόμενο των συνθηκών εντός των ορίων που τίθενται από τους επιτακτικούς κανόνες του Διεθνούς Δικαίου. Το δεύτερο σχόλιο αφορά τις σχέσεις ανάμεσα στα άλλα δύο στοιχεία του κανόνα: την ίση απόσταση και τις ειδικές περιστάσεις. Έχει υποστηριχθεί, ότι υπάρχει μια ιεραρχική σειρά μεταξύ αυτών των στοιχείων υπό την έννοια ότι οι ειδικές περιστάσεις εφαρμόζονται μόνο κατ' εξαίρεση. Θα έπρεπε συνεπώς να θεωρούνται στοιχείο υποδεέστερο της ίσης απόστασης. Έτσι δημιουργείται μια υπόθεση υπέρ της αρχής ίσης απόστασης, η οποία θα έπρεπε να αντικρουστεί από το κράτος που υποστηρίζει την ύπαρξη ειδικών περιστάσεων. Ωστόσο, αυτή η υποτιθέμενη αντίθεση δεν συνάγει απόλυτα με την πραγματικότητα, εφόσον τα δύο στοιχεία καλύπτουν διαφορετικές καταστάσεις. Εάν συντρέχει η ύπαρξη ειδικών περιστάσεων, ίσως δεν υπάρχει χώρος για την αρχή της ίσης απόστασης. Το τρίτο σχόλιο αφορά τις ειδικές περιστάσεις, οι οποίες δεν προσδιορίστηκαν ποτέ επακριβώς εκτός από μια αναφορά στον ιστορικό τίτλο. Στο σχόλιό της η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου έδωσε ελάχιστες διευκρινίσεις μέσω των αναφορών της στην εξαιρετική ιδιομορφία των ακτών και την παρουσία νησιών ή διαύλων ναυτιλίας. Ωστόσο, οι εργασίες της Επιτροπής απέδειξαν τον λόγο για τον οποίο το άρθρο 12 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 για την Αιγιαλίτιδα Ζώνη όπως και το άρθρο 6 της Σύμβασης 1958 για την Υφαλοκρηπίδα αναφέρονταν σε ειδικές περιστάσεις. Αυτή η αναφορά χρησιμοποιήθηκε για να διορθώσει τα αδικαιολόγητα και συχνά αναπόφευκτα άδικα αποτελέσματα που μπορούσαν να προκύψουν από μια μηχανική εφαρμογή της μεθόδου της ίσης απόστασης και συνεπώς πρόθεσή της ήταν μια δίκαιη οριοθέτηση σε κάθε περίπτωση.

Το ερώτημα της οριοθέτησης της αιγιαλίτιδας ζώνης δεν έτυχε ιδιαίτερης προσοχής στην Τρίτη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Αυτό οφείλονταν αναμφισβήτητα στο γεγονός, όπως τονίστηκε από το Διεθνές Δικαστήριο στην *Υπόθεση Βόρειας Θάλασσας (1969)*, ότι: «η παραμορφωτική επίδραση που δημιουργείται από συγκεκριμένες ιδιομορφίες της ακτής στις γραμμές χάραξης της ίσης απόστασης παραμένει σχετικά περιορισμένη εντός της αιγιαλίτιδας ζώνης ενισχύεται, ωστόσο, καθώς κανείς κινείται προς τη θάλασσα». Για τον λόγο αυτό μια μεγάλη πλειοψηφία αντιπροσωπειών δέχτηκε την διατήρηση της διατύπωσης του άρθρου 12 παρ. 1 της Σύμβασης 1958 για την Αιγιαλίτιδα Ζώνη, που αναφέρει την αρχή της ίσης απόστασης και τις ειδικές περιστάσεις παραλείπει, ωστόσο, οποιαδήποτε άμεση αναφορά σε αρχές επείκειας. Για τον ίδιο λόγο δεν υφίσταται αμφιβολία ότι σχετικά με την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης ο κανόνας της ίσης απόστασης-ειδικές περιστάσεις φαίνεται να έχει αποκτήσει status εθιμικού δικαίου.

Ως προς το ζήτημα του εξωτερικού ορίου, της μεθόδου οριοθέτησής της αιγιαλίτιδας ζώνης ανεξάρτητα από την ύπαρξη άλλων κρατών στις περιοχές το Δικαστήριο στην

Υπόθεση της αλιείας μεταξύ Ηνωμένου Βασιλείου και Νορβηγίας (1951) σημείωσε ότι υπάρχουν τρεις μέθοδοι αντιμετώπισης του ανωτέρω ζητήματος, οι οποίες δύνανται να εφαρμόζονται είτε μεμονωμένα είτε σε συνδυασμό: α) η παράλληλη χάραξη σε περίπτωση που η ακτή είναι ευθύγραμμη, β) η πολυγωνική μέθοδος και γ) η μέθοδος του ημικυκλίου, η οποία ανταποκρίνονταν στην απόφαση του Δικαστηρίου και στη Σύμβαση ΔΘ 1982. Στην πράξη δεν σημειώθηκαν ιδιαίτερα σοβαρά προβλήματα οριοθέτησης της αιγιαλίτιδας ζώνης μεταξύ των κρατών και για το λόγο αυτό η σχετική διεθνής νομολογία δεν είναι ιδιαίτερα πλούσια. Εξαιτίας του περιορισμένου εύρους της ζώνης αυτής έως τη δεκαετία του '70, εύρος το οποίο δεν ξεπερνούσε τα τρία έως έξι ναυτικά μίλια, οι περιπτώσεις επικάλυψης της ζώνης μεταξύ κρατών ήταν αφενός λιγιστές, αφετέρου και σε περίπτωση ανάγκης οριοθέτησης, η εφαρμογή γεωμετρικών μεθόδων οριοθέτησης (π.χ. η γραμμή ίσης απόστασης) δεν δημιουργούσε σοβαρά προβλήματα σε γραμμές που εκτεινόταν σε μικρή απόσταση από την ακτή. Τα κράτη προέβαιναν στην οριοθέτηση της ζώνης αυτής μέσω διαπραγματεύσεων, όποτε αυτό χρειαζόνταν, χωρίς να δημιουργούνται μείζονες διαφορές που να απαιτούν την επέμβαση τρίτου για την επίλυσή τους.

Μετά από μια σειρά επανειλημμένων προσπαθειών στο πλαίσιο των Διεθνών Συνδιασκέψεων με σειρά διαφωνιών μεταξύ των κρατών καθιερώθηκε στο άρθρο 3 της Συμβάσεως 1982 ΔΘ ότι «κάθε κράτος έχει το δικαίωμα να καθορίσει το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης του μέχρι σημείου που δεν υπερβαίνει τα 12 ν.μ., που μετρούνται από γραμμές βάσης καθορισμένες σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση». Η καθιέρωση του ανώτατου ορίου των 12 ν.μ. οδηγεί στο ασφαλές συμπέρασμα ότι το πλάτος 0 έως 12 μίλια έχει καθιερωθεί εθιμικά. Σήμερα η συντριπτική πλειοψηφία των κρατών έχει αιγιαλίτιδα ζώνη 12 ν.μ. Η Ελλάδα, ωστόσο, σύμφωνα με το νόμο 230/1936 έχει αιγιαλίτιδα ζώνη 6ν.μ. Τα κράτη εκείνα που όπως η Ελλάδα έχουν αιγιαλίτιδα ζώνη μικρότερη των 12μιλίων, δικαιούνται σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο να επεκτείνουν την αιγιαλίτιδα ζώνη τους ως το ανώτατο όριο που προβλέπει το άρθρο 3 της Σύμβασης ΔΘ 1982, δηλαδή στα 12ν.μ. Όταν η απόσταση μεταξύ των ακτών δύο όμορων ή απέναντι ευρισκομένων κρατών είναι λιγότερη από το άθροισμα της εκτάσεως της αιγιαλίτιδας ζώνης, το θαλάσσιο όριο χαράσσεται στη μέση της αποστάσεως μεταξύ των δύο ακτών (π.χ. μέση γραμμή μεταξύ Σάμου και Κουσάντασι).

Η διεύρυνση αυτή είχε ως αποτέλεσμα ο κανόνας του 1958 να εφαρμόζεται σε πολύ ευρύτερες θαλάσσιες ζώνες, όπου η χρήση της γεωμετρικής μεθόδου της ίσης απόστασης μπορούσε να οδηγήσει σε παρεκκλίσεις ιδιαίτερης βαρύτητας όταν επρόκειτο για γραμμές 12ν.μ. καθώς και στην περίπτωση διαφόρων ανωμαλιών της ακτής, οι οποίες υπό ιδιαίτερες συνθήκες μπορούσαν να θεωρηθούν ως ειδικές περιστάσεις που δικαιολογούσαν απόκλιση από την εφαρμογή της μέσης γραμμής.

Ανάλογες δυσκολίες κλήθηκε να αντιμετωπίσει το Διεθνές Δικαστήριο στην Υπόθεση για την Οριοθέτηση των Θαλασσιών Ζωνών και των Εδαφικών Ζητημάτων μεταξύ Κατάρ και Μπαχρέιν (2001), της οποίας η συνεισφορά στο δίκαιο της οριοθέτησης της αιγιαλίτιδας ζώνης μεταξύ κρατών με αντικείμενες ακτές, με την οποία το Δικαστήριο ήρθε αντιμέτωπο για πρώτη φορά, ήταν ιδιαίτερα σημαντική. Η φυσική οριοθέτηση ήταν αυτή της υφαλοκρηπίδας, ενώ επιχειρήθηκε ένα κοινό θαλάσσιο όριο για την αιγιαλίτιδα ζώνη και την ΑΟΖ. Επιβεβαιώθηκε ο εθιμικός κανόνας του άρθρου 15 της Σύμβασης ΔΘ 1982, τον οποίο το Δικαστήριο ερμήνευσε κατά τρόπο ανάλογο και συναφή με εκείνον που αφορά την υφαλοκρηπίδα και την ΑΟΖ και εισήχθη η βασική αρχή σύμφωνα με την οποία η οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης πρέπει να καταλήγει σε δίκαιο αποτέλεσμα, όπως αυτό της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ. Εφόσον κανένα κράτος δεν ήταν μέλος της Σύμβασης της Γενεύης 1958 για το δίκαιο της θάλασσας και το Κατάρ μόνο είχε υπογράψει χωρίς να έχει επικυρώσει τη Σύμβαση ΔΘ 1982, έπρεπε να εφαρμοστεί το εθιμικό διεθνές δίκαιο, παρότι τα μέρη συμφωνούσαν, ότι εθιμικοί κανόνες αντανακλούνταν και στις σχετικές διατάξεις της

Σύμβασης ΔΘ 1982. Το Δικαστήριο εφάρμοσε την διορθωτική προσέγγιση της επιείκειας (corrective equity approach) στην οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης και σε αυτήν του κοινού θαλάσσιου ορίου κάτω ακολουθώντας το εθιμικό δίκαιο. Η διορθωτική προσέγγιση της επιείκειας (corrective equity approach) δύναται κατά συνέπεια να εφαρμόζεται σε κάθε μέθοδο θαλάσσιας οριοθέτησης κάτω από τη σφαίρα του συμβατικού και εθιμικού δικαίου ανεξάρτητα από την μορφολογία των ακτών.

Στο νότιο τμήμα της προς οριοθέτηση περιοχής η απόσταση μεταξύ των ακτών των δύο απέναντι κρατών ήταν μικρότερη από 24ν.μ., με αποτέλεσμα στο σημείο αυτό να πρόκειται μόνο για την αιγιαλίτιδα ζώνη που έπρεπε να οριοθετηθεί. Έτσι ενώ στο βόρειο τμήμα της περιοχής το Δικαστήριο εφάρμοσε τους κανόνες για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ, στο νότιο τμήμα αποφάσισε ότι το θαλάσσιο σύνορο έπρεπε να χαραχθεί αποκλειστικά βάσει των κανόνων για την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης. Σύμφωνα με τον σχετικό κανόνα το σύνορο θα έπρεπε να είναι η γραμμή ίσης απόστασης εκτός και αν ειδικές περιστάσεις απαιτούσαν παρέκκλιση από αυτή. Ωστόσο, κανένα από τα δύο μέρη παραλείποντας να προσκομίσει επίσημους χάρτες δεν είχε προσδιορίσει τις γραμμές βάσης από τις οποίες έπρεπε να μετρηθεί η αιγιαλίτιδα ζώνη.

Το Δικαστήριο κλήθηκε να ορίσει τις σχετικές ακτές επί των οποίων μπορούσαν να τοποθετηθούν οι γραμμές βάσης και περαιτέρω τα κατάλληλα σημεία επ' αυτών για να χαραχθεί η μέση γραμμή σύμφωνα με το άρθρο 15 της Σύμβασης ΔΘ 1982 και το εθιμικό δίκαιο. Υποστηρίζοντας ότι υπήρχε στενή αλληλεξάρτηση μεταξύ του κανόνα «ίση απόσταση/ειδικές περιστάσεις» που εφαρμόζεται στην αιγιαλίτιδα ζώνη και του κανόνα «αρχές επιείκειας/σχετικές περιστάσεις» που εφαρμόζεται στην υφαλοκρηπίδα και στην ΑΟΖ το Δικαστήριο επανήλθε στην κρατούσα άποψη πριν από τις αποφάσεις του 1969 και 1977. Έτσι χάραξε μια προσωρινή μέση γραμμή την οποία στη συνέχεια επαλήθευσε εξετάζοντας εάν ειδικές περιστάσεις υπαγόρευαν μετατόπισή της, Θεώρησε ότι στην εν λόγω περιοχή δεν υπήρχε καμία τέτοια περίπτωση.

Η υπόθεση αυτή φανερώνει τις αβεβαιότητες του δικαστικού αγώνα. Όπως συνηθίζεται στις θαλάσσιες οριοθετήσεις δεν μπορεί να ισχυριστεί κανείς ότι η γραμμή που χαραχθηκε στην περίπτωση αυτή ήταν η μόνη δυνατή. Μία συγκεκριμένη επιλογή δεν είναι συνήθως η μόνη κατάλληλη, αλλά αξιολογείται ως μία από την ομάδα των λογικά δυνατών επιλογών.

Στη διαιτητική απόφαση για την Οριοθέτηση της Θαλάσσιας Περιοχής μεταξύ Γουινέας και Γουινέας Μπισσάου (1985) η προς οριοθέτηση περιοχή αφορούσε εν μέρει μόνο σε οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης. Το διαιτητικό δικαστήριο μολονότι δεν αντιμετώπισε την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης ως ξεχωριστό τμήμα χάραξε τη θαλάσσια οριοθετική γραμμή κατά τέτοιο τρόπο, ώστε σε ένα νησί που βρισκόταν δύο μίλια νότια της γραμμής οριοθέτησης αναγνωρίστηκε αιγιαλίτιδα ζώνη 12 μιλίων.

Οι ρυθμίσεις της Σύμβασης του 1958 και αυτές της Σύμβασης ΔΘ 1982 έχουν παραμείνει σιωπηλές αναφορικά με τις αρχές που θα έπρεπε να διέπουν την οριοθέτηση των εσωτερικών θαλάσσιων υδάτων. Μία λύση θα ήταν η επιστροφή σε αρχές που εφαρμόζονταν πριν από το 1958. Ωστόσο κάτι τέτοιο θα ήταν μη επιτυχές καθότι τη στιγμή εκείνη το διεθνές δίκαιο εμφανίζονταν επιφυλακτικό και διστακτικό ανάμεσα σε διάφορα κριτήρια και μεθόδους. Για τον λόγο αυτό κάποια λύση με αναλογική εφαρμογή των κανόνων που καθορίζουν την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης θα ήταν προτιμότερη.

V. Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΣΥΝΟΡΕΥΟΥΣΑΣ ΖΩΝΗΣ ΚΑΙ Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ-Η ΑΠΟΥΣΙΑ ΣΧΕΤΙΚΟΥ ΚΑΝΟΝΑ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ

Στην σύμβαση της Γενεύης 1958 το μοναδικό άρθρο που σχετίζονταν με την Συνορεύουσα Ζώνη, το άρθρο 24, αναφερόταν στον έλεγχο από το παράκτιο κράτος «σε μια ζώνη της ανοιχτής θάλασσας που συνορεύει με την αιγιαλίτιδα ζώνη». Στην παράγραφο 3 του άρθρου αυτού αναφέρονταν, ότι κανένα από τα δύο κράτη δεν είχε το δικαίωμα αντιτιθέμενο στην μη επίτευξη συμφωνίας μεταξύ τους να επεκτείνει την συνορεύουσα ζώνη πέρα από τη μέση γραμμή. Σε αντίθεση με το άρθρο 12 παρ. 1 της Οριοθέτησης της Αιγιαλίτιδας Ζώνης της Σύμβασης της Γενεύης 1958 αυτή η πρόβλεψη δεν έκανε κάποια αναφορά σε ειδικές περιστάσεις. Η παράλειψη αυτή οφείλονταν στο γεγονός ότι στη ζώνη αυτή οι εξουσίες του παράκτιου κράτους ήταν πολύ περιορισμένες σε τομείς ρητά θεσπισμένους από τα κείμενα, όπως ειδικότερα ορίζονταν στο άρθρο 24 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 για την Αιγιαλίτιδα και Συνορεύουσα Ζώνη σε εξουσίες πρόληψης και καταστολής παραβιάσεων της τελωνειακής, φορολογικής, μεταναστευτικής, υγειονομικής νομοθεσίας του που έλαβαν χώρα ή επρόκειτο να λάβουν χώρα στο έδαφος του ή στην αιγιαλίτιδα ζώνη του σε ορισμένο αριθμό περιπτώσεων. Ακόμη και μια αναπόφευκτη οριοθέτηση δεν θα επηρέαζε άμεσα το εν λόγω κράτος.

Το άρθρο 33 της Σύμβασης ΔΘ 1982 αναγνωρίζει τον θεσμό της συνορεύουσας ζώνης αλλά τον περιγράφει απλά ως μια ζώνη που συνορεύει με την αιγιαλίτιδα ζώνη του παράκτιου κράτους. Η ακριβής διατύπωση του κειμένου της Σύμβασης ΔΘ 1982 «ως μια ζώνη συνεχόμενη προς την αιγιαλίτιδα ζώνη» υπονοεί ότι πρόκειται για ζώνη της ανοιχτής θάλασσας, η οποία δεν μπορεί να υπερβεί τα 24ν.μ. από τις γραμμές βάσης της αιγιαλίτιδας ζώνης, ενώ τα ύδατα της συνορεύουσας ζώνης αποτελούν τμήμα της ανοιχτής θάλασσας. Αν ένα κράτος έχει αιγιαλίτιδα ζώνη 12ν.μ. δικαιούται να έχει συνορεύουσα ζώνη 12 ν.μ.

Έχει υποστηριχθεί ότι οι γραμμές βάσης για την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης και της συνορεύουσας ζώνης ταυτίζονται. Η πρακτική των κρατών και οι όροι του άρθρου 24 της σύμβασης του 1958 για την Συνορεύουσα Ζώνη και του άρθρου 33 της Σύμβασης ΔΘ 1982 επιβεβαιώνουν αυτή την υπόθεση. Ωστόσο δεν γίνεται κάποια αναφορά στον τρόπο οριοθέτησης αυτής της ζώνης. Δυνατή εξήγηση για αυτό θα μπορούσε να είναι ότι το ζήτημα αυτό απλά έχει παραληφθεί. Αυτή η ερμηνεία ωστόσο δεν είναι εύκολα αποδεκτή καθότι είναι απίθανο οι σχεδιαστές κατά τη σύνταξη και διατύπωση του άρθρου να έχουν ξεχάσει να συμπεριλάβουν έναν κανόνα οριοθέτησης στο άρθρο 33 της Σύμβασης ΔΘ 1982, όταν το άρθρο 24 της Σύμβασης του 1958 που χρησίμευσε ως πρότυπο για τη νέα ρύθμιση καθώς και σαν ένα πρώτο προσχέδιο που θα διαμόρφωνε μέρος του περιεχομένου της Τρίτης Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας εμπεριείχε έναν τέτοιο κανόνα. Επιπλέον μια πιο ικανοποιητική εξήγηση δύναται να βρεθεί στην επιθυμία των συμμετεχόντων να μην περιπλέξουν τις ήδη δυσχερείς, πολύπλοκες και περισσότερο σημαντικές διαπραγματεύσεις για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ. Θεωρήθηκε επίσης ότι ένας κανόνας οριοθέτησης για τη συνορεύουσα ζώνη ήταν περιττός από τη στιγμή που η ζώνη αυτή αποτελούσε τμήμα της ΑΟΖ, ώστε η οριοθέτηση αυτής θα οδηγούσε αυτόματα και σε οριοθέτηση της συνορεύουσας ζώνης. Μια άλλη εξήγηση αποτελεί το επιχείρημα που προτάθηκε κατά τη διάρκεια της Τρίτης Συνδιάσκεψης ότι τα χαρακτηριστικά που προβλέφθηκαν για το άρθρο 33 της Σύμβασης ΔΘ 1982 θα μπορούσαν να εφαρμοστούν ταυτόχρονα από τα αφορούντα κράτη καθιστώντας κάθε ιδέα οριοθέτησης περιττή.

Ενώ οι ανωτέρω ερμηνείες δύναται να εξηγούν την απουσία οποιουδήποτε κανόνα οριοθέτησης, ωστόσο, δεν την δικαιολογούν. Ένας τέτοιος κανόνας παραμένει στην πραγματικότητα αναγκαίος στην περίπτωση που τα εμπλεκόμενα κράτη ή κάποιο από αυτά αποφασίσουν να μην υιοθετήσουν ΑΟΖ. Μία δυνατότητα στην περίπτωση αυτή ως προς τον

τρόπο οριοθέτησης της συνορεύουσας ζώνης είναι να γίνει επίκληση και αναλογική εφαρμογή είτε του άρθρου 15 για την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης είτε των άρθρων 74 ή 83 για την οριοθέτηση της ΑΟΖ ή της υφαλοκρηπίδας της Σύμβασης ΔΘ 1982. Μια άλλη δυνατότητα είναι η προσφυγή στην αρχή της ίσης απόστασης, η οποία αποτυπώνεται στο άρθρο 24 παρ. 3 της σύμβασης της Γενεύης 1958 ως συμβατική ρύθμιση ή σε κάποιον κανόνα του εθνικού δικαίου. Αυτή η λύση θα περιλάμβανε την αυστηρή και αποκλειστική εφαρμογή της μεθόδου της ίσης απόστασης, αλλά θα εμπεριείχε τον κίνδυνο της άδικης οριοθέτησης. Μία άλλη λύση είναι ότι απουσία οριοθετικής ρύθμισης τα χαρακτηριστικά που περικλείονται στο άρθρο 33 δύνανται να εφαρμοστούν ταυτόχρονα από τα αφορούντα κράτη, λύση η οποία θα ήταν δύσκολο να συμφιλιωθεί με το αληθές νόημα του άρθρου 33 της Σύμβασης ΔΘ 1982 και επιπλέον θα μπορούσε να διαψεύσει το άρθρο 303 παρ. 2 της Σύμβασης ΔΘ 1982, το οποίο παρέχει εξουσία στο παράκτιο κράτος σχετικά με την μετακίνηση αρχαιολογικών και ιστορικών αντικειμένων στη συνορεύουσα ζώνη, δικαιοδοσία που υπερβαίνει τις συνήθεις αρμοδιότητες ελέγχου, καταστολής και τιμωρίας.

Αυτές οι θεωρήσεις αποδεικνύουν ότι η αποτυχία να συμπεριληφθεί κανόνας οριοθέτησης στο άρθρο 33 της Σύμβασης ΔΘ 1982 δύναται να προκαλέσει προβλήματα, τα οποία θα ήταν προτιμότερο να επιλυθούν μέσω της προσφυγής στο άρθρο 15 της Σύμβασης ΔΘ 1982 για την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης. Συνορεύουσα ζώνη έχει κηρύξει μικρός αριθμός κρατών, ενώ η Ελλάδα δεν έχει κηρύξει τέτοια ζώνη. Σε κάθε περίπτωση η ζώνη αυτή κρίνεται ήσσονος σημασίας σε σύγκριση με τα σημαντικότερα καθεστώτα της υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΖΩΝΗΣ (ΑΟΖ)

I. Η ΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ: ΑΠΟ ΓΕΩΛΟΓΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΩΣ ΤΟΝ ΡΟΛΟ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ

Το ενδιαφέρον και η συστηματική ενασχόληση με την υφαλοκρηπίδα εντοπίστηκε στο χρονικό σημείο, όπου η επιστημονική και τεχνολογική πρόοδος επέτρεψαν την εξερεύνηση και εκμετάλλευση των φυσικών πόρων του βυθού σε μεγάλο βάθος και σε ευρύτατη κλίμακα. Οι ζώνες της υφαλοκρηπίδας αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την οικονομία της θάλασσας, αφού σ'αυτές περιέχονται πλούσιοι βιολογικοί πόροι και σπουδαία κοιτάσματα. Στην έννοια του βυθού στην οποία περικλείονται το έδαφος και το υπέδαφος του πυθμένα της θάλασσας, η υφαλοκρηπίδα απαρτίζεται από α) την υφαλοκρηπίδα, που αποτελεί την συνέχεια της ξηράς κάτω από τη θάλασσα, η οποία αρχίζει από την ακτή και τελειώνει εκεί όπου το επικλινές του βυθού γίνεται απότομα έντονο, κλίση που συνήθως παρατηρείται σε βάθος 150 έως 200 μέτρων, β) το υφαλοπλανές, το τμήμα του βυθού που κατεβαίνει σε βάθος μεγαλύτερο από 200 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας, παρουσιάζει κλίση από 30ο-45ο και εκτείνεται από τα 200 μέτρα, δηλαδή από το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας, μέχρι βάθος 3000-4000 μέτρα περίπου, το οποίο υπάγεται μαζί με την υφαλοκρηπίδα στη γενικότερη κατηγορία του υφαλοπλαισίου, γ) το ηπειρωτικό ανύψωμα που δημιουργείται από κατακρημνίσεις ή άλλα γεωλογικά φαινόμενα στη βάση του υφαλοπλανούς και δ) τις ωκεάνιες αβύσσους, διακρίνονται σε πεδιάδες της αβύσσου (2.500-5.700 μέτρα κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας) και σε λάκκους της αβύσσου (από 5.700 μέτρα και πέρα).

Ωστόσο οι γεωλογικές διακρίσεις του βυθού δεν συμπίπτουν αναγκαία με τις νομικές προσεγγίσεις που σχετίζονται με την υφαλοκρηπίδα. Η ανάγκη ίσης μεταχείρισης μεταξύ παράκτιων κρατών, μερικά από τα οποία δεν έχουν υφαλοκρηπίδα υπό γεωλογική έννοια ή έχουν στενή υφαλοκρηπίδα, ανάγκασε τους νομικούς να απομακρυνθούν από τον γεωλογικό ορισμό.²⁶ Για τον λόγο αυτό η Συνδιάσκεψη της Γενεύης 1958 προσδιόρισε στο άρθρο 1, ότι η υφαλοκρηπίδα εκτείνεται ως το σημείο όπου το βάθος του νερού φτάνει τα 200 μέτρα, αν όμως η εκμετάλλευση του βυθού γίνεται σε βάθος μεγαλύτερο των 200 μέτρων, τότε η υφαλοκρηπίδα εκτείνεται ως το σημείο αυτό. Επιπλέον στην υφαλοκρηπίδα ανήκουν ο βυθός της θάλασσας και το υπέδαφος των αντίστοιχων περιοχών που συνεχονται προς τις ακτές των νησιών. Συνεπώς τα εξωτερικά όρια της υφαλοκρηπίδας δύναται να μεταβάλλονται. Η Σύμβαση της Γενεύης 1958 αποτέλεσε μία βασική προσπάθεια των κρατών να επιλύσουν θεμελιώδη προβλήματα που συνδέονται με το δίκαιο της θάλασσας.

Η οριοθέτηση κυριαρχικών δικαιωμάτων μεταξύ κρατών με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές κατέστη σημαντικό πολιτικό και νομικό θέμα στις διεθνείς σχέσεις. Μία Δεύτερη Συνδιάσκεψη το 1960 στη Γενεύη για τη ρύθμιση της έκτασης της αιγιαλίτιδας ζώνης δεν κατέληξε σε αποτέλεσμα. Η ανάπτυξη της ιδέας της υφαλοκρηπίδας κατά τη διάρκεια 1950 και 1960 καθώς και η θέσπιση εκτεταμένων αλιευτικών ζωνών και ΑΟΖ από όλα σχεδόν τα παράκτια κράτη υπό την κατεύθυνση της Σύμβασης ΔΘ 1982 έδωσε αφορμή για προβλήματα οριοθέτησης σε όλο τον κόσμο. Παρόμοια προβλήματα ανέκυπταν αν τα περισσότερα κράτη επέκτειναν την αιγιαλίτιδα ζώνη τους στο επιτρεπόμενο όριο των 12ν.μ., έχει, ωστόσο, συναφθεί ένας μεγάλος αριθμός συμφωνιών οριοθέτησης για την υφαλοκρηπίδα και την αιγιαλίτιδα ζώνη και έχουν αναφερθεί συμφωνίες για την οριοθέτηση ζωνών αλιείας. Η Τρίτη Συνδιάσκεψη για το Δίκαιο της Θάλασσας εισήγαγε στη Σύμβαση ΔΘ 1982 ένα πολύπλοκο σύστημα καθορισμού των εξωτερικών ορίων της υφαλοκρηπίδας

που δεν ανταποκρίνεται σε γεωλογικά ή άλλα επιστημονικά δεδομένα, αλλά εκφράζει πολιτικούς συμβιβασμούς που αποβλέπουν στην όσο το δυνατόν μεγαλύτερη έκταση της υφαλοκρηπίδας των κρατών που έχουν ευεργετηθεί από τη φύση. Έχοντας εισάγει δύο νέα κριτήρια, ένα της αποστάσεως και ένα γεωλογικό που παραμερίζει το κριτήριο της εκμεταλλεύσεως, η Σύμβαση ΔΘ 1982 ορίζει ότι όλα τα παράκτια κράτη ανεξάρτητα από το πλάτος της υφαλοκρηπίδας τους με τη γεωλογική έννοια έχουν υφαλοκρηπίδα που εκτείνεται σε απόσταση τουλάχιστον 200 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσεως από όπου μετριέται η αιγιαλίτιδα ζώνη. Σε αυτή την περίπτωση ο βυθός ταυτίζεται με τον βυθό της ΑΟΖ. Αν όμως ο βυθός του παράκτιου κράτους – που η γεωφυσική χαρακτηρίζει ως υφαλοκρηπίδα συν το υφαλοπλανές συν το ηπειρωτικό ανύψωμα δηλαδή το υφαλοπλαίσιο – ξεπερνά σε πλάτος τα 200ν.μ. τότε η υφαλοκρηπίδα εκτείνεται ως το ακρότατο σημείο του ηπειρωτικού ανυψώματος με τη διαφορά ότι τα ύδατα που βρίσκονται πέρα από τα 200ν.μ. και πάνω από την υφαλοκρηπίδα αποτελούν ανοικτή θάλασσα. Όπως έχει διαμορφωθεί το δίκαιο για την υφαλοκρηπίδα, μέσα από τη Σύμβαση της Γενεύης 1958, τη Σύμβαση ΔΘ 1982 και το εθιμικό δίκαιο το παράκτιο κράτος έχει συμφυή προς την κυριαρχία όλα τα δικαιώματα που επιτρέπουν την εξερεύνηση και την εκμετάλλευση της υφαλοκρηπίδας.

II. Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΕΥΗΣ 1958 (ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΥ 1958 ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥΣ)

Από την αρχική σύλληψη της ιδέας της υφαλοκρηπίδας επικρατούσε η άποψη ότι τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά ήταν τόσο ποικίλα που ήταν δύσκολο αν όχι αδύνατο να διατυπωθούν σαφείς και συγκεκριμένοι κανόνες για την οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών και την δημιουργία θαλασσιών συνόρων μεταξύ των κρατών. Στην Υπόθεση διαιτησίας Γουινέα/Γουινέα-Μπισσάου(1985) το διαιτητικό όργανο ανέφερε: «οι παράγοντες και οι μέθοδοι που αναφέρονται είναι αποτέλεσμα νομικών κανόνων, παρότι εξελίσσονται από φυσικούς, μαθηματικούς, ιστορικούς, πολιτικούς, οικονομικούς ή άλλους παράγοντες.

Όστόσο, δεν περιορίζονται στον αριθμό και κανένas από αυτούς δεν είναι υποχρεωτικός για το δικαστήριο από τη στιγμή που κάθε περίπτωση οριοθέτησης είναι μοναδική, όπως τόνισε το Διεθνές Δικαστήριο. Όπου υπάρχει επίδραση παραγόντων το δικαστήριο πρέπει να τους συγκεντρώσει και να τους προσδιορίσει. Είναι αποτέλεσμα των περιστάσεων κάθε συγκεκριμένης υπόθεσης και ιδιαίτερα των ιδιαζόντων χαρακτηριστικών της περιοχής».

Εκτός από τον προσδιορισμό των κυριαρχικών δικαιωμάτων στη Σύμβαση της Γενεύης 1958 επιχειρήθηκε για πρώτη φορά η ρύθμιση της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας των ακτών των κρατών. Αξίζει να σημειωθεί ότι το κείμενο της Σύμβασης εμπεριείχε κατά ένα μέρος της τουλάχιστον μία έκθεση στην προοδευτική ανάπτυξη του δικαίου. Το άρθρο 6 όριζε ότι η αρχή της ίσης απόστασης(μέση/πλάγια γραμμή) θεσπίστηκε ως η βασική μέθοδος οριοθέτησης με την εξαίρεση των «ειδικών περιστάσεων»: «Στην περίπτωση κατά την οποία η ίδια υφαλοκρηπίδα παράκειται στα εδάφη δύο ή περισσότερων κρατών των οποίων οι ακτές βρίσκονται απέναντι η μια σε σχέση με την άλλη, τα όρια της υφαλοκρηπίδας καθορίζονται με συμφωνία μεταξύ αυτών των κρατών. Εν ελλείψει συμφωνίας και εφόσον ειδικές περιστάσεις δεν δικαιολογούν διαφορετικό καθορισμό των ορίων αυτά καθορίζονται από την μέση γραμμή κάθε σημείο της οποίας βρίσκεται σε ίση απόσταση από τα εγγύτερα σημεία των γραμμών βάσης από τις οποίες μετριέται το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης καθενός από τα κράτη αυτά. Στην περίπτωση κατά την οποία η ίδια υφαλοκρηπίδα παράκειται στα εδάφη δύο όμορων κρατών τα όρια της υφαλοκρηπίδας καθορίζονται με συμφωνία μεταξύ των κρατών αυτών. Εν ελλείψει συμφωνίας και εφόσον ειδικές περιστάσεις δεν δικαιολογούν διαφορετικό καθορισμό των ορίων, ο καθορισμός αυτός διενεργείται με την εφαρμογή της

αρχής της ίσης απόστασης από τα εγγύτερα σημεία των γραμμών βάσης από τις οποίες μετρείται το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης καθενός από τα κράτη αυτά». Η πρακτική των κρατών για τα συμβαλλόμενα στη Σύμβαση μέρη υπαγορεύονταν από τη Σύμβαση ενώ για τα μη συμβαλλόμενα μέρη η πρακτική δεν κατέληξε σε εθνικό κανόνα. Η ιδέα μάλιστα της μοναδικότητας του κάθε θαλάσσιου συνόρου βρήκε υποστήριξη στη διεθνή νομολογία: στην Υπόθεση της Οριοθέτησης της Υφαλοκρηπίδας Τυνησίας/Λιβύης (1982) το Δικαστήριο διακήρυξε: «είναι φανερό ότι κάθε υπόθεση διαφοράς επί υφαλοκρηπίδας πρέπει να αξιολογηθεί με βάση τα δικά της συστατικά με αναφορά στις ιδιόζουσες συνθήκες της. Για αυτό δεν χρειάζεται εδώ να γίνει ιδιαίτερη προσπάθεια για τη συγκεκριμενοποίηση αρχών και κανόνων που σχετίζονται με την υφαλοκρηπίδα».

III. Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ Ή ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

Η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ κρατών με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές υπήρξε αφορμή για τη δημιουργία σφοδρών αντιπαραθέσεων και συγκρούσεων και οδήγησε σε αφθονία συμβατικών ρυθμίσεων και δικαστηριακής πρακτικής. Ένας σημαντικός αριθμός συγκρούσεων επιλύθηκε με συμφωνία. Μια ολόκληρη σειρά διαφορών – Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (1969), Γαλλοβρετανική Διαφορά σχετικά με την Οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας της Μάγχης (1977), Υπόθεση οριοθέτησης περιοχών της Υφαλοκρηπίδας μεταξύ Λιβύης και Μάλτας (1985) και Τυνησίας και Λιβύης (1982), Υπόθεση του Κόλπου του Maine μεταξύ Καναδά και Ηνωμένων Πολιτειών (1984) και Υπόθεση Γουινέας-Γουινέας Μπισσάου (1985) απασχόλησε επί σειρά ετών το Διεθνές Δικαστήριο και άλλα διαιτητικά και δικαιοδοτικά όργανα και επιτροπές. Μια αντιπαραθεση μεταξύ Ισλανδίας και Νορβηγίας για την Υφαλοκρηπίδα το νησιού Jan Mayen (1993) επιλύθηκε με συμβιβασμό.

Οι ρυθμίσεις του άρθρου 6 παρ. 1 και 2 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 για την υφαλοκρηπίδα είναι όμοιες με αυτές που περιέχονται στο άρθρο 12 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 για την Αιγιαλίτιδα και Συνορεύουσα Ζώνη, το οποίο προέβλεπε τη μέση γραμμή και ίση απόσταση και του άρθρου 15 της Σύμβασης ΔΘ 1982, σχετικά με την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης υπό την έννοια ότι επαναλαμβάνουν τον τριπλό κανόνα συμφωνία/ίση απόσταση-ειδικές περιστάσεις με μόνη διαφοροποίηση στην περίπτωση της Σύμβασης ΔΘ 1982 η έμφαση να δίνεται στην οριοθέτηση με συμφωνία και ακόμη ουδεμία αναφορά να γίνεται-φαίνεται για καλό λόγο- στην περίπτωση ιστορικού τίτλου ως ειδική περίπτωση.

Η διαφορά μεταξύ των δύο παραγράφων του άρθρου 6 έγκειται στην διάκριση μεταξύ της μέσης γραμμής και της γραμμής της ίσης απόστασης. Η πρώτη είναι μια γραμμή που εκφράζει το σημείο κατά το ήμισυ μεταξύ των αντικείμενων ακτών, ενώ η τελευταία είναι μια γραμμή που εκτείνεται πλάγια σε ορθή γωνία στη γραμμή βάσης από την οποία χαράσσεται η αιγιαλίτιδα ζώνη. Στην περίπτωση αυτή η ίση απόσταση δεν αναφέρεται στις περιοχές που πρέπει να κατανεμηθούν αντίστοιχα στις παρακείμενες ακτές, αλλά στην γραμμή βάσης. Ανάλογα με την κατεύθυνση της ακτής στο σημείο όπου το εδαφικό σύνορο μεταξύ των παρακείμενων κρατών πλησιάζει την θάλασσα η γραμμή της ίσης απόστασης δύναται να έχει ασταθή αποτελέσματα στην διαίρεση της υφαλοκρηπίδας. Αυτή η κατάσταση δύναται ακόμη να αποκαλύψει μια διαφορά στην έκφραση «ειδικές περιστάσεις» στις δύο παραγράφους. Αν μία μέση γραμμή μεταξύ αντικείμενων κρατών αποδίδει κατά ίσο μέρος κατάλληλα τμήματα της υφαλοκρηπίδας σε κάθε κράτος ο διορθωτικός ρόλος των ειδικών περιστάσεων δύναται να είναι μόνο περιορισμένος. Ωστόσο, αν μία γραμμή ίσης απόστασης μεταξύ παρακείμενων κρατών αποδίδει δυσανάλογα τμήματα τότε ο διορθωτικός ρόλος των ειδικών περιστάσεων δύναται να είναι πιο δραστήσιμος.

Για τα μη συμβαλλόμενα στη σύμβαση της Γενεύης μέρη η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 6 δεν βρίσκει εφαρμογή. Αυτό συμβαίνει στην περίπτωση των παρακείμενων κρατών όπου η γραμμή της ίσης απόστασης δεν καλύπτεται από εθιμικό δίκαιο. Παρόλα αυτά η μέση γραμμή μεταξύ αντικείμενων κρατών θα μπορούσε να είναι υποχρεωτική για τα μη συμβαλλόμενα μέρη καθώς και μεταξύ των μερών της Σύμβασης, επειδή σύμφωνα με αυτή τα εγγενή δικαιώματα των δύο κρατών συναντιούνται και συμπλέκονται.

Αυτές οι απόψεις δύνανται να περιοριστούν, όπως προαναφέρθηκε, μόνο στην περίπτωση των παρακείμενων κρατών αφήνοντας στην ίση απόσταση πιθανόν κάποια προνομιακή θέση στην περίπτωση των αντικείμενων κρατών. Κάθε αναφορά στην αρχή της ίσης απόστασης εγκαταλείφθηκε στην Τρίτη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, η οποία υιοθέτησε ένα ενιαίο κριτήριο επιείκειας για την οριοθέτηση μεταξύ παρακείμενων και αντικείμενων κρατών για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας καθώς και για την ΑΟΖ (άρθρα 74 και 83 Σύμβασης ΔΘ 1982). Παρόλα αυτά η ίση απόσταση δύναται να συνεχίσει να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο σε διαπραγματεύσεις σχετικά με την προσωρινή ρύθμιση συνόρων και στην οριοθέτηση της ΑΟΖ και αλιευτικών ζωνών που παρέχουν λιγότερα πεδία αμφισβητήσεων σε σχέση με την υφαλοκρηπίδα.

IV. Η ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΟΖ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ Ή ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΩΝ ΑΚΤΩΝ

Παρότι η ιδέα της επέκτασης των δικαιωμάτων του παράκτιου κράτους πέρα από τα όρια της αιγιαλίτιδας ζώνης δεν είναι νέα, η έμφαση για τη δημιουργία Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) δόθηκε από τα κράτη εκείνα που δεν είχαν υφαλοκρηπίδα υπό γεωλογική έννοια, επειδή στα κράτη αυτά η απόκλιση του βυθού είναι πολύ μεγάλη σε μικρή απόσταση από τις ακτές τους.

Ήδη πριν από τη θέση σε ισχύ της Σύμβασης ΔΘ 1982 η διεθνής νομολογία είχε αναγνωρίσει, ότι η ΑΟΖ αποτελεί θεσμό του εθιμικού διεθνούς δικαίου ανεξάρτητα από τη Σύμβαση ΔΘ 1982. Η ΑΟΖ εκτείνεται στο θαλάσσιο χώρο που φθάνει ως τα 200ν.μ. από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετρίεται το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης, ενώ θεωρείται ότι περιλαμβάνει ένα πλέγμα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του παράκτιου και των άλλων κρατών που καθορίζονται με γνώμονα την αναγνώριση κυριαρχικών δικαιωμάτων αλιείας και προστασίας του ενάλιου πλούτου υπέρ του παράκτιου κράτους. Συγχρόνως πρέπει να υπάρξει εξισορρόπηση με τα συμφέροντα των διαφόρων μερών και της διεθνούς κοινότητας στην ανοικτή θάλασσα.

Ζητήματα οριοθέτησης της ΑΟΖ θεωρήθηκαν από τα πιο αμφιλεγόμενα θέματα που υποβλήθηκαν στην Τρίτη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Ήταν έκδηλη η ανησυχία ότι αυτά τα θέματα, που αποκάλυπταν έναν έντονο ανταγωνισμό μεταξύ των κρατών, που υπερασπίζονταν την μέθοδο της ίσης απόστασης και αυτών που ήταν υπέρμαχοι της αποκλειστικής εμπιστοσύνης στις αρχές επιείκειας, θα αποδεικνύονταν άλυτα και θα έβαζαν σε κίνδυνο την επιτυχία της ίδιας της Συνδιάσκεψης στο σύνολό της. Οι οπαδοί της ίσης απόστασης επιθυμούσαν να διατηρηθεί ο κανόνας της «ίσης απόστασης-ειδικών περιστάσεων» του άρθρου 6 της Σύμβασης του 1958 για την Υφαλοκρηπίδα και αυτός να επεκταθεί στην ΑΟΖ εφόσον, κατά την άποψή τους, μια τέτοια λύση θα εξύψωνε την ίση απόσταση σε σχέση με τις ειδικές περιστάσεις. Τα κράτη που υποστήριζαν τις αρχές της επιείκειας δεν επιθυμούσαν οποιαδήποτε αναφορά των νέων διατάξεων στην ίση απόσταση με τη ελπίδα της περιορισμένης προσφυγής σε αυτή τη μέθοδο ή ακόμα και της εξάλειψής της.

Τελικώς οι ρυθμίσεις του άρθρου 74 της Σύμβασης ΔΘ 1982 που αφορούν στην οριοθέτηση της ΑΟΖ μεταξύ κρατών με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές είναι πανομοιότυπες με αυτές του άρθρου 83 που σχετίζονται με την οριοθέτηση της

υφαλοκρηπίδας. Το τελικό κείμενο που εμφανίζεται στα άρθρα 74 (1) (ΑΟΖ) και 83 (1) (υφαλοκρηπίδα) έχει ως εξής: «η οριοθέτηση της ΑΟΖ (ή της υφαλοκρηπίδας αντίστοιχα) μεταξύ κρατών με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές πρέπει να λαμβάνει χώρα με συμφωνία στη βάση του Διεθνούς Δικαίου, όπως αναφέρεται στο άρθρο 38 του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου προκειμένου να επιτευχθεί μια δίκαιη λύση». Η ανωτέρω διατύπωση την οποία το Διεθνές Δικαστήριο έχει ήδη συμπεριλάβει στο κείμενο πολλών υποθέσεων του προορίζεται να καλύπτει έναν μεγάλο αριθμό περιπτώσεων οριοθέτησης. Το περιεχόμενό της χαρακτηρίζεται από τρία στοιχεία: α) οριοθέτηση στη βάση συμφωνίας, β) το περιεχόμενο της συμφωνίας οριοθέτησης συμβαδίζει με τους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου που προέρχονται από τις πηγές του, όπως απαριθμούνται στο άρθρο 38 του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου, κατά κύριο λόγο το έθιμο και τις συνθήκες και γ) η συμφωνία οριοθέτησης και συνεπώς η εφαρμογή των κανόνων Διεθνούς Δικαίου στους οποίους προσαρμόζεται η συμφωνία οδηγούν σε μια δίκαιη λύση.

Στη Σύμβαση ΔΘ 1982 εισήχθη στην παρ. 1 του άρθρου 76 κατά την ερμηνεία της υφαλοκρηπίδας το κριτήριο της απόστασης. «Η υφαλοκρηπίδα ενός παράκτιου κράτους αποτελείται από το έδαφος και το υπέδαφος των υποθαλάσσιων περιοχών που εκτείνονται πέρα από την αιγιαλίτιδα ζώνη μέσα από τη φυσική προέκταση του εδάφους ως το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας ή σε μια απόσταση 200ν.μ., από τις οποίες μετρείται το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης, όταν το εξωτερικό πλαίσιο της υφαλοκρηπίδας δεν εκτείνεται πέρα από αυτή την απόσταση». Η βάση του νόμιμου τίτλου για την ΑΟΖ του παράκτιου κράτους εμφανίζεται λιγότερο διαφοροποιημένη από αυτή των περιοχών της υφαλοκρηπίδας, όπως προκύπτει μέσα από τη νομολογία του Διεθνούς Δικαστηρίου, το οποίο τόνισε τη σημασία του κριτηρίου της απόστασης των 200 μιλίων στην Υπόθεση Λιβύης-Μάλτας (1985). Στην ανωτέρω υπόθεση το κριτήριο της απόστασης κατέστη η μοναδική βάση τίτλου στο έδαφος και το υπέδαφος εντός του ορίου των 200ν.μ. Ωστόσο, στην υπόθεση αυτή το Δικαστήριο συνήγαγε, ότι η παρουσίαση του κριτηρίου της απόστασης δεν οδήγησε στην απόδοση κάποιου ειδικότερου κύρους στην μέθοδο της ίσης απόστασης είτε ως γενικός κανόνας είτε ως μια υποχρεωτική μέθοδος οριοθέτησης ή μια μέθοδος που η εφαρμογή της πρέπει να ελέγχεται κατά προτεραιότητα σε κάθε περίπτωση.

Γενικότερα δύναται να επισημανθεί ότι οι αρχές της οριοθέτησης είναι παρόμοιες ιδιαίτερα όταν οι εμπλεκόμενες ακτές απέχουν λιγότερο από 400 μίλια. Ωστόσο, παρουσιάζονται διαφοροποιήσεις στην εξισορρόπηση των παραγόντων επιείκειας ιδιαίτερα όταν οι προς οριοθέτηση περιοχές της ΑΟΖ είναι σημαντικές περισσότερο λόγω των πλούσιων αλιευμάτων παρά λόγω της εξόρυξης στην περιοχή πετρελαίου ή κοιτασμάτων. Και οι δύο έννοιες, υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ, συνυπάρχουν μέσα από τη σφαίρα του εθιμικού δικαίου και του καθεστώτος που προέκυψε από τη Σύμβαση ΔΘ 1982 και εμπεριέχουν σημαντικά στοιχεία ομοιότητας και αλληλοδιεισδυτικότητας. Επικεντρώνονται στον έλεγχο των οικονομικών πόρων και βασίζονται σε διάφορες βαθμίδες της έννοιας της γειτονικότητας και του κριτηρίου της απόστασης. Η ΑΟΖ εμπεριέχει το ενδιαφέρον για υφαλοκρηπίδα στον πυθμένα αυτής σε μια ζώνη 200 ν.μ. Υπάρχουν, ωστόσο, σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των δύο αυτών νομικών καθεστώτων τόσο από άποψη δικαιωμάτων εκμετάλλευσης και εξόρυξης των φυσικών πόρων όσο και από άποψη έκτασης των κυριαρχικών δικαιωμάτων κάθε ζώνης.

Υπό αυτό το πλαίσιο η πρακτική των κρατών και οι αποφάσεις των διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων σχετικά με την οριοθέτηση μεμονωμένων θαλάσσιων συνόρων είναι σημαντικές. Ένα τέτοιο σύνορο διαχωρίζει περιοχές διαφοροποιημένων καθεστώτων, όπως για παράδειγμα μία ΑΟΖ και μία ζώνη αλιείας 200 μιλίων, όπως στην Υπόθεση του Κόλπου του Maine (1984). Η απόφαση του Τμήματος σε αυτή την περίπτωση εφάρμοσε κριτήρια επιείκειας κατά βάση πανομοιότυπα με αυτά που εφαρμόζονται στην υφαλοκρηπίδα. Παράλληλα τόνισε την ανάγκη χρήσης κριτηρίων που προσιδιάζουν σε μια πολύπλευρη

οριοθέτηση, η οποία περιλαμβάνει σωρευτικά την ρύθμιση για την υφαλοκρηπίδα και τα υπερκείμενα ύδατα.

V. ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 74 ΚΑΙ 83 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΔΘ 1982

Ενώ η Σύμβαση του 1958 έδωσε κάποια κατεύθυνση ως προς τη μέθοδο που ενδείκνυται να εφαρμοστεί στην αιγιαλίτιδα ζώνη, οι συμβατικές ρυθμίσεις της Σύμβασης ΔΘ 1982 σχετικά με την οριοθέτηση της ΑΟΖ και της υφαλοκρηπίδας, παρότι προσδιορίζουν το προς επίτευξη αποτέλεσμα, αποτυγχάνουν να υποδείξουν κάποιο συγκεκριμένο μέσο προς επίτευξη αυτού του στόχου, αφού παραλείπουν οποιαδήποτε αναφορά σε συγκεκριμένη μέθοδο οριοθέτησης. Τα άρθρα 74 και 83 Σύμβασης ΔΘ 1982 χαρακτηρίζονται από την πλήρη απουσία κάποιας πρακτικής μεθόδου προς επίτευξη της αναγκαίας λύσης. Σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο των άρθρων αυτών πρέπει να συνάπτεται μία συμφωνία στη βάση του διεθνούς δικαίου προς επίτευξη μιας επεικούς λύσης. Συνεπώς τα κράτη είναι ελεύθερα να επιλέξουν όποια μέθοδο επιθυμούν εφόσον αυτή οδηγεί σε μια επεικική λύση.

Οι κανόνες που περιέχονται στα άρθρα 74 (1) και 83 (1) της Σύμβασης ΔΘ 1982, αποτέλεσμα διαβουλεύσεων μεταξύ του προέδρου της Συνδιάσκεψης με τις σχετικές αντιπροσωπείες, που επιδίωκαν μία συμβιβαστική λύση, δεν μπορούσαν, όπως ήταν φυσικό, να ικανοποιήσουν όλα τα συμμετέχοντα κράτη και σε τεχνικό επίπεδο παρουσιάζουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Το σημαντικό πλεονέκτημα της Σύμβασης ήταν ότι η συντριπτική πλειοψηφία των αντιπροσωπειών των κρατών ήταν έτοιμη να την επιδοκιμάσει, αφού η ίδια περιορίζονταν στην διατήρηση των υπαρχόντων αρχών του συμβατικού και εθιμικού δικαίου χωρίς ωστόσο να τις απαριθμεί και χωρίς να εξειδικεύει το περιεχόμενό τους. Το κείμενο συνιστά μια φωτογραφία του υπάρχοντος δικαίου χωρίς να αποκαλύπτει τα κύρια σημεία του τελευταίου.

Η νέα αυτή διατύπωση ικανοποιεί πλήρως την απαίτηση ότι η οριοθέτηση που είναι αποτέλεσμα αυτής θα είναι δίκαιη. Ενώ δηλαδή το νέο κείμενο δεν συγκεκριμενοποιεί το περιεχόμενο των κανόνων στους οποίους αναφέρεται, δίνει έμφαση στο πιο σημαντικό χαρακτηριστικό αυτών των κανόνων, στην δίκαιη λύση που θα έρχονταν ως αποτέλεσμα της εφαρμογής τους. Αυτό το συμπέρασμα οδηγεί και στη σκέψη ότι οι ίδιοι οι κανόνες οριοθέτησης πρέπει απαραίτητα να είναι δίκαιοι, γιατί είναι δύσκολο διαφορετικά να εξηγήσει κανείς πώς η προσφυγή σε άδικους κανόνες δύναται να οδηγήσει σε μία δίκαιη οριοθέτηση. Ωστόσο στην Υπόθεση Καμερούν/Νιγηρία (2002) το Δικαστήριο εφάρμοσε την μέθοδο της ίσης απόστασης στο πλαίσιο των νέων αυτών άρθρων, επειδή θεωρήθηκε ότι η μέθοδος αυτή οδηγούσε σε ένα δίκαιο αποτέλεσμα. Η νομολογία αναφορικά με τη θαλάσσια οριοθέτηση κινείται προς την εφαρμογή της διορθωτικής προσέγγισης της επιείκειας (corrective equity approach). Η πρόσφατη νομολογία κατέδειξε την εφαρμογή αυτής της μεθόδου όχι μόνο σε οριοθέτηση αντικείμενων ακτών αλλά και παρακείμενων κάτω από τη σφαίρα του εθιμικού δικαίου. Έτσι δύναται να ειπωθεί, ότι ο εθιμικός χαρακτήρας της διορθωτικής προσέγγισης της επιείκειας (corrective equity approach) είναι σαφώς εδραιωμένος στο δίκαιο της θαλάσσιας οριοθέτησης. Από την Υπόθεση Καμερούν/Νιγηρία (2002) συνάγεται ότι η προσέγγιση αυτή θα μπορούσε να είναι εφαρμόσιμη κάτω από τη Σύμβαση ΔΘ 1982 καθώς επίσης και κάτω από το εθιμικό δίκαιο.

Η έλλειψη σαφήνειας και ειδικότητας που συνέβαλε, όπως προηγουμένως αναφέρθηκε, στην ευρεία αποδοχή της Σύμβασης δύναται να διαιωνίσει την έλλειψη προβλεψιμότητας, που είναι συμφυής με το ακαθόριστο της «αρχής ίσης απόστασης-ειδικών περιστάσεων» καθώς και με τις αρχές της επιείκειας. Επιπλέον στην περίπτωση του σχετικά πρόσφατου θεσμού της ΑΟΖ η αναφορά στο υπάρχον συμβατικό και εθιμικό δίκαιο δεν έχει ιδιαίτερο νόημα. Γενικά δύναται να ειπωθεί ότι οι αρχές της οριοθέτησης σε κάθε θαλάσσια ζώνη είναι

παρόμοιες ενώ, μπορούν να υπάρξουν διαφοροποιήσεις ως προς την εξισορρόπηση των παραγόντων επιείκειας ιδιαίτερα όταν οι αμφισβητούμενοι πόροι αφορούν την αλιεία παρά το πετρέλαιο ή το φυσικό αέριο.

Ωστόσο η ομοιότητα των κανόνων για την υφαλοκρηπίδα και την ΑΟΖ δεν υπονοεί ότι αυτοί οι κανόνες υποδεικνύουν ίδιες λύσεις σε όλες τις περιπτώσεις. Δύνανται να υπάρχουν πρακτικοί λόγοι για τους οποίους τα σύνορα και των δύο θα έπρεπε να συμπίπτουν, ωστόσο, κάτι τέτοιο δεν ταυτίζεται με την δήλωση ότι η παρόμοια διατύπωση των δύο κανόνων οδηγεί και σε παρόμοια αποτελέσματα. Η ιδέα αποδίδει ως ζήτημα αναγκαίου συμπεράσματος τη διάκριση μεταξύ διανομής και οριοθέτησης, η οποία στην περίπτωση της υφαλοκρηπίδας αποτρέπει την επιείκεια από το να γίνει μια παράφραση δίκαιων ή ίσων μεριδίων, δίνοντας εξουσία στα δικαστήρια να αποκαταστήσουν τη φύση και αποτρέποντας τις ειδικές περιστάσεις από το να γίνουν κάθε και όλες οι περιστάσεις, έτσι ώστε οι σχετικές με την οριοθέτηση αποφάσεις να καθίστανται στο σύνολό τους υποκειμενικές.

Θεωρείται μη πρακτικό να υπάρχουν διαφορετικά σύνορα για τον βυθό και για τα υπερκείμενα ύδατα από τη στιγμή που αυτό θα προκαλούσε σύγχυση στις ασκηθείσες δικαιοδοσίες. Αν το κράτος Α είχε κυρίαρχα δικαιώματα πάνω στον βυθό και το κράτος Β πάνω στα υπερκείμενα ύδατα το κράτος Α δεν θα μπορούσε να ελέγξει τις περιβαλλοντικές απειλές στα καθιστικά αλιεύματα ή να ελέγξει πλήρως τις απειλές ασφάλειας σε εγκαταστάσεις, ενώ το κράτος Β δεν θα μπορούσε να ελέγξει περιβαλλοντικές απειλές σε αλιεύματα προερχόμενα από την εκμετάλλευση του βυθού. Αλληλοσυγκρουόμενες δικαιοδοσίες δεν θα προκαλούσαν μόνο σύγχυση ως προς την εφαρμογή του νόμου, αλλά θα οδηγούσαν και στον ίδιο τον υποβιβασμό της δικαιοδοσίας. Ο αντίκτυπος της ένωσης των γραμμών οριοθέτησης του βυθού και των υπερκείμενων υδάτων δύναται να αποδειχθεί ακατανίκητος.

Επιπλέον η τελική επιλογή του ορίου στην περίπτωση της συνοριακής ταύτισης εξαρτάται κάποιες φορές από τη χρονική σειρά των διαπραγματεύσεων. Αν ένα σύνορο για τον βυθό προηγείται στην διαπραγμάτευση αυτό είναι πιθανό να είναι ένα σύνορο που βασίζεται στις αρχές για την υφαλοκρηπίδα και είναι πιθανό το σύνορο για τα υπερκείμενα ύδατα να συμπίπτει από τη δύναμη της επήρειας του προηγούμενου συνόρου όταν τα μέρη αρχίζουν να διαπραγματεύονται για αυτό. Είναι ακόμη και το αντίθετο πιθανό. Οι κυβερνήσεις αξιολογούν τα ενδιαφέροντά τους προτού επιχειρήσουν διαπραγματεύσεις σε αντιστοιχία με την υφαλοκρηπίδα ή την ΑΟΖ είτε μαζί είτε ξεχωριστά και ασχολούνται πρώτα με τη μία ή την άλλη ανάλογα με αυτά τα ενδιαφέροντα. Στην περίπτωση ενός κράτους που αξιολογεί τα ενδιαφέροντα του σε μη ζώντες πόρους περισσότερο σημαντικά από τα ενδιαφέροντά του σε ζώντες πόρους και το γειτονικό σε αυτό κράτος υποστηρίζει το αντίθετο η έναρξη των διαπραγματεύσεων δύναται να κατευθυνθεί από την χάραξη της γραμμής που αρχικά συμφωνείται απορροφώντας στη συνέχεια και τη δεύτερη γραμμή που πρόκειται να συμφωνηθεί.

Αυτό που θεωρείται δίκαιο για την υφαλοκρηπίδα δεν είναι κατ' ανάγκη δίκαιο και για την ΑΟΖ. Δύνανται για παράδειγμα να υπάρχει μία δυσαναλογία στην κατανομή των ζώντων πόρων εντός των περιοχών οριοθέτησης. Ενώ μία γραμμή ίσης απόστασης δύναται να είναι απολύτως κατάλληλη για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας το αντίθετο δύναται να ισχύει για την ΑΟΖ. Εάν πρόκειται για διαφορετικής μορφής δικαιοσύνη οι γραμμές οριοθέτησης δύναται να αποκλίνουν. Η ύπαρξη δύο γραμμών που αποκλίνουν η μία με την άλλη θα οδηγούσε σε μία κατάσταση, στην οποία μέρος της ΑΟΖ που ανήκε σε ένα κράτος θα κάλυπτε μέρος της υφαλοκρηπίδας του άλλου κράτους, κατάσταση που θα δημιουργούσε σύνθετα προβλήματα δικαιοδοσίας και ελέγχου.

VI. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΟΡΙΟΥ

Ο κανόνας της ίσης απόστασης (μέση/πλάγια γραμμή) με τη ρήτρα των ειδικών περιστάσεων που αποτέλεσε συμβατική ρύθμιση από το 1958 αντιμετωπίστηκε σε σχέση με την υφαλοκρηπίδα για πρώτη φορά στη νομολογία δέκα χρόνια αργότερα. Η οριοθέτηση ενός ενιαίου θαλάσσιου συνόρου, όταν είναι γεωγραφικά εφικτή, συνεπάγεται την εφαρμογή κανόνων που είναι κοινοί για όλες τις θαλάσσιες ζώνες που οριοθετούνται. Με την καθιέρωση του θεσμού της ΑΟΖ από τη Σύμβαση ΔΘ 1982 και λόγω της στενής σχέσης της εν λόγω ζώνης με την υφαλοκρηπίδα άρχισε να τίθεται σε πολλές περιπτώσεις ζήτημα για τη χάραξη ενιαίων θαλάσσιων συνόρων.

Στο παρελθόν προκειμένου για την οριοθέτηση επικαλυπτόμενων περιοχών υφαλοκρηπίδας ανοιχτά των ακτών των κρατών εφαρμόζοταν ο συμβατικός κανόνας του άρθρου 6 της Σύμβασης του 1958 και το εθνικό δίκαιο. Με τις πρόσφατες εξελίξεις η υιοθέτηση της ΑΟΖ θέτει πλέον ζήτημα χρήσεως δύο ξεχωριστών ή ενός κοινού ορίου για τις δύο ζώνες. Στη Σύμβαση ΔΘ 1982 προτείνεται η συγχώνευση των δύο ζωνών, ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας, όταν η τελευταία εκτείνεται έως τα 200ν.μ. Κατά την Τρίτη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών του Δικαίου της Θάλασσας τα κράτη, τα οποία ήταν προικισμένα με ευρεία υφαλοπλαίσια, επέμειναν στη διαφοροποίηση του καθεστώτος των δύο ζωνών, ενέργεια που δικαιολογεί την προνομιακή αντιμετώπιση που τους παραχωρήθηκε τελικά από τη Σύμβαση.

Το άρθρο 76 παρ. 1 της Σύμβασης ΔΘ τους επιτρέπει να διεκδικούν υφαλοκρηπίδα πέραν των 200 ν.μ. εφόσον το υφαλοπλαίσιο τους επεκτείνεται πέραν του ορίου αυτού. Εάν οι δύο ζώνες είχαν απλώς συγχωνευθεί η υφαλοκρηπίδα δεν θα μπορούσε να διαφοροποιηθεί ως προς το εύρος της σε σχέση με την ΑΟΖ για την οποία είχε γίνει αποδεκτό ότι δεν θα μπορούσε να ξεπεράσει τα 200ν.μ. Πάντως, διαφορετικής φύσης δικαιώματα και συμφέροντα έχει το κράτος στην ΑΟΖ, συναφή κυρίως με την αλιεία και την προστασία του περιβάλλοντος, από αυτά που σχετίζονται με την εξερεύνηση και εκμετάλλευση των ορυκτών πόρων του θαλάσσιου βυθού και υπεδάφους της υφαλοκρηπίδας. Θέμα κοινού ορίου τίθεται μόνο στην περίπτωση οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας, η οποία δεν ξεπερνά τα 200ν.μ. είτε πρόκειται για κράτη με αντικείμενες είτε για κράτη με παρακείμενες ακτές. Επίσης όταν οι ακτές των δύο κρατών είναι όμορες και η υφαλοκρηπίδα των δύο κρατών εκτείνεται πέραν των 200ν.μ. θέμα κοινού ορίου τίθεται μόνο για την περιοχή μέχρι τα 200ν.μ. Από εκεί και πέρα θα πρέπει να οριοθετηθεί μόνο η υφαλοκρηπίδα, δηλαδή μόνο ο βυθός και το υπέδαφος.

Η συμβατική πρακτική των κρατών τάσσεται υπέρ ενός ενιαίου συνόρου, εφόσον η συντριπτική πλειοψηφία των συμφωνιών οριοθέτησης με αντικείμενο περισσότερες από μία θαλάσσιες ζώνες υιοθετούν ένα κοινό όριο, πρακτική που εναρμονίζεται με το γενικό κανόνα οριοθέτησης της ΑΟΖ και της υφαλοκρηπίδας μεταξύ κρατών σύμφωνα με τα άρθρα 74 και 83 Σύμβασης ΔΘ 1982. Σε διαφορετική περίπτωση τα κράτη παραπέμποντας το θέμα στην κρίση τρίτου-διαιτητού ή δικαστού, μπορούν να ζητήσουν κοινή συναινέσει να αποφανθεί για ένα κοινό όριο και για τις δύο ζώνες είτε να επιλύσει τις σχετικές τους διαφωνίες ως προς την εφαρμογή του ενιαίου ορίου.

Ζήτημα ενιαίου θαλάσσιου ορίου τέθηκε στη διαιτητική απόφαση για την Οριοθέτηση της Θαλάσσιας Περιοχής μεταξύ Γουινέας και Γουινέας-Μπισσάου (1985) καθώς και στην Υπόθεση των Νησιών Saint Pierre και Miquelon (1992), στην Απόφαση για την Οριοθέτηση της Θαλάσσιας Περιοχής μεταξύ Γροιλανδίας και Jan Mayen (1993), στη διαιτητική απόφαση για τη Θαλάσσια Οριοθέτηση μεταξύ Ερυθραίας και Υεμένης (1999) καθώς και για πρώτη φορά στην Υπόθεση για την Οριοθέτηση της Θαλάσσιας Μεθορίου στην Περιοχή του Κόλπου του Maine (1984). Στην τελευταία υπόθεση, όπου ζητήθηκε από το Τμήμα του Διεθνούς Δικαστηρίου να χαράξει μία ενιαία γραμμή οριοθέτησης για την υφαλοκρηπίδα και για τα υπερκείμενα ύδατα αυτό θεώρησε ότι: «δεν υπάρχει κανόνας του Διεθνούς Δικαίου

που να μην επιτρέπει τη θαλάσσια οριοθέτηση δύο διαφορετικών στοιχείων με μία και μόνη γραμμή και συμπλήρωσε ότι κάτι τέτοιο μπορεί να επιτευχθεί με την εφαρμογή ενός κριτηρίου ή συνδυασμού κριτηρίων, τα οποία δεν δίνουν προτιμησιακή μεταχείριση σε ένα από τα δύο αντικείμενα (υφαλοκρηπίδα και υπερκείμενα ύδατα) και ταυτόχρονα προσφέρονται εξίσου για τη διαίρεση εκατέρου από αυτά». Το Δικαστήριο απέρριψε τόσο την προηγούμενη συμπεριφορά των κρατών, όσο και γεωλογικούς παράγοντες που αφορούσαν μόνο στο βυθό, και οικολογικούς παράγοντες που σχετίζονταν με τα υπερκείμενα ύδατα, και κατά συνέπεια και την αμερικανική θέση που πρότασε ως φυσικό όριο το Northeast Channel, το οποίο απέδιδε το Georges Bank στην πλευρά των ΗΠΑ. Οι ΗΠΑ που υποστήριζαν, ότι οι οικολογικοί παράγοντες της υπό οριοθέτηση περιοχής έπρεπε να ληφθούν υπόψη και τόνιζαν ότι έπρεπε να τους αποδοθεί όλη η περιοχή του αλιευτικού πεδίου Georges Bank, ενώ ο Καναδάς, βάσει του άρθρου 6 της Σύμβασης 1958 για την Υφαλοκρηπίδα, που δέσμευε τα δύο κράτη, ήταν υπέρ της μέσης γραμμής. Το Δικαστήριο απορρίπτοντας το άρθρο 6 λόγω της ανάγκης ρύθμισης στην υπόθεση και ορίου ζώνης αλιείας πλην αυτού της υφαλοκρηπίδας επέλεξε ως εφαρμοστέο δίκαιο για τις δύο ζώνες το εθιμικό δίκαιο. Κινούμενο στα πλαίσια των αρχών επιείκειας, το Δικαστήριο προσπάθησε να εντοπίσει τα κριτήρια που θα του επέτρεπαν να καταλήξει στο ενιαίο όριο που αιτήθηκαν οι διάδικοι. Επισήμανε το γεγονός της επιλογής ενός και μόνο ορίου με διττό προορισμό, αποκλείοντας τη χρήση κάθε κριτηρίου που θα βρισκόταν σε τυπική και αποκλειστική συνάφεια με τα ειδικά χαρακτηριστικά της μίας από τις δύο πραγματικότητες (υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ), που έπρεπε να οριοθετηθούν. Αναζήτησε έτσι ουδέτερα κριτήρια με την έννοια ότι ταιριάζουν περισσότερο σε μία οριοθέτηση με πολλαπλούς στόχους και κατέληξε σε γεωγραφικά στοιχεία αναφερόμενο στη διαμόρφωση των ακτών των δύο κρατών για να καταλήξει σε μία τεθλασμένη γραμμή. Η διαιτητική απόφαση για την Οριοθέτηση της Θαλάσσιας Περιοχής μεταξύ Γουινέας και Γουινέας-Μπισσάου (1985) περιλάμβανε την οριοθέτηση ενός ενιαίου συνόρου για την αιγιαλίτιδα ζώνη, την ΑΟΖ και την υφαλοκρηπίδα πέρα από το όριο των 12ν.μ. Το διαιτητικό όργανο δεν πρόεβη σε κάποια ξεκάθαρη διάκριση μεταξύ των κανόνων που εφαρμόζονται στην οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης από τη μία πλευρά και της ΑΟΖ από την άλλη, ενώ το τελικό όριο χαράχθηκε σύμφωνα με διάφορα κριτήρια επιείκειας. Επειδή δεν είχε καθοριστεί κανένα από τα πολυεθνικά σύνορα κατά μήκος της δυτικής ακτής της Αφρικής, το Δικαστήριο βρέθηκε αντιμέτωπο με μία εξαιρετικά δύσκολη κατάσταση. Εξετάζοντας το σύγχρονο διεθνές δίκαιο της θαλάσσιας οριοθέτησης αρχικά επισήμανε, ότι ο τελικός στόχος ήταν ένα δίκαιο αποτέλεσμα που προϋπέθετε προσφυγή σε παράγοντες και εφαρμογή μεθόδων που το ίδιο είχε την εξουσία να συγκεντρώσει. Η ίση απόσταση δεν θεωρήθηκε ότι εκφράζει εθιμικό δίκαιο και συνεπώς δεν θεωρήθηκε είτε υποχρεωτική είτε πρωταρχική μέθοδος. Το πρώτο τμήμα της γραμμής που κατασκευάστηκε, ένα παράκτιο τμήμα, ακολουθούσε τον ισχυρισμό της Γουινέας και ήταν σύμφωνο με το εδαφικό σύνορο μεταξύ των δύο κρατών, ενώ το δεύτερο τμήμα βασιζόταν κυρίως στην μακρογεωγραφική διαμόρφωση της δυτικής ακτής της Αφρικής. Η γραμμή χαράχθηκε λαμβάνοντας υπόψη τους διάφορους ισχυρισμούς των μερών με την κατασκευή μιας γραμμής κατακόρυφης στη γενική κατεύθυνση της δυτικής ακτής της Αφρικής. Στην Υπόθεση της Οριοθέτησης Θαλάσσιων Ζωνών Γροιλανδίας και Jan Mayen (1993) το Δικαστήριο ενόψει της διαφωνίας αρχικά των μερών για ένα κοινό όριο εφάρμοσε το άρθρο 6 για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και εθιμικό δίκαιο για την οριοθέτηση της ζώνης αλιείας. Έχοντας, ωστόσο, ξεκινήσει από μία προσωρινή μέση γραμμή και για τις δύο ζώνες το Δικαστήριο την μετατόπισε με τέτοιο τρόπο που να καταλήγει σε ένα κοινό όριο τόσο για την υφαλοκρηπίδα όσο και για την ΑΟΖ. Ενώ όμως στην Υπόθεση του Κόλπου του Maine το αίτημα του κοινού ορίου προσδιόριζε το ενιαίο εφαρμοστέο δίκαιο, στην Υπόθεση του Jan Mayen η ερμηνεία του εφαρμοστέου δικαίου οδήγησε στο κοινό όριο. Η Υπόθεση διαιτησίας μεταξύ Υεμένης/Ερυθραίας (1999) αποτελείται από δύο στάδια.

Στο πρώτο το διαιτητικό όργανο αφοσιώθηκε στην εδαφική κυριαρχία και τη φύση της διαφοράς, ενώ με τη θαλάσσια οριοθέτηση ασχολήθηκε στην δεύτερη και τελική φάση. Το άρθρο 2 της συμφωνίας διαιτησίας προέβλεπε την εφαρμογή της Σύμβασης ΔΘ 1982 και κάθε άλλου αρμόζοντος παράγοντα. Έτσι το διαιτητικό όργανο μπορούσε να την εφαρμόσει παρότι η Ερυθραία δεν ήταν μέλος της Σύμβασης χωρίς να προβληματίζεται αν συγκεκριμένες ρυθμίσεις της είχαν καταστεί τμήμα του εθνικού δικαίου. Ασχέτως με τις προθέσεις των μερών το διαιτητικό όργανο ερμήνευσε τον αρμόζοντα παράγοντα του άρθρου 2 της συμφωνίας διαιτησίας ως αναφερόμενο στους ποικίλους παράγοντες που είναι γενικά αναγνωρισμένοι ως σχετιζόμενοι με τη διαδικασία της οριοθέτησης. Σε πρώτη φάση το διαιτητικό όργανο διευκρίνισε, ότι οι παράκτιες συμφωνίες πετρελαίου Ερυθραίας και Υεμένης ούτε δημιουργούσαν ούτε ενίσχυαν σημαντικά τους σχετικούς ισχυρισμούς των κρατών για τα αμφισβητούμενα νησιά. Παρόλα αυτά συνήγαγε ότι οι συμφωνίες έθεταν βάση υποστήριξης στη μέση γραμμή μεταξύ των ακτών Ερυθραίας Υεμένης που βρίσκονταν απέναντι η μία από την άλλη, η οποία χαράσσονταν χωρίς να ληφθούν υπόψη τα νησιά, διαχωρίζοντας την αντίστοιχη δικαιοδοσία των μερών. Στην δεύτερη φάση το διαιτητικό όργανο απομακρύνθηκε από τα προηγούμενα ευρήματα και τόνισε στην παρ. 84 της απόφασης ότι «ενώ το αρχικό βάρος πρέπει να δοθεί στα παράκτια μέρη των κρατών και στις παρυφές των νησιών ορισμένο βάρος πρέπει να δοθεί και ή δύναται να αποδοθεί στα νησιά ιδιαίτερα αναφορικά με την αιγιαλίτιδα ζώνη τους». Στην διαφορά αυτή η στενότητα των υδάτων στην υπό οριοθέτηση περιοχή συνεπάγετο και την παράλληλη οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης. Με τη διασπορά των νησιών και την διαμόρφωση της Ερυθράς Θάλασσας, όπως κατέρχεται προς τα νότια, η οριοθέτηση στο νότιο και σε μέρος του μεσαίου τομέα αφορούσε μόνο στην οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης. Στο βόρειο τμήμα, αντίθετα, η οριοθέτηση αφορούσε στην οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ. Το διαιτητικό όργανο, ενώ αναγνώρισε την ισχύ των παραδοσιακών ισχυρισμών αλιείας στην περιοχή, αρνήθηκε να αποδώσει σε αυτούς οποιαδήποτε επιρροή στην προσαρμογή του θαλάσσιου συνόρου. Συνεπώς η οριοθέτηση βασίστηκε κατά κύριο μέρος σε γεωγραφικούς παράγοντες. Το διαιτητικό όργανο έκρινε ότι το διεθνές σύνορο θα έπρεπε να είναι ένα ενιαίο θαλάσσιο σύνορο για όλες τις ζώνες, και το οποίο θα έπρεπε κατά το τεχνικώς δυνατό να είναι μία μέση γραμμή μεταξύ των ακτών που βρίσκονται απέναντι η μία από την άλλη σε συμφωνία με τους καθιερωμένους κανόνες του εθνικού διεθνούς δικαίου, ενώ το σύνορο θα έπρεπε να οριοθετεί την περιοχή από το βόρειο ως το νότιο τμήμα, ώστε να εμποδίζεται η καταπάτηση περιοχών, όπου τρίτα κράτη θα μπορούσαν να προβάλουν ισχυρισμούς. Είναι χαρακτηριστικό ότι και τα δύο μέρη επικαλέστηκαν τη μέση γραμμή και την αρχή της αναλογικότητας με εντελώς αντίθετες εκδοχές. Η Ερυθραία ζητούσε η μέση γραμμή να αγνοεί τα νησιά της Υεμένης ανοικτά των ακτών της τελευταίας, ενώ η Υεμένη ζητούσε η μέση γραμμή να χαραχθεί δυτικά όλων των νησιών της. Στην διαφοροποιημένη κατάσταση στην Υπόθεση Εδαφικών και Θαλάσσιων Ζητημάτων Κατάρ/Μπαχρέιν (2001) μετά την επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης των κρατών στα 12ν.μ. τέθηκε τελικά θέμα οριοθέτησης τριών ζωνών εθνικής κυριαρχίας, της αιγιαλίτιδας ζώνης στο νότιο τμήμα και της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ στο βόρειο. Το Δικαστήριο θεωρώντας ότι η έννοια του θαλάσσιου ορίου προέρχονταν από τη διεθνή πρακτική και την επιθυμία των κρατών για υιοθέτηση μίας συνεχούς γραμμής, που να χωρίζει τις διαφορετικές θαλάσσιες ζώνες υπό τη δικαιοδοσία τους, αναγνωρίζοντας τον εθνικό χαρακτήρα της Σύμβασης ΔΘ 1982, αφού τα δύο κράτη δεν δεσμεύονταν από αυτή, αποφάνθηκε ότι το πνεύμα των διατάξεων των άρθρων 74 και 83 έχει διαπεράσει και τη διάταξη του άρθρου 15 της Σύμβασης ΔΘ 1982. Τόσο λοιπόν για την αιγιαλίτιδα ζώνη στο νότο όσο και για την υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ στο βορρά υπάρχει ενότητα δικαίου που υπαγορεύει και στις τρεις περιπτώσεις να χαράσσεται πρώτα μια μέση γραμμή και στη συνέχεια να διορθώνεται, αν χρειαστεί, ώστε η οριοθέτηση να καταλήγει σε ένα δίκαιο αποτέλεσμα. Κινούμενο στο ίδιο πλαίσιο και κατόπιν συμφωνίας

των διαδικιών για τη χρήση κοινού ορίου υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ στην Υπόθεση για το Χερσαίο και Θαλάσσιο Όριο Καμερούν/Νιγηρίας (2002) το Δικαστήριο με εφαρμοστέο δίκαιο τη Σύμβαση ΔΘ 1982 υιοθέτησε μία μέση γραμμή, την οποία δεν μετατόπισε καθόλου απουσία σχετικών περιστάσεων ή παραγόντων που να δικαιολογούν μια τέτοια μετατόπιση, επειδή θεώρησε ότι η μέση γραμμή, στη συγκεκριμένη περίπτωση, είχε επεικέες αποτέλεσμα.

Στην Υπόθεση Εδαφικών και Θαλάσσιων Ζητημάτων Νικαράγουα/Ονδούρας στην Καραϊβική (2007), όπου και τα δύο κράτη ήταν μέρη της Σύμβασης ΔΘ 1982 η Νικαράγουα ζητούσε από το Δικαστήριο να προσδιορίσει την πορεία του ενιαίου θαλάσσιου ορίου για την αιγιαλίτιδα ζώνη, την υφαλοκρηπίδα και την ΑΟΖ των περιοχών που αντιστοιχούσαν σε κάθε κράτος στην θάλασσα της Καραϊβικής σύμφωνα με τις αρχές της επείκειας και τις σχετικές περιστάσεις που είναι αναγνωρισμένες από το γενικό διεθνές δίκαιο και εφαρμοστέες σε μία οριοθέτηση ενιαίου θαλάσσιου ορίου, τονίζοντας ότι το θαλάσσιο όριο μεταξύ των δύο κρατών δεν οριοθετήθηκε ποτέ. Η χάραξη, ωστόσο, ξεχωριστών ζωνών έγκειτο στην διακριτική ευχέρεια του Δικαστηρίου, στην οποία θα προέβαινε, εφόσον κάτι τέτοιο υπαγόρευε μία δίκαιη οριοθέτηση. Το Δικαστήριο κατά την άποψη της Ονδούρας κατά τη χάραξη του ενιαίου θαλάσσιου ορίου θα έπρεπε να βασιστεί στο παραδοσιακό θαλάσσιο σύνορο κατά μήκος του 15⁰⁰ παράλληλου έως εκεί που αρχίζει η δικαιοδοσία ενός τρίτου κράτους. Η Νικαράγουα από τη μεριά της επισήμανε ότι η κυριαρχία της στην επίδικη θαλάσσια περιοχή είχε αναγνωριστεί από τρίτα κράτη και ότι η χαρτογραφία της περιοχής παρότι δεν οδηγούσε σε ασφαλές συμπέρασμα υποστήριζε την κυριαρχία της, επιχείρημα, το οποίο χρησιμοποίησε από τη μεριά της και η Ονδούρα. Το Δικαστήριο απέρριψε την άποψη της Ονδούρας ότι η αρχή *uti possidetis juris* παρείχε την βάση για μία θαλάσσια οριοθέτηση κατά μήκος του 15⁰⁰ παράλληλου βάσει κάποιας ιστορικής ή παραδοσιακής γραμμής, αφού δεν υπήρχε κάποια ενεργή συμφωνία μεταξύ των μερών το 1982 -ούτε *a fortiori* σε κάποια μεταγενέστερη ημερομηνία- τέτοιας φύσης, ώστε να ιδρύει ένα νομικά δεσμευτικό θαλάσσιο σύνορο. Το Δικαστήριο έθεσε ως αφετηρία το σημείο σε απόσταση 3ν.μ. από τη θάλασσα, ενώ χωρίς να προσδιορίζει κάποιο συγκεκριμένο καταληκτικό σημείο προχώρησε στην οριοθέτηση, η οποία εκτεινόταν πέρα από τον 82^ο μεσημβρινό κύκλο χωρίς να επηρεάζει τα δικαιώματα τρίτων κρατών. Παρότι η συμβατική πρακτική και η νομολογία του Διεθνούς Δικαστηρίου που συμπορεύεται με τη διμερή πρακτική των κρατών μπορεί να χαρακτηριστεί ότι συγκεντρώνει το αντικειμενικό στοιχείο που είναι απαραίτητο για τη διαπίστωση ενός εθιμικού κανόνα είναι δύσκολο να συμπεράνει κανείς με τρόπο βέβαιο, ότι συνοδεύεται και από το λεγόμενο ψυχολογικό στοιχείο, την *opinio juris*. Σε κάθε περίπτωση κρίνεται νωρίς να διευκρινιστεί, αν πρόκειται για δημιουργία εθιμικού κανόνα ως προς την επιλογή ενιαίου ορίου, ωστόσο, τα επόμενα βήματα της πρακτικής των κρατών και της επιλογής του διεθνή δικαστή δύνανται να λειτουργήσουν καταλυτικά ως προς την συγκεκριμένη κατεύθυνση που θα δοθεί στην επιλογή του ενιαίου ορίου. Εμφανίζεται πάντως ως επιτακτική ανάγκη η δημιουργία ενός ενιαίου κανόνα για την χάραξη θαλάσσιων συνόρων που θα ρυθμίζει όλες τις ενδεχόμενες καταστάσεις και θα εφαρμόζεται τόσο κάτω από το εθιμικό όσο και κάτω από το συμβατικό δίκαιο άσχετα με τη διαφοροποιημένη διατύπωση των σχετικών συμβατικών κειμένων.

VII. Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΙΣΗΣ ΑΠΟΣΤΑΣΗΣ (ΜΕΣΗ/ΠΛΑΓΙΑ ΓΡΑΜΜΗ) ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Κατόπιν της υιοθέτησης και της θέσης σε ισχύ των Συμβάσεων της Γενεύης του 1958 πολλά κράτη προχώρησαν σε διαπραγματεύσεις για την οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών τους. Οι προσπάθειες σε διμερές επίπεδο επίτευξης συμφωνιών οριοθέτησης δεν ήταν

πάντοτε επιτυχείς και οι συνεπαγόμενες διαφορές άρχισαν από το τέλος της δεκαετίας του 1960 να υποβάλλονται στο Δικαστήριο. Παρά τη βαρύτητα που έχει αποδώσει η θεωρία στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας Βόρειας Θάλασσας (1969) καθότι τέθηκαν για πρώτη φορά οι κατευθυντήριες αρχές και οι ακολουθητέες μέθοδοι κατά την οριοθέτηση το Διεθνές Δικαστήριο αρνήθηκε στην υπόθεση αυτή να προσδώσει στην ίση απόσταση κάποια σταθερή ή προνομιούχα θέση στο εθιμικό δίκαιο, καθότι θεώρησε ότι η αρχή της ίσης απόστασης μπορούσε να οδηγήσει σε άδικα αποτελέσματα ιδιαίτερα μεταξύ παρακείμενων κρατών. Ειδικότερα αυτή η προσέγγιση «κανόνας της ίσης απόστασης και των ειδικών περιστάσεων» κρίθηκε ότι δεν αντιπροσωπεύει κανόνα του γενικού Διεθνούς Δικαίου. Από την απόφαση αυτή και στη φάση μιας συνεπούς και σταθερής νομολογίας οι σχετιζόμενοι κανόνες του εθιμικού Διεθνούς Δικαίου έλαβαν την μορφή των αρχών επιείκειας, όπως λεπτομερώς αναπτύχθηκαν μέσα από τη σειρά των αποφάσεων του Διεθνούς Δικαστηρίου και άλλων δικαιοδοτικών οργάνων. Η νομολογία μετά την Υπόθεση Υφαλοκρηπίδας Βόρειας Θάλασσας (1969) ακολούθησε τη γραμμή της απόφασης αυτής. Έτσι δεν δέχτηκε την υποχρεωτικότητα της οποιασδήποτε συγκεκριμένης τυπικής μεθόδου οριοθέτησης στο εθιμικό δίκαιο και θεώρησε την ίση απόσταση ως μία από τις πολλές μεθόδους οριοθέτησης.

Το Δικαστήριο πρόσθεσε ότι η αρχή του ακριβούς και δίκαιου επιμερισμού αντιτίθεται στον πιο βασικό από όλους τους κανόνες δικαίου σχετικά με την υφαλοκρηπίδα, δηλαδή ότι τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους σχετικά με την περιοχή υφαλοκρηπίδας, που συνιστά μια φυσική προέκταση του εδάφους του μέσα και κάτω από τη θάλασσα, υφίστανται *ipso facto* και *ab initio* δυνάμει της κυριαρχίας του κράτους σε αυτό το έδαφος, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε ενέργεια για έρευνα και εκμετάλλευση του φυσικού της πλούτου. Κατά συνέπεια, η οριοθέτηση δεν αποτελεί διανομή αδιαίρετου πράγματος, γιατί με τη διανομή αποκτά κανείς κάτι, ενώ με την οριοθέτηση παύει η αμφισβήτηση σε ό,τι του ανήκει. Η φυσική προέκταση δύναται να απονέμει δυσανάλογα τμήματα του βυθού στα παρακείμενα κράτη ανεξαρτήτως της ίσης απόστασης μεταξύ αυτών. Το Δικαστήριο συμπλήρωσε ότι η ίση απόσταση δεν δύναται να ταυτιστεί με την φυσική προέκταση, επειδή η χρήση της μεθόδου της ίσης απόστασης δύναται να οδηγήσει περιοχές που συνιστούν την φυσική προέκταση ή επέκταση του εδάφους μίας χώρας να προστεθούν στο άλλο κράτος, όταν η μορφολογία της ακτής του τελευταίου οδηγεί την γραμμή ίσης απόστασης να κινηθεί παράλληλα προς τις ακτές του πρώτου κράτους αποκόβοντας αυτό από περιοχές που βρίσκονται ακριβώς ενώπιόν του. Το άρθρο 6 της Σύμβασης της Γενεύης 1958, σημείωσε το Δικαστήριο, δεν σχετίζονταν με τα δικαιώματα της υφαλοκρηπίδας ως τέτοια παρά μόνο με θέματα συμπτωματικά σε αυτά και έτσι έχει ένα διαφορετικό και λιγότερο θεμελιώδες χαρακτήρα από τα πρώτα τρία άρθρα της Σύμβασης. Έτσι το Δικαστήριο αφενός αποκλήρωξε την αρχή της ίσης απόστασης από το κανονολογικό της βάθρο ως προς την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και αφετέρου αποσύνδεσε τις «ειδικές περιστάσεις» από τη συμβατική τους εφαρμογή και τις ανήγαγε σε συγκεκριμένη μέθοδο οριοθέτησης. Κατά το Δικαστήριο στις ειδικές περιστάσεις συγκαταλέγονται οι νησίδες, οι βράχοι ή οι ελαφρές προεξοχές της ακτής. Κατ' αντιδιαστολή τα νησιά δεν αποτελούν αυτά κάθε αυτά ειδικές περιστάσεις, αφού το Δικαστήριο δεν τα περιέλαβε αλλά ούτε μπορούσε να τα περιλάβει στην πιο πάνω αναρίθμηση.

Το Δικαστήριο επισημαίνοντας ορισμένους κανόνες και αρχές του Διεθνούς Δικαίου που κατά την κρίση του πρέπει να διέπουν τη χάραξη των ορίων της υφαλοκρηπίδας μεταξύ όμορων κρατών τονίζοντας στην παρ. 85(α) της απόφασης την υποχρέωση διαπραγματεύσεων λαμβανόντων χώρα με τρόπο ώστε η διαπραγμάτευση και ο διάλογος να έχει σημασία, προχώρησε σε κριτήρια για την εφαρμογή των αρχών επιείκειας χωρίς να εξαιρείται η χρησιμοποίηση μεθόδων που βασίζονται στην αρχή της ίσης απόστασης αρνούμενο ωστόσο τον εθιμικό χαρακτήρα της αρχής της ίσης απόστασης που περιέχει το άρθρο 6 της Σύμβασης της Γενεύης του 1958 μεταξύ όμορων κρατών. Αντίθετα προκειμένου

περί της υφαλοκρηπίδας μεταξύ κρατών που οι ακτές τους βρίσκονται η μία απέναντι στην άλλη, το Δικαστήριο σημείωσε ότι η μέση γραμμή είναι ο μόνος τρόπος οριοθέτησής. Η μέση γραμμή ανεξάρτητα από το άρθρο 6 της Σύμβασης 1958 αποτελεί τον μόνο τρόπο οριοθέτησης αφού «οι εκατέρωθεν υφαλοκρηπίδες βαίνουν η μία επί της άλλης». Δεν πρόκειται για επιείκεια με τη συναίνεση των διαδίκων *ex aequo et bono*, αλλά για επιείκεια που επιτάσσει ο κανόνας *infra lege*. Σύμφωνα με το Δικαστήριο πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλες οι περιστάσεις (γενική διαμόρφωση των ακτών, ειδικά χαρακτηριστικά τους, ενδεχόμενη φυσική και γεωλογική διάρθρωση και φυσικοί πόροι) με τρόπο ώστε να αποδοθεί σε κάθε κράτος το σύνολο των ζωνών της υφαλοκρηπίδας που του ανήκει. Στις δισταμένες και ατομικές γνώμες των δικαστών το βάρος δόθηκε στη στάση του Δικαστηρίου απέναντι στον εθιμικό χαρακτήρα των άρθρων της Σύμβασης της Γενεύης για την Υφαλοκρηπίδα 1958, και στη χρήση στην απόφαση των αρχών επιείκειας. Στην Υπόθεση για την Οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (1969) το Διεθνές Δικαστήριο έθεσε τα θεμέλια του σύγχρονου Διεθνούς Δικαίου της οριοθέτησης θαλάσσιων συνόρων, αποτέλεσε σταθμό στην εξέλιξη του θεσμού της υφαλοκρηπίδας και υποθήκευσε το μέλλον του. Επηρέασε μάλιστα τις μετέπειτα αποφάσεις, επί μία οκταετία μέχρι τη Γαλλοβρετανική Διαιτησία το 1977, ενώ ο νομικός κόσμος διεθνώς ασχολήθηκε με την επιδοκιμασία ή την επίκριση των ευρημάτων του Δικαστηρίου. Κατέχει εξέχουσα θέση στη νομολογία επειδή θεμελίωσε αρχές και επιβεβαίωσε προϋπάρχοντες κανόνες συμβάλλοντας στη διαμόρφωση νέων κανόνων. Ωστόσο, αν και υπήρξε η πρώτη απόφαση στο θέμα της οριοθέτησης, το Δικαστήριο έχασε την ευκαιρία να προωθήσει την ανάπτυξη του Διεθνούς Δικαίου της θάλασσας μέσα στα πλαίσια που είχαν ήδη τεθεί από την Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου. Η υπόθεση αυτή έγινε αφορμή για τη διχοτόμηση μεταξύ συμβατικού και εθιμικού δικαίου και για τη δημιουργία ομάδων μεταξύ κρατών. Από αρχές 1970 κατά τη νέα διαπραγματεύση για το δίκαιο της θάλασσας οι δισταμένες απόψεις οδήγησαν, α) σε οπαδούς της μέσης γραμμής β) σε οπαδούς ειδικών περιστάσεων εις βάρος της μέσης γραμμής. Η μετέπειτα εξέλιξη των αρχών οριοθέτησης κατέληξε σε αποστασιοποίηση από τις δηλώσεις της απόφασης του 1969. Οι υποθέσεις μεταξύ των ετών 1969 και 1985 χαρακτηρίζονταν από την έμφαση που δόθηκε στις γεωφυσικές εκφάνσεις της υφαλοκρηπίδας. Επιπλέον η Υπόθεση του Κόλπου του Maine (1984) παρουσίαζε την ανεπιτυχή χρήση παρόμοιων χαρακτηριστικών που βασιζόνταν σε ευρύτερες οικολογικές και περιβαλλοντικές θεωρήσεις. Στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Μάγχης (1977), το διαιτητικό όργανο απέρριψε το επιχείρημα του Ηνωμένου Βασιλείου ότι η Γαλλία έφερε το βάρος της απόδειξης ειδικών περιστάσεων προκειμένου να υπάρξει παρέκκλιση από τη μέση γραμμή τονίζοντας ότι το άρθρο 6 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 δεν έδινε παρά ξεχωριστό νόημα στον γενικό κανόνα του εθιμικού δικαίου θέτοντας ως προϋπόθεση την εφαρμογή των αρχών επιείκειας. Προχωρώντας σε ερμηνεία του άρθρου 6 το διαιτητικό όργανο τόνισε ότι το άρθρο αυτό αναφερόμενο στην ίση απόσταση και στις ειδικές περιστάσεις δεν διατύπωνε δύο ξεχωριστές έννοιες αλλά ένα μόνο κανόνα, που συνδύαζε την ίση απόσταση με τις ειδικές περιστάσεις. Θεώρησε έτσι ότι το ίδιο ήταν τελείως ελεύθερο στην εκτίμηση των γεωγραφικών και άλλων περιστάσεων που έχουν άμεση σχέση με την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας. Το διαιτητικό όργανο δέχτηκε την κυριαρχία της ιδέας της φυσικής προέκτασης, ωστόσο, άσκησε ήπια κριτική στη στάση που τήρησε το Διεθνές Δικαστήριο το 1969, επειδή δεν προσέφερε κάποια ξεκάθαρη οδηγία σχετικά με τον τρόπο που αυτή η ιδέα μπορούσε να επιλύσει στην πράξη κάποιο πρόβλημα οριοθέτησης. Θεώρησε ακόμη ως θεμελιώδη αρχή, ότι μία οριοθέτηση πρέπει να γίνεται με την εφαρμογή των αρχών επιείκειας, αρχών που δεν ταυτίζονται με μία οριοθέτηση *ex aequo et bono*, επειδή αυτό που τίθεται υπό αμφισβήτηση είναι η χάραξη ενός συνόρου μεταξύ περιοχών που ανήκουν στο ένα ή στο άλλο μέρος. Το ζήτημα της καταλληλότητας του δικαίου χαρακτήρα της μεθόδου είναι θέμα της δεδομένης γεωγραφικής κατάστασης. Ειδικότερα η καταλληλότητα της ίσης απόστασης ή κάποιας άλλης μεθόδου που αποσκοπεί σε μια δίκαιη

οριοθέτηση πρέπει να καθορίζεται υπό το φως των ειδικών περιστάσεων. Όσο για τις ειδικές περιστάσεις του άρθρου 6 το διαιτητικό όργανο χρησιμοποίησε την έκφραση αυτή ως ένα μέσο ή έναν τρόπο έκφρασης της επιείκειας αποσταθεροποιώντας τον κανόνα της ίσης απόστασης που έτσι εξαρτάται από αμφίβολα και ασταθή γεγονότα. Σταθμίζοντας τους κανόνες του άρθρου 6 και τους κανόνες εθιμικού δικαίου κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η οριοθέτηση πρέπει να συγκλίνει με τις αρχές επιείκειας και ειδικότερα ότι «οι κανόνες του εθιμικού Διεθνούς Δικαίου είναι συνάμα ένα σχετικό και αναγκαίο μέσο για την ερμηνεία και την συμπλήρωση των διατάξεων του άρθρου 6».⁴⁹ Αυτή η άποψη ότι η βασική αρχή ήταν η ίδια είτε το ζήτημα καθοριζόταν από τους κανόνες του άρθρου 6 είτε από το εθιμικό δίκαιο αγνοούσε την σημασία του σχεδιασμού του άρθρου, όπου οι διαφορές στην διατύπωση των δύο παραγράφων υποδήλωναν διαφοροποίηση ως προς την νομοθετική πρόθεση που δεν συμβιβάζονταν εύκολα με την ιδέα μιας κοινής προηγούμενης αρχής. Ωστόσο, στην προσπάθειά τους να καλύψουν το κενό που δημιούργησε η απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου του 1969, οι διαιτητές του 1977 υποβάθμισαν τη μέση γραμμή εξισώνοντάς την με τις ειδικές περιστάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 6. Εφαρμόστηκε το δίκαιο της Σύμβασης 1958, γιατί και τα δύο κράτη ήταν συμβαλλόμενα μέρη στη Σύμβαση. Ωστόσο στο άρθρο 6 η Γαλλία είχε θέσει επιφύλαξη, η οποία στον κόλπο της Granville δεν αποδέχονταν την εφαρμογή της μέσης γραμμής του άρθρου 6, ενώ το Ηνωμένο Βασίλειο από την πλευρά του διατύπωσε μια αντίρρηση στην επιφύλαξη. Το διαιτητικό όργανο ακολούθησε τις ρυθμίσεις της Σύμβασης της Βιέννης για το Δίκαιο των Διεθνών Συνθηκών (άρθρα 19-23), σύμφωνα με τις οποίες, η διατύπωση επιφύλαξης εμποδίζει την εφαρμογή των διατάξεων της Σύμβασης 1958, στις οποίες αφορά η επιφύλαξη. Δεν εμποδίζονταν η θέση σε ισχύ της Σύμβασης μεταξύ του επιφυλασσόμενου και του κράτους που διατύπωσε την αντίθεση, αλλά αδρανοποιούνταν απλώς η συγκεκριμένη διάταξη, διότι το κράτος που έφερε την αντίρρηση στην επιφύλαξη δεν είχε διευκρινίσει ότι θεωρεί ως μη ισχύουσα όλη τη Σύμβαση. Το διαιτητικό όργανο σε μία προσπάθεια συμφιλίωσης εφάρμοσε για το μισό μέρος της οριοθέτησης το άρθρο 6 της Σύμβασης 1958 και για το άλλο μισό το εθιμικό δίκαιο. Τόσο η μέση γραμμή όσο και η γραμμή με βάση της αρχές επιείκειας όφειλαν να επιτρέπουν μία δίκαιη λύση για τους διαδίκους. Το διαιτητικό όργανο προσπάθησε να εναρμονίσει το εθιμικό δίκαιο με την υποβάθμιση της μέσης γραμμής του άρθρου 6 επισημαίνοντας «ότι η μέση γραμμή θα εφαρμοστεί μόνο αν δεν υπάρχουν ειδικές περιστάσεις οι οποίες δεν συνιστούν εξαιρέσεις». Ο κανόνας, ωστόσο, δεν είχε συνταχθεί με αυτό το πνεύμα. Το διαιτητικό όργανο θεώρησε ότι η δίκαιη οριοθέτηση δεν ήταν μία διανομή ισοδύναμων μεριδίων της υπό αμφισβήτηση περιοχής αλλά κυρίως ζήτημα επανόρθωσης της ανισομέρειας και ανισότητας από συγκεκριμένα γεωγραφικά χαρακτηριστικά. Η αναλογικότητα αποτελούσε συνεπώς ένα εργαλείο με το οποίο συνεκτιμούνταν συγκεκριμένες γεωγραφικές καταστάσεις και όχι μία γενική αρχή που παρείχε αυτοτελή δικαιώματα σε περιοχές της υφαλοκρηπίδας. Συνεπώς δεν μπορούσε να διορθώνεται κάθε παρέκκλιση που παρήγαγε ανισότητα παρά μόνο εκείνες που παρήγαγαν μη ανάλογα συμπεράσματα ή δημιουργούσαν προφανώς αδικαιολόγητα αποτελέσματα.

Τελικά το δικαστήριο καθόρισε ως γενική αρχή τη μέση γραμμή μεταξύ Μ. Βρετανίας και Γαλλίας στην αμφισβητούμενη περιοχή εξαιρώντας από αυτή τα Αγγλονορμαδικά νησιά που ανήκαν στη Μ. Βρετανία αλλά βρίσκονταν εξ' ολοκλήρου μέσα στον γαλλικό κόλπο της Granville. Η θεωρούμενη ως επιεικής λύση -αποτέλεσμα της προσπάθειας συνδυασμού συμβατικού και εθιμικού διεθνούς δικαίου- επετεύχθη σε βάρος των δικαιωμάτων των νησιών της Βρετανίας. Το Δικαστήριο φάνηκε να έχει ως πρόθεση και προτεραιότητα τον συμβιβασμό όχι μόνο των δύο μορφών του δικαίου, αλλά και των τοποθετήσεων των διαδίκων. Αυτό προέκυψε από την εμφανή διάθεση εξισώσεως της θέσεως των δύο μερών και ισοκατανομής των μεριδίων υφαλοκρηπίδας ανεξάρτητα από τα πραγματικά, γεωγραφικά, πολιτικά και δικαιοδικά δεδομένα. Η πρώτη σημαντική καμπή στη νομολογία του

Δικαστηρίου που άρχισε να φανερώνει σταδιακή επαναπροσέγγιση μεταξύ της ίσης απόστασης και των ποικίλων αρχών επιείκειας από το Δικαστήριο πραγματοποιήθηκε στην απόφαση του 1985 για την Υφαλοκρηπίδα Λιβύη/Μάλτα. Δεδομένης της μη δέσμευσης των μερών από τη Σύμβαση του 1958 και της μη έναρξης θέσης σε ισχύ της Σύμβασης ΔΘ 1982 το Δικαστήριο κινήθηκε στον χώρο του εθιμικού δικαίου, το οποίο προέβλεπε ότι η οριοθέτηση πρέπει να λάβει χώρα σε συνάφεια με τις αρχές επιείκειας λαμβάνοντας υπόψη όλες τις σχετικές περιστάσεις. Το Δικαστήριο σημείωσε, ότι όταν το υφαλοπλαίσιο δεν φθάνει έως τα 200ν.μ. από τις γραμμές βάσης, η υφαλοκρηπίδα του παράκτιου κράτους ορίζεται με βάση την απόσταση ανεξάρτητα από τα φυσικά χαρακτηριστικά του βυθού και του υπεδάφους. Ωστόσο, δέσμιος της προηγούμενης νομολογίας του, απέρριψε την επιχειρηματολογία της Μάλτας, η οποία συνέδεε τον νέο ρόλο που έπαιζε η απόσταση σε σχέση με τον τίτλο με τη μέθοδο της μέσης γραμμής στις περιπτώσεις, όπου η απόσταση που χώριζε τα δύο κράτη δεν ξεπερνούσε τα 400ν.μ. Το Δικαστήριο παραδέχτηκε ότι τα γεωλογικά χαρακτηριστικά ήταν δυνατό να σχετίζονται για την απόδοση του τίτλου σε ξεχωριστά τμήματα υφαλοκρηπίδας που αποτελούσαν τα σύνορα των κρατών που απείχαν περισσότερο από 400 μίλια. Παρόλα αυτά τα γεωλογικά δεδομένα δεν σχετίζονταν ως προς την απόδοση τίτλου στον βυθό εντός 200μιλίων από την ακτή ενός κράτους. Αρχικά το Δικαστήριο εξέτασε τις αρχές της επιείκειας και τις σχετικές περιστάσεις της υπόθεσης βάσει των οποίων οδηγήθηκε στη μέση γραμμή. Στη συνέχεια αξιολογώντας άλλα κριτήρια αποφάνθηκε αν αυτή χρειαζόταν διόρθωση έτσι ώστε να καταλήγει σε μία δίκαιη οριοθέτηση. Το Δικαστήριο οδηγήθηκε στην επιλογή της μέσης γραμμής έχοντας απορρίψει μία σειρά σχετικών περιστάσεων προτεινόμενων από τους διαδίκους, όπως οικονομικούς παράγοντες, λόγους ασφάλειας, τον νησιωτικό χαρακτήρα της Μάλτας, για να επισημάνει, ότι το βασικό στοιχείο για τον τίτλο του παράκτιου κράτους ήταν η ύπαρξη ακτής. Συμπληρωματικά για την αξιολόγηση της αναγκαιότητας διόρθωσης της μέσης γραμμής θα πρέπει να ληφθούν υπόψη η διαφορά μήκους των ακτών, η μεγάλη απόσταση μεταξύ Λιβύης και Μάλτας και το γενικότερο γεωγραφικό περιβάλλον. Το Δικαστήριο προσάρμοσε την γραμμή βορείως προς τη Μάλτα επισημαίνοντας το γεγονός ότι η Μάλτα αποτελούσε μόνο ένα μικρής σημασίας χαρακτηριστικό της κεντρικής Μεσογείου καθώς και τονίζοντας την αξιοσημείωτη ανομοιογένεια μεταξύ των αντίστοιχων μηκών των ακτών Λιβύης και Μάλτας.

Κινήθηκε με τον τρόπο αυτό ορίζοντας πρώτα ότι η γραμμή δεν θα μπορούσε με κανένα τρόπο να είναι πιο κοντά στην Μάλτα από όσο μπορούσε να είναι μια παρόμοια γραμμή οριοθέτησης των δικαιωμάτων υφαλοκρηπίδας μεταξύ Λιβύης και Ιταλίας. Είναι χαρακτηριστικό, ότι το Δικαστήριο βρέθηκε για πρώτη φορά αντιμέτωπο με την εφαρμογή του άρθρου 6 της Σύμβασης 1958 στην Υπόθεση της Οριοθέτησης μεταξύ Γροιλανδίας και του νησιού Jan Mayen (1993), όπου το Δικαστήριο αρνήθηκε να αποκλείσει την εφαρμογή του άρθρου 6 της Σύμβασης 1958, στην οποία και τα δύο κράτη ήταν συμβαλλόμενα, προς όφελος του εθιμικού δικαίου. Διακρίνοντας το άρθρο 6 εφαρμοστέο δίκαιο για την υφαλοκρηπίδα και το εθιμικό για την ζώνη αλιείας θεώρησε ότι οι γραμμές οριοθέτησης για τις δύο ζώνες είναι μεν εννοιολογικά διαφορετικές μπορούν όμως στην πράξη να συμπέσουν. Ακολουθώντας την απόφαση του διαιτητικού δικαστηρίου στην Υπόθεση της Οριοθέτησης της Υφαλοκρηπίδας της Μάγχης (1977), όπου οι διαιτητές διακηρύττοντας την ενότητα εθιμικού και συμβατικού δικαίου οριοθέτησης υποβάθμισαν την μέση γραμμή εξισώνοντας την με τις ειδικές περιστάσεις του άρθρου 6, το Διεθνές Δικαστήριο στην υπόθεση αυτή επιχείρησε την εναρμόνιση των ειδικών περιστάσεων του άρθρου 6 και των σχετικών περιστάσεων του εθιμικού δικαίου για να τονίσει τον κεντρικό ρόλο της μέσης γραμμής στη διαδικασία της οριοθέτησης. Με τον τρόπο αυτό επιχείρησε συμφιλίωση συμβατικού και εθιμικού δικαίου που το ίδιο είχε διάζευξη το 1969 στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (1969). Συνάμα έδωσε έμφαση στη στενή σχέση του τίτλου του παράκτιου κράτους με την οριοθέτηση. Με δεδομένη την ύπαρξη τίτλου η κρατική κυριαρχία

εξασφάλιζε στο παράκτιο κράτος κυριαρχικά δικαιώματα και δικαιοδοσία πάνω στις θαλάσσιες ζώνες, τα οποία ήταν ανεξάρτητα από την έκταση του εδάφους, το μήκος των ακτών, το πολιτικό καθεστώς, την οικονομική ευμάρεια ή άλλους παράγοντες. Έτσι λειτουργώντας αντίστροφα σε σχέση με ό,τι έπραξε το 1985 στην Υπόθεση Λιβύης/Μάλτας, ξεκίνησε από τη μέση γραμμή, η οποία κατά την άποψή του ικανοποιούσε από την αρχή την ευθυδικία, χωρίς να ασχοληθεί με τις ειδικές και σχετικές περιστάσεις παρά μόνο σε ένα δεύτερο στάδιο για τη διόρθωση ενδεχόμενων στρεβλωτικών αποτελεσμάτων. Στην Υπόθεση Jan Mayen, μία περίπτωση παρακείμενων κρατών, η ίση απόσταση απορρίφθηκε, επειδή θα οδηγούσε σε μία διαίρεση της περιοχής εμφανώς διαφορετική από την ratio της ακτογραμμής και την προέκταση προς τη θάλασσα της καναδικής ακτογραμμής. Παρότι το Δικαστήριο υιοθέτησε την γραμμή ίσης απόστασης προσωρινά, οριοθέτησε στο τέλος το σύνορο χαράσσοντας μία γραμμή μεταξύ της γραμμής ίσης απόστασης και της γραμμής των 200ν.μ., που ήταν το όριο του τίτλου της Δανίας. Έτσι στην Νορβηγία αποδόθηκε περιορισμένη γεωγραφική πρόσβαση στο μέσον της αμφισβητούμενης περιοχής, αποτέλεσμα που μπορούσε να ερμηνευθεί από τις ουσιώδεις διαφορές ως προς τα μήκη των σχετικών ακτογραμμών. Οι ρυθμίσεις της Σύμβασης ΔΘ 1982 αφήνουν το ζήτημα της οριοθέτησης στους κανόνες του γενικού ή εθιμικού διεθνούς δικαίου. Εισάγεται ένα πολύπλοκο σύστημα καθορισμού των εξωτερικών ορίων της υφαλοκρηπίδας, που δεν ανταποκρίνεται σε γεωλογικά ή άλλα επιστημονικά δεδομένα αλλά εκφράζει πολιτικούς συμβιβασμούς. Εισάγονται δύο νέα κριτήρια, το κριτήριο της αποστάσεως (όχι πια του βάθους) και ένα γεωλογικό που παραμερίζει το κριτήριο της εκμεταλλεύσεως. Η φυσική προέκταση χρησιμοποιείται τόσο ως τίτλος κτήσης όσο και ως αντίληψη έκτασης. Όλα τα παράκτια κράτη ανεξάρτητα από το πλάτος της υφαλοκρηπίδας τους με τη γεωλογική έννοια, έχουν υφαλοκρηπίδα που εκτείνεται σε απόσταση τουλάχιστον 200 ν.μ. από τις γραμμές βάσης που μετρείται η αιγιαλίτιδα ζώνη. Πρώτη φορά που εφαρμόστηκε η Σύμβαση ΔΘ 1982 ήταν στην Υπόθεση για το Ηπειρωτικό και Θαλάσσιο Όριο Καμερούν/Νιγηρίας (2002), καθώς και τα δύο κράτη ήταν συμβαλλόμενα μέρη σε αυτή. Το Δικαστήριο κλήθηκε να αποφανθεί για ένα ενιαίο όριο μεταξύ δύο κρατών με όμορες ακτές. Η ερμηνεία των διατάξεων της Σύμβασης ΔΘ 1982 από το Δικαστήριο ήταν ιδιαίτερα σημαντική για την εξέλιξη του δικαίου της θαλάσσιας οριοθέτησης. Το Δικαστήριο υπενθυμίζοντας ότι οι κανόνες για την οριοθέτηση με κοινό όριο περισσότερων από μιας ζώνης που συμπίπτουν εκφράζεται με τη μέθοδο των αρχών επιείκειας προχώρησε στην χάραξη προσωρινά μίας μέσης γραμμής, η οποία στη συνέχεια αποτιμήθηκε υπό το φως των παραμέτρων που επιτάσσουν διόρθωση ή μετατόπισή της για να επιτευχθεί ένα δίκαιο αποτέλεσμα. Στην υπόθεση αυτή το Δικαστήριο επέλεξε για την οριοθέτηση τη μέση γραμμή, επειδή παρήγαγε ένα επιεικές αποτέλεσμα για την οριοθέτηση της περιοχής. Στη βάση των Υποθέσεων Γροιλανδίας/Jan Mayen (1993) και Κατάρ/Μπαχρέιν (2001), όπου το Δικαστήριο χάραξε μία προσωρινή γραμμή ίσης απόστασης στην πρώτη φάση της οριοθέτησης και στη συνέχεια ερευνήσε την ύπαρξη σχετικών περιστάσεων που να οδηγούν σε παρέκκλιση από την αρχική γραμμή, το Δικαστήριο συνήγαγε ότι θα εφαρμόζε και στην υπόθεση αυτή την ίδια μέθοδο. Στην υπόθεση αυτή η διορθωτική μέση γραμμή εφαρμόστηκε για πρώτη φορά κάτω από την ισχύ των διατάξεων 74 και 83 της Σύμβασης ΔΘ 1982.

VIII. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΙΣΗΣ ΑΠΟΣΤΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΑΛΟΚΡΗΠΙΔΑΣ

Για την αρχή της ίσης απόστασης υπήρχε η αντίληψη ότι είναι υπέρτατη αρχή μεταξύ των άλλων αρχών οριοθέτησης στις θαλάσσιες ζώνες πρώτα απ' όλα επειδή στην περίπτωση των αντικείμενων κρατών η αρχή αυτή είναι έννοια εγγενής με την λογική του ισοδύναμου καταμερισμού και έτσι τείνει να εκφράζει καλύτερα την ιδέα της δίκαιης οριοθέτησης.

Επιπλέον εξυπηρετεί καλύτερα τις απαιτήσεις της βεβαιότητας και της ασφάλειας δικαίου. Είναι ακόμη ένας παράγοντας που του έχει αποδοθεί εξέχουσα θέση στην πρακτική των κρατών καθώς και κατά στις διαπραγματεύσεις για την ακριβή οριοθέτηση συνόρων και ορίων. Ασφαλώς, η αρχή ίσης απόστασης μπορεί να εφαρμόζεται στις θαλάσσιες οριοθετήσεις όπως και στις εδαφικές, αλλά δεν είναι αυτόματη κατά την εφαρμογή της. Η ίση απόσταση έχει μια συγκεκριμένη βαρύτητα που λειτουργεί στις περιπτώσεις αντικείμενων κρατών για να προβλέψει τουλάχιστον μία υποθετική μέση γραμμή με την εκκρεμότητα κάποιων άλλων συνόρων με συμφωνία ή διαιτησία. Όταν πρόκειται για αντικείμενες ακτές το δίκαιο της θαλάσσιας οριοθέτησης ενοποιείται κάτω από τον τριπλό κανόνα «συμφωνία-ίση απόσταση-ειδικές περιστάσεις». Συνεπώς όσον αφορά στις αντικείμενες ακτές χαράσσεται πρώτα η μέση γραμμή και σε δεύτερη φάση αξιολογούνται οι σχετικές περιστάσεις. Έτσι για πρώτη φορά στη νομολογία του Διεθνούς Δικαστηρίου υιοθετείται η διορθωτική προσέγγιση της επιείκειας (corrective equity approach) ως εθιμικό δίκαιο. Στην περίπτωση των παρακείμενων κρατών η ίση απόσταση δεν έχει την ίδια βαρύτητα, επειδή η οριοθέτηση μεταξύ κρατών με παρακείμενα εδαφικά σύνορα είναι περισσότερο πολύπλοκη, ωστόσο, η ίση απόσταση εξακολουθεί να έχει κεντρικό ρόλο στις διαπραγματεύσεις.

Αυτή η διαφοροποιημένη έμφαση στην ίση απόσταση στις περιπτώσεις αντικείμενων και παρακείμενων κρατών αντανακλάται στο άρθρο 6 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 για την Υφαλοκρηπίδα, η παρ. 1 του οποίου περιγράφει ότι στην περίπτωση αντικείμενων κρατών το σύνορο είναι η μέση γραμμή στην περίπτωση απουσίας συμφωνίας ή ειδικών περιστάσεων. Η παρ. 2 σχετικά με τα παρακείμενα κράτη δηλώνει ότι απουσία κάποιας συμφωνίας και εκτός και αν άλλη γραμμή δεν δικαιολογείται από ειδικές περιστάσεις το σύνορο πρέπει να καθορίζεται με την εφαρμογή της αρχής της ίσης απόστασης.

Για τα κράτη με παρακείμενες ακτές υπήρχε η τάση των δικαστηρίων και επιτροπών να εφαρμόζουν την προσέγγιση επιείκειας που προσανατολιζόταν στο αποτέλεσμα (resultoriente dequity approach). Στην Υπόθεση Κατάρ/Μπαχρέιν (2001) το Δικαστήριο τόνισε ότι θα ακολουθήσει την ίδια προσέγγιση με αυτή της Υπόθεσης Γροιλανδία/ Jan Mayen (1993) και δέχτηκε για πρώτη φορά στην νομολογία του Δικαστηρίου την εφαρμογή της διορθωτικής προσέγγισης της επιείκειας (corrective equity approach), ως εθιμικό δίκαιο σε οριοθέτηση μεταξύ κρατών με παρακείμενες ακτές. Η Υπόθεση Καμερούν/Νιγηρίας (2002) επιβεβαίωσε την εγκυρότητα αυτής της προσέγγισης κατά την οριοθέτηση μεταξύ παρακείμενων ακτών. Στην Υπόθεση Εδαφικών και Θαλάσσιων Ζητημάτων Νικαράγουα/Ονδούρας στην Καραϊβική (2007) το Δικαστήριο σημείωσε ότι η νομολογία του Δικαστηρίου προβάλλει τους λόγους για τους οποίους η μέθοδος της ίσης απόστασης χρησιμοποιείται ευρέως στην πρακτική της θαλάσσιας οριοθέτησης. Έχει μια δεδομένη ουσιαστική σημασία εξαιτίας του επιστημονικού της χαρακτήρα και την σχετική ευκολία εφαρμογής της. Ωστόσο η ίση απόσταση δεν έχει αυτόματα προτεραιότητα σε σχέση με τις άλλες μεθόδους οριοθέτησης και σε δεδομένες περιπτώσεις η συνδρομή παραγόντων μπορούν να την καταστήσουν ακατάλληλη. Είναι χαρακτηριστικό ότι κανένα από τα μέρη δεν έθεσε ως βάση της επιχειρηματολογίας του στην υπόθεση αυτή τον ισχυρισμό μιας προσωρινής γραμμής ίσης απόστασης ως κατάλληλης μεθόδου οριοθέτησης.

ΙΧ. ΟΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΩΣ ΑΠΟΚΛΙΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΣΗ ΓΡΑΜΜΗ

Όταν έγινε φανερό κατά τις εργασίες της Επιτροπής του διεθνούς δικαίου για το Δίκαιο της Θάλασσας το 1953 ότι η μέση γραμμή αποτελούσε τον κανόνα συζητήθηκε το ενδεχόμενο σε ορισμένες περιπτώσεις το γεωγραφικό περιβάλλον να καθιστά πιο πρόσφορη μία άλλη γραμμή οριοθέτησης. Ο κανόνας της ίσης απόστασης (μέση/πλάγια γραμμή), που

συναντάται στο άρθρο 12 της Σύμβασης Γενεύης 1958 για την Αιγιαλίτιδα και τη Συνορεύουσα Ζώνη και στο άρθρο 6 της ίδιας Σύμβασης για την Υφαλοκρηπίδα θα κινδύνευε να καταστεί σε ορισμένες περιπτώσεις ανενεργός χωρίς την συμπλήρωση αυτού με τη ρήτρα διαφυγής των ειδικών περιστάσεων, καθότι ήταν υπαρκτό το ενδεχόμενο σε ορισμένες περιπτώσεις το συγκεκριμένο γεωγραφικό περιβάλλον και οι ιδιομορφίες αυτού να καθιστούν πρόσφορη μία άλλη γραμμή οριοθέτησης. Σύμφωνα με τον κανόνα που εμπεριέχεται στα ανωτέρω άρθρα, ελλείψει συμφωνίας τα κράτη έπρεπε να ρυθμίσουν την οριοθέτηση με βάση την αρχή της ίσης απόστασης, η οποία μπορούσε να παρεκκλίνει, εάν αυτό ήταν απαραίτητο, λόγω ειδικών περιστάσεων. Οι ειδικές περιστάσεις που εμφανίζονται απόλυτα συνδεδεμένες με την αρχή της ίσης απόστασης λειτουργούν ως εξαίρεση στον κανόνα της ίσης απόστασης και αποσκοπούν να απαλύνουν την αυστηρή εφαρμογή της μέσης γραμμής και να επιτρέψουν την παρέκκλιση από αυτή στα σημεία εκείνα της οριοθέτησης όπου είναι απαραίτητη η συνδρομή τους. Η οριοθετική γραμμή προσαρμόζεται απλώς στις ειδικές απαιτήσεις του χώρου.

Ειδικότερα ως ειδικές περιστάσεις νοούνται ειδικά γεωμορφολογικά κυρίως στοιχεία της προς οριοθέτηση περιοχής τα οποία συνδέονται άμεσα με την εν λόγω περιοχή και εκτιμώνται κατά την οριοθέτηση ως στοιχεία του πραγματικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο πρέπει να γίνει αυτή σε περίπτωση που η εφαρμογή της αρχής ίσης απόστασης είναι δυνατόν να προκαλέσει ανισότητες πέρα από αυτές που προκύπτουν από τη γεωγραφία. Οι απλές περιστάσεις που παρουσιάζει μία περιοχή γίνονται «ειδικές» όταν η εφαρμογή μίας συγκεκριμένης μεθόδου οριοθέτησης είναι δυνατό να δημιουργεί ανισότητες. Η λειτουργία τους προϋποθέτει ότι χωρίς τη συνεκτίμησή τους το αποτέλεσμα της οριοθέτησης θα είναι άνισο και κατ' επέκταση μη δίκαιο. Παραδείγματα ειδικών περιστάσεων κατά την Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου είναι η ναυσιπλοΐα, τα συμφέροντα αλιείας και εξαιρετικά γεωμορφολογικά δεδομένα. Ωστόσο η πρόσφατη νομολογία του Διεθνούς Δικαστηρίου τους απέδωσε ευρύτερο περιεχόμενο και ουσιαστικά τις εξίσωσε με τις σχετικές περιστάσεις του εθνικού δικαίου.

X. ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΑΡΧΗΣ ΙΣΗΣ ΑΠΟΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΩΝ

Στην απόφαση του 1969 το Διεθνές Δικαστήριο αρνούμενο τον εθνικό χαρακτήρα του άρθρου 6 δεν προχώρησε στην ανάλυση του συνδέσμου μεταξύ των δύο συστατικών του άρθρου -αρχή ίσης απόστασης και ειδικές περιστάσεις- πλην της προσπάθειάς του να μειώσει την κανονιστική ισχύ της αρχής της ίσης απόστασης εξαιτίας της επίδρασής της στην ιδέα των ειδικών περιστάσεων που σχετίζονταν με αυτή την αρχή. Ομοίως στην απόφασή του το 1982 σχετικά με την Οριοθέτηση της Υφαλοκρηπίδας Τυνησίας/Λιβύης το Δικαστήριο παρέμεινε σιωπηλό ως προς αυτό το θέμα εφόσον κατέστη αντιληπτό ότι το άρθρο 6 ήταν ανεφάρμοστο μεταξύ των μερών. Το Δικαστήριο αναφέρθηκε «στις σχετικές περιστάσεις που χαρακτηρίζουν την περιοχή». Αυτή η φράση περιείχονταν στην Ειδική Συμφωνία κατά την υποβολή της υπόθεσης στο Δικαστήριο και έγινε δεκτή όχι μόνο επειδή περιείχονταν στην ειδική συμφωνία αλλά επειδή ήταν ξεκάθαρο ότι κάτι που είναι λογικό και δίκαιο σε οποιαδήποτε υπόθεση πρέπει να συναρτάται με τις ιδιαίτερες περιστάσεις που το συνοδεύουν. Ίσως να μην υπάρχει κάποια ουσιαστική διαφορά μεταξύ των λέξεων ιδιαίτερες και συγκεκριμένες ή ακόμη και σχετικές ωστόσο η έκφραση της λέξης ειδικές ίσως είναι σημαντική ως μια περαιτέρω ένδειξη της απροθυμίας του Δικαστηρίου να διατυπώσει κάποιον κανόνα ή αρχή καθοριστικό κατά την οριοθέτηση.

Το άρθρο 12 της Σύμβασης του 1958 για την Αιγιαλίτιδα Ζώνη αποκαλύπτει ότι η ίση απόσταση και οι ειδικές περιστάσεις είναι στοιχεία που σχετίζονται με διαφορετικές πραγματικές καταστάσεις. Η μέθοδος της ίσης απόστασης χρησιμοποιείται σε περίπτωση

απουσίας ειδικών περιστάσεων και δεν δύναται να εφαρμοστεί παρουσία τέτοιων περιστάσεων. Τα δύο στοιχεία είναι αμοιβαία αποκλειστικά έτσι ώστε να μη μπορεί να γίνει λόγος για κάποια ιεραρχία μεταξύ τους. Έγινε ωστόσο παραδεκτό ότι η διατύπωση του άρθρου 6 της Σύμβασης του 1958 για την Υφαλοκρηπίδα (εκτός και αν κάποια οριοθετική γραμμή δεν αιτιολογείται από ειδικές περιστάσεις) έκανε φανερό, ότι η ίση απόσταση είναι ο κανόνας ενώ οι ειδικές περιστάσεις συνιστούν την εξαίρεση, η οποία αποτελούσε την πρόθεση των σχεδιαστών του άρθρου 6, άποψη που και το ίδιο το Δικαστήριο ασπάστηκε στην απόφαση του 1969 αναφερόμενο στην «εξαίρεση για χάρη των ειδικών περιστάσεων».

Σε αυτά τα επιχειρήματα θα μπορούσε να ειπωθεί ότι είναι με άλλα μέσα βέβαιο ότι οι συνήθεις περιπτώσεις που θα κρίνονταν με βάση τη μέθοδο της ίσης απόστασης είναι πιο συχνές από τις «εξαιρετικές» περιπτώσεις που δικαιολογούν την προσφυγή στον κανόνα των ειδικών περιστάσεων. Έγινε ακόμη προσπάθεια αντιμετώπισης του θέματος από την άποψη του δευτερεύοντος ρόλου των ειδικών περιστάσεων στις εκφάνσεις της ίσης απόστασης από το πεδίο της απόδειξης της παρουσίας ειδικών περιστάσεων στον υπό αμφισβήτηση χώρο. Μία κατάσταση θεωρείται συνήθης για τόσο διάστημα όσο το κράτος που αντιτίθεται στην προσφυγή της ίσης απόστασης δεν έχει αποδείξει την παρουσία των ειδικών περιστάσεων. Η δευτερεύουσα αυτή προσφυγή θα είχε αποτέλεσμα εφόσον το βάρος της απόδειξης των ειδικών περιστάσεων εναπόκειται στο κράτος που ισχυρίζεται την ύπαρξή τους.

Αυτή ωστόσο η ιδέα αντικρούστηκε από την απόφαση του δικαστηρίου διαιτησίας για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ του Ηνωμένου Βασιλείου και της Γαλλίας της 30^{ης} Ιουνίου 1977. Η απόφαση αυτή αποτέλεσε σταθμό στο δίκαιο της οριοθέτησης χάρη στην προσπάθεια συμφιλίωσης από μέρους των διαιτητών μεταξύ του συμβατικού και του εθιμικού δικαίου της οριοθέτησης προς όφελος των ειδικών περιστάσεων του άρθρου 6 της Σύμβασης 1958 και με σκοπό της υποβάθμιση της μέσης γραμμής. Στην υπόθεση αυτή το διαιτητικό όργανο θεώρησε ότι οι ειδικές περιστάσεις αποτελούσαν έκφραση του κανόνα που σχετίζεται με την οριοθέτηση τόσο από την άποψη του άρθρου 6 όσο και από την άποψη του εθιμικού δικαίου και εφάρμοσε τα θεωρητικά του συμπεράσματα χωρίς διάκριση στις γεωγραφικές περιοχές που καλύπτονταν και δεν καλύπτονταν από αυτό το άρθρο. Με βάση αυτή την εξίσωση των γεωγραφικών περιοχών το δικαστήριο συμπέρανε ότι ο συνδυασμένος κανόνας της «ίσης απόστασης/ειδικών περιστάσεων» έδινε συγκεκριμένη έκφραση σε έναν γενικό κανόνα όπου με την απουσία κάποιας συμφωνίας το σύνορο μεταξύ κρατών που συνορεύουν στην ίδια υφαλοκρηπίδα πρέπει να καθορίζεται με βάση τις αρχές επείκειας. Αυτός ο κατ' ουσία συνώνυμος χαρακτήρας της δίκαιης οριοθέτησης και των ειδικών περιστάσεων έχει σημαντικές επιπλοκές για την σύγκριση μεταξύ του κανόνα του άρθρου 6 και του κανόνα του εθιμικού δικαίου. Το Δικαστήριο τόνισε ότι δεν παρέβλεπε το γεγονός ότι τελικά στο άρθρο 6 η αρχή της ίσης απόστασης είχε μια υποχρεωτική ισχύ την οποία δεν έχει στον ίδιο βαθμό κάτω από τους κανόνες του εθιμικού δικαίου. Ωστόσο από την ενότητα του κανόνα του άρθρου συνήγαγε ότι, ακόμη και όταν το άρθρο αυτό εφαρμόζεται, το ερώτημα εάν η μέθοδος της ίσης απόστασης ή κάποια άλλη μέθοδος είναι κατάλληλη για την επίτευξη μιας δίκαιης οριοθέτησης είναι σε μεγάλο βαθμό ζήτημα εκτίμησης υπό το φως των γεωγραφικών και άλλων περιστάσεων. Αυτό χαλαρώνει την αυστηρότητα του κανόνα της ίσης απόστασης στον βαθμό που καθίσταται δύσκολο να γίνει κάποιος διαχωρισμός μεταξύ των συμβατικών και των εθιμικών κανόνων. Και αυτό προέρχεται από την ίδια τη διαπίστωση του Δικαστηρίου ότι στις περιστάσεις τις υπόθεσης οι δύο κανόνες οδήγησαν σε μεγάλο βαθμό στο ίδιο αποτέλεσμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΕΙΚΕΙΑΣ

Οι αρχές που αναγνωρίζονται ως επιεικείς και συνιστούν αντικείμενο επίκλησης τόσο από τα αντιτιθέμενα κράτη όσο και στα πλαίσια της δικαστηριακής πρακτικής είναι γενικής φύσης ως προς τον χαρακτήρα αρχές και οι πιο συχνά διατυπωμένες είναι οι εξής: α) η οριοθέτηση θα πρέπει να λαμβάνει χώρα με συμφωνία στη βάση του διεθνούς δικαίου β) η αρχή της μη καταπάτησης από το ένα μέρος της φυσικής προέκτασης του άλλου γ) η αρχή της αποφυγής στα πλαίσια του εφικτού κάθε αποκοπής της θαλάσσιας πρόσβασης των ακτών καθενός από τα αφορούντα κράτη δ) η οριοθέτηση θα πρέπει να λαμβάνει χώρα με την εφαρμογή των κριτηρίων της επιεικείας και με την χρήση πρακτικών μεθόδων που είναι σε θέση να διασφαλίσουν σε συσχετισμό με την γεωλογική διαμόρφωση της περιοχής και άλλες σχετικές περιστάσεις ένα δίκαιο αποτέλεσμα ε) υφίσταται η υπόθεση ότι η λύση επιεικείας είναι ένας ίσος διαχωρισμός μεταξύ των περιοχών υφαλοκρηπίδας των διάδικων κρατών που αλληλοκαλύπτονται.

I. ΤΡΟΠΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΕΠΙΕΙΚΕΙΑΣ ΣΕ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ-ΟΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΩΣ ΚΙΝΗΤΡΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΕΠΙΕΙΚΕΙΑΣ

Οι σχετικές αρχές του γενικού Διεθνούς Δικαίου αποτελούνται από τις αρχές επιεικείας. Στην πραγματικότητα οι αρχές επιεικείας είναι αρχές και κανόνες του Διεθνούς Δικαίου, όπως τόνισε το Διεθνές Δικαστήριο. Παράλληλα, αυτές οι αρχές και οι κανόνες δύνανται να θεωρηθούν ότι παρέχουν μία δομή εντός της οποίας αναπτύσσονται οι τεχνικές της επιεικούς οριοθέτησης. Η ακριβής εφαρμογή των αρχών επιεικείας περιλαμβάνει την αναφορά σε σχετικές περιστάσεις ή παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη ή βοηθητικά κριτήρια (η ορολογία δύναται να ποικίλλει). Στις σχετικές περιστάσεις που αναγνωρίζονται από το διεθνές δίκαιο συμπεριλαμβάνονται: - η γενική διαμόρφωση των ακτών των μερών - με δεδομένη μία γεωγραφική κατάσταση μιας οιωνεί-ισότητας μεταξύ ενός αριθμού κρατών είναι αναγκαίο να μετριάσουν τα αποτελέσματα ενός συμπτωματικού ειδικού χαρακτηριστικού από το οποίο θα συνάγονταν μια αδικαιολόγητη διαφορετική προσέγγιση. Αυτές οι περιστάσεις προέκυψαν για να αποφευχθούν ή τουλάχιστον να μειωθούν τα αποτελέσματα μιας κοίλης ακτής, η θέση των νησιών του κράτους Α κοντά στις ακτές του κράτους Β και η εκκεντρική ευθυγράμμιση των μικρών νησιών που κείτονταν κοντά σε μία χερσόνησο. Σε ορισμένες περιπτώσεις η επήρεια ενός συνόλου νησιών μειώθηκε κατά το ήμισυ, όταν η γεωγραφία δεν ήταν ιδιαίτερα εκκεντρική. Η γεωλογική δομή του βυθού και η γεωμορφολογία του (ή τα χαρακτηριστικά της επιφάνειάς του) - η ανομοιότητα του μήκους των ακτών στην εν λόγω περιοχή - ο γενικότερος γεωγραφικός σκελετός ή το γενικότερο πλαίσιο - η συμπεριφορά των μερών καθώς και η de facto γραμμή οριοθέτησης ως αποτέλεσμα των διεκδικήσεων πετρελαίου στην περιοχή - η αρχή της δίκαιης πρόσβασης στους φυσικούς πόρους της αμφιλεγόμενης περιοχής - οι ανάγκες άμυνας και ασφάλειας των διαμαχόμενων κρατών - τα ενδιαφέροντα ναυτιλίας των διαμαχόμενων κρατών - η συνάφεια με το γενικό κριτήριο των κρατικών συνόρων. Οικονομικοί παράγοντες που περιλαμβάνουν τη διαφορά πλούτου σε φυσικές πηγές έχουν εξαιρεθεί ως παράγοντες μη άμεσα σχετιζόμενοι με την οριοθέτηση, αφού ποικίλλουν από ώρα σε ώρα. Ωστόσο, το κρίσιμο κριτήριο της αποδοχής κάποιας αρχής φαίνεται να είναι η πιθανότητα κατά πόσο η συγκεκριμένη αρχή σχετίζεται με τη νομική ιδέα της υφαλοκρηπίδας.

Στις αποφάσεις και γνωμοδοτήσεις του το ΔΔ έδωσε έμφαση στο γεγονός ότι θα έπρεπε να υπάρχει μία διαδικασία εξισορρόπησης όλων των αρμόζοντων παρατηρήσεων και ότι το εν προκειμένω βάρος θα έπρεπε να δοθεί στις ποικίλες αρχές και παράγοντες που

διαφέρουν ανάλογα με τις περιστάσεις κάθε υπόθεσης. Μέσα από τις αποφάσεις και γνωμοδοτήσεις του Διεθνούς Δικαστηρίου η επιείκεια χρησιμοποιήθηκε υπό την έννοια των θεωρήσεων της δικαιοσύνης, λογικής και πολιτικής, στοιχεία συχνά αναγκαία για την ορθή εφαρμογή των σαφώς θεμελιωμένων και αναγνωρισμένων κανόνων δικαίου. Από κάποια αυστηρή άποψη η επιείκεια δεν μπορεί να θεωρηθεί πηγή δικαίου αν και δύναται να αποτελεί παράγοντα σημαντικό στην διαδικασία λήψης μιας απόφασης. Η επιείκεια δύναται να διαδραματίσει ρόλο συμπληρωματικό κατά την εφαρμογή του νόμου ή ακόμη να αποτελέσει τμήμα δικαστικής αιτιολογίας.

Σύμφωνα με το Δικαστήριο αυτές οι αρχές, οι οποίες δεν σχετίζονται με την επίλυση μιας διαφοράς *ex aequo et bono*, διαμορφώνουν ένα τμήμα του υπάρχοντος θετικού δικαίου. Συνιστούν ένα τμήμα του Διεθνούς Δικαίου εφαρμοζόμενες με αναφορά στις σχετικές περιστάσεις, οι οποίες χαρακτηρίζουν την περιοχή και πρέπει να έχουν ως αποτέλεσμα μια δίκαιη οριοθέτηση. Η πρακτική εφαρμογή των αρχών της επιείκειας συνήθως περιλαμβάνει τη χάραξη μιας οριοθετικής γραμμής και η μέθοδος που έχει επιλεγεί θα είναι η μέθοδος (ή ο συνδυασμός των μεθόδων) που θα παράγουν ένα επεικές αποτέλεσμα. Οι μέθοδοι που διατίθενται περιλαμβάνουν μία μέση γραμμή, μία μέση γραμμή υποκείμενη στον παράγοντα της επεικούς διόρθωσης, μία κατακόρυφη χάραξη προς τη γενική κατεύθυνση των ακτών, μία διχοτόμηση της γωνίας των γραμμών που εκφράζουν τη γενική κατεύθυνση των σχετικών ακτών, μία δημιουργία ζώνης κοινής εκμετάλλευσης.

Η επιείκεια στο παρόν πλαίσιο περικλείεται στο άρθρο 38 παρ. 1 του Καταστατικού και όχι στο άρθρο 38 παρ. 2 το οποίο προβλέπει ότι: « αυτή η ρύθμιση δεν δύναται να βλάψει την εξουσία του Δικαστηρίου να αποφασίζει σε μία υπόθεση *ex aequo et bono*, αν τα μέρη συμφωνούν σε αυτό». Η δύναμη μιας απόφασης που έχει ληφθεί *ex aequo et bono* περιλαμβάνει στοιχεία συμβιβασμού και συμφιλίωσης, ενώ η επιείκεια από την αγγλική άποψη εφαρμόζεται ως μέρος της συνήθους δικαιοδοτικής λειτουργίας. Ορισμένες φορές η επιείκεια θεωρείται ισοδύναμη των γενικών αρχών του δικαίου.⁷¹ Αναφορικά με τον θεμελιώδη ρόλο της επιείκειας ως γενικής αρχής του δικαίου έχουν διατυπωθεί δύο ξεχωριστές απόψεις. Η μία λαμβάνει υπόψη τη διορθωτική προσέγγιση της επιείκειας (*corrective equity approach*), της οποίας ο ρόλος είναι να μειώσει την αυστηρότητα του νόμου μετριάζοντας τα αποτελέσματα της εφαρμογής του κανόνα δικαίου σε συγκεκριμένες περιστάσεις, στις οποίες η αυστηρή εφαρμογή του κανόνα δικαίου θα οδηγούσε σε αδικία. Η εφαρμογή συνεπώς της επιείκειας θα συνεπάγονταν την τροποποίηση του γενικού κανόνα δικαίου, αν αυτό απαιτείται από συγκεκριμένες περιστάσεις της υπόθεσης. Πολλοί σχολιαστές πιστεύουν ότι η εφαρμογή της αρχής της ίσης απόστασης εκφράζει αυτόν τον γενικό κανόνα. Υπό μία άλλη προσέγγιση η επιείκεια λαμβάνει έναν πιο αυτόνομο ρόλο, αφού λειτουργεί ως αναπόσπαστο τμήμα του Διεθνούς Δικαίου. Θεωρείται συνεπώς μια γενική αρχή που εφαρμόζεται άμεσα ως κανόνας δικαίου.

α) ΚΟΙΝΑ ΟΡΥΚΤΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ/ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ/ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ

Στις αρχικές διαφωνίες στην Επιτροπή διεθνούς δικαίου η προσοχή στράφηκε στην πιθανότητα των ορυκτών αποθεμάτων να υπερκαλύπτουν μία γραμμή ίσης απόστασης και στην δυνατότητα αυτό να μπορούσε να αποτελέσει μία περίπτωση που απαιτούσε την τροποποίηση ή την μετατόπιση της γραμμής ίσης απόστασης. Ο Gidel παρατήρησε ότι στην περίπτωση των αποθεμάτων πετρελαίου ο βασικός στόχος θα έπρεπε να είναι η διατήρηση της ενότητας του αποθέματος. Η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη της αυτό το στοιχείο και παρότι τονίστηκε στην Συνδιάσκεψη της Γενεύης δεν έπαιξε κανένα ρόλο στις επιμέρους διαφωνίες. Στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (1969) το Δικαστήριο ανέφερε

την ενότητα των φυσικών πόρων ως παράγοντα που πρέπει να ληφθεί υπόψη στις διαπραγματεύσεις μεταξύ των μερών, πάντως δεν κατέστη σαφές εάν αυτό θεωρήθηκε με κάποιον τρόπο ότι συνιστά μία ειδική περίπτωση, και όχι απλώς ένα στοιχείο του πραγματικού περιβάλλοντος. Ο δικαστής Ammoun στη δισταμένη γνώμη του στην ανωτέρω υπόθεση τόνισε ότι «αν η διατήρηση της ενότητας ενός αποθέματος είναι θέμα που πρέπει να απασχολήσει τα μέρη, αυτά πρέπει να ασχοληθούν με αυτή με την σύναψη κάποιας προαιρετικής συμφωνίας». Με αυτό τον τρόπο θα αποφεύγονταν ένας επιτακτικός κανόνας πάνω σε αυτό το ζήτημα.

Η μόνη περίπτωση που η ύπαρξη ορυκτών αποθεμάτων μπορούσε να θεωρηθεί ως ειδική περίπτωση θα ήταν όταν τα ενδιαφέροντα πάνω στο ορυκτό απόθεμα είχαν αναπτυχθεί ανεξάρτητα από την υφαλοκρηπίδα. Εάν μία χώρα που έκανε έρευνες, εύρισκε πετρέλαιο και άνοιγε ένα φρεάτιο σε μία περιοχή που βρίσκεται στη λάθος μεριά της γραμμής ίσης απόστασης, παρότι bona fide αυτό δεν μπορούσε να γίνει αντιληπτό εκείνη τη στιγμή, δύναται η χώρα αυτή να προβάλει κάποιο ισχυρισμό σχετικά με τη συγκεκριμένη ενέργεια που να θεμελιώνεται στις ειδικές περιστάσεις. Ίσως ακόμη ισχυρότερη είναι η περίπτωση ενός κράτους που θέτει έναν ισχυρισμό σε καθιστικά αλιεύματα. Ωστόσο, στην περίπτωση αυτή οι ειδικές περιστάσεις δύναται να είναι μια παράφραση της περίπτωσης των παραχωρημένων δικαιωμάτων, των οποίων η αυθεντικότητα προέρχεται από άλλες αρχές του δικαίου. Στις προτεινόμενες λύσεις μέσα από την πρακτική των κρατών που παρουσιάστηκαν συμπεριλαμβάνονταν μία πρόβλεψη για κοινή επιχείρηση ή συνδυασμένη εκμετάλλευση με κατά το ήμισυ διαχωρισμό του εισοδήματος ή του εξορυχθέντος πετρελαίου, μία δίκαιη διανομή, όταν μέρος του αποθέματος περιέχεται αποκλειστικά σε υγρή μορφή ή σε τμήμα μόνο της διαχωρισμένης περιοχής, μία αποτελεσματική εξόρυξη και διανομή υποκείμενη σε συμφωνία ή σε διαιτησία σε περίπτωση αθέτησης της συμφωνίας κ.α.

Αυτές οι διαφορετικές λύσεις στο ερώτημα των κοινών ορυκτών αποθεμάτων απέτρεψαν την τροποποίηση του συνόρου και συνεπώς δεν συνηγορούν υπέρ της θεώρησης τέτοιων αποθεμάτων ως ειδική περίπτωση με το συγκεκριμένο νόημα της έκφρασης αυτής στο άρθρο 6 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 ή μέσα από το εθιμικό δίκαιο. Παρότι το Διεθνές Δικαστήριο στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας Τυνησία/Λιβύη (1982) ήταν προετοιμασμένο να αξιολογήσει την παρουσία των κοιτασμάτων πετρελαίου στην προς οριοθέτηση περιοχή ως στοιχείο που έπρεπε να ληφθεί υπόψη στην διαδικασία της εξισορρόπησης όλων των σχετικών παραγόντων προκειμένου να επιτευχθεί ένα δίκαιο αποτέλεσμα ανάλογα με τους παράγοντες, έκρινε ότι οι de facto διαχωριστικές γραμμές των ενεργών λιβυανών και τυνησιακών δικαιωμάτων αντλήσεως πετρελαίου στην περιοχή δεν είχαν κάποια αντανακλαστική επίδραση σε μία δίκαιη λύση.

Η απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου στην Υπόθεση Γροιλανδίας/Jan Mayen(1993) αποκάλυψε ότι η αξία της σταθερότητας πρέπει να έρχεται σε εξισορρόπηση σε σχέση με την δύναμη των εμπλεκόμενων κρατών να αποφασίσουν κατά πόσο τα ίδια θα δεσμευθούν σε μία συγκεκριμένη γραμμή οριοθέτησης. Παρότι απομονωμένο το Jan Mayen με καθόλου μόνιμο πληθυσμό ή οικονομία ήταν ο αποδέκτης μιας οριοθέτησης που βασιζόταν προσωρινά στην παράκτια όψη του, όπως τροποποιήθηκε από την αναλογικότητα και μία διαίρεση προκειμένου να αποδώσει στη Νορβηγία ίση πρόσβαση σε μία περιοχή εκλεκτής αλιείας. Το Δικαστήριο, τονίζοντας την ανάγκη διασφάλισης της δίκαιης πρόσβασης στους φυσικούς πόρους της διαμαχόμενης περιοχής, επισήμανε ότι η περιοχή στην οποία το αλιεύμα εμφανίζονταν σε μεγάλες ποσότητες έπρεπε να διαμοιραστεί κατά ίσο μέρος μεταξύ των μερών. Το Δικαστήριο αναφέρθηκε υπό αυτή την έννοια στην δίκαιη πρόσβαση στους φυσικούς πόρους αλιευμάτων. Τόσο η Δανία όσο και η Νορβηγία παρουσίασαν βαρυσήμαντα επιχειρήματα για να τονίσουν τη σημασία των φυσικών πόρων στα αμφιλεγόμενα ύδατα μεταξύ Γροιλανδίας και Jan Mayen από οικονομικής, κοινωνικής πλευράς και από άποψη ασφάλειας. Παρουσιάστηκε ακόμη επιχειρηματολογία σύμφωνα με

γεωλογικά κριτήρια. Το Δικαστήριο στήριξε την οριοθέτηση στην παράκτια γεωγραφία, έχοντας απορρίψει επιχειρήματα βασισμένα σε κοινωνικοοικονομικά και πληθυσμιακά κριτήρια. Η περιοχή που περιέκλειε το σημαντικότερο εμπορικά είδος ψαριού, το capelin, διαιρέθηκε στο μισό για να αποδώσει σε κάθε κράτος ίση πρόσβαση στην αλιεία. Η οριοθέτηση σε αυτό το σημείο φαίνεται να επανεισάγει κοινωνικοοικονομικές θεωρήσεις στο δίκαιο της θαλάσσιας οριοθέτησης άποψη που έχει δεχτεί κριτική. Από την άλλη οι κοινωνικοοικονομικές θεωρήσεις δύνανται να έχουν οριστεί για να τονίσουν τις οικονομικές δυνάμεις και ανάγκες του πληθυσμού σε μέρη παρακείμενα στην αμφιλεγόμενη περιοχή. Το Δικαστήριο επιχείρησε να μοιράσει τον πολύτιμο φυσικό πόρο ισοδύναμα μεταξύ των διαμαχόμενων. Ενώ αυτό δύναται να μην αποτελέσει κοινωνικοοικονομική θεώρηση είναι σίγουρα μία οικονομική θεώρηση που αποσκοπεί να επηρεάσει άμεσα τους πληθυσμούς με κάποιο ενδιαφέρον στους σχετικούς φυσικούς πόρους.

Στην Υπόθεση Καμερούν/Νιγηρίας (2002) το Δικαστήριο επισήμανε ότι από το σύνολο της νομολογίας του παρότι η παρουσία μιας ρητής ή σιωπηρής συμφωνίας μεταξύ των μερών σχετικά με τα αντίστοιχα δικαιώματα άντλησης πετρελαίου δύναται να υποδηλώνει μία συναίνεση στις θαλάσσιες περιοχές που πρέπει να διανεμηθούν, τα αποθέματα πετρελαίου και τα δικαιώματα εξόρυξης αυτού από μόνα τους δεν θεωρούνται ως σχετικές περιστάσεις που να δικαιολογούν την προσαρμογή ή την διόρθωση μιας προσωρινής γραμμής οριοθέτησης. Μόνο αν βασίζονται σε ρητή ή σιωπηρή συμφωνία των μερών μπορούν να ληφθούν υπόψη.⁸⁶ Στην παρούσα υπόθεση αφού δεν υφίστατο κάποια συμφωνία μεταξύ των μερών για την άντληση του πετρελαίου το Δικαστήριο συνήγαγε ότι η πρακτική πετρελαίου των μερών δεν αποτελούσε παράγοντα που έπρεπε να ληφθεί υπόψη.

β) ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑΣ

Στην Συνδιάσκεψη της Γενεύης και τα δύο αυτά είδη ενδιαφέροντος αναφέρθηκαν ως ειδικές περιστάσεις. Ο δικαστής Padillo Nerbo πρόσθεσε από τότε στον κατάλογο αυτό τις απαιτήσεις ασφάλειας και άμυνας.

Το διαιτητικό όργανο στην Διαφορά μεταξύ Υεμένης/Ερυθραίας (1999) τόνισε ότι η αλιεία δεν ήταν βασική επιδίωξη των μερών παρότι και τα δύο χρησιμοποίησαν επιχειρήματα αλιείας -θεαματικά ανεπιτυχή- για να πείσουν το διαιτητικό όργανο, ότι στο καθένα θα έπρεπε να αποδοθεί εδαφικός και θαλάσσιος χώρος αντίστοιχος του αντικειμένου τους. Όπως

σημείωσε το διαιτητικό όργανο «μπορεί να συναγάγει ότι η αλιεία ως παροντική και μελλοντική πιθανή πηγή είναι σημαντική για τον πληθυσμό κάθε μέρους σε κάθε πλευρά της Ερυθράς Θάλασσας. Μπορεί ακόμη να συναγάγει, ως ζήτημα κοινής λογικής και νομικής παρατήρησης, ότι το ενδιαφέρον και η ανάπτυξη της αλιείας ως πηγή διατροφής είναι μία σημαντική και αξιόπαινη ασχολία. Ωστόσο, από τα δύο αυτά συμπεράσματα το διαιτητικό όργανο δεν μπορούσε να βρει κάποιο σημαντικό λόγο επί τη βάση αυτών για την αποδοχή ή την απόρριψη των επιχειρημάτων κάθε μέρους ως προς την επίδρασή τους στη γραμμή οριοθέτησης που προτάθηκε από τα μέρη ή από το ίδιο. Η θαλάσσια οριοθέτηση κατά το όργανο διαιτησίας ήταν κατά βάση γεωγραφική και ως τέτοια συναφής με την πρόοδο της νομολογίας του Διεθνούς Δικαστηρίου. Σημείωσε ακόμη ότι οι κατά καιρούς πρακτικές αλιείας των μερών δεν είναι συναφείς με το θέμα του σχεδιασμού της γραμμής οριοθέτησης.

Το διαιτητικό όργανο όχι μόνο παρέκαμψε τελείως ορισμένες τάσεις αλλά δημιούργησε κάποιες σημαντικές καινοτομίες και κατηγοριοποιήσεις. Τελικώς ανεξαρτήτως της περιοχής στην οποία αλιεύουν πολίτες των δύο κρατών αναγνωρίστηκε η συνέχιση του δικαιώματος αλιείας. Το διαιτητικό όργανο έλαβε ακόμη σοβαρά υπόψη περιοχές, όπου υπήρχε εκχώρηση αδειών έρευνας και εκμεταλλεύσεως πετρελαίου σε πολυεθνικές εταιρείες. Αναφερόμενο στην υπόθεση 1969 επικαλέστηκε τη λύση της συνδιαχείρισεως των κοιτασμάτων.

γ) ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ

Στη θεωρία το γεγονός ότι ένα κράτος έχει αναπτύξει για μεγάλο χρονικό διάστημα αποκλειστικά ή ιδιαίτερα οφέλη στην περιοχή μπορεί να θεωρηθεί ως ένα μέσο δικαιοδοσίας πάνω στην περιοχή σε απόκλιση από τους καθιερωμένους κανόνες και γι' αυτό το λόγο να αποτελέσει μία ειδική περίπτωση. Η δυσχέρεια έγκειται στο γεγονός ότι το δόγμα του έμφυτου της υφαλοκρηπίδας τίθεται αντίθετο στον συνήθη κανόνα σχετικά με τα δικαιώματα ιστορικού τίτλου έτσι ώστε σε κάτι που αποκλείεται από τη θεωρία δεν δύναται να επιτραπεί να ξαναγίνει αποδεκτό ως θέμα εξαιρέσης. Κατά γενική αρχή ιστορικός τίτλος στο διεθνές δίκαιο ονομάζεται ο τίτλος εκείνος που η δημιουργία και η ισχύς του συνιστούν εξαίρεση από τους ισχύοντες κανόνες του Διεθνούς Δικαίου. Η αναγνώριση, όμως, ενός ιστορικού τίτλου πρέπει να προβλέπεται από το διεθνές δίκαιο ως εξαιρετική περίπτωση. Ο ιστορικός τίτλος προϋποθέτει α) μακρά και ειρηνική πρακτική και β) έλλειψη διαμαρτυρίας από τα άλλα κράτη.

Αυτή η άποψη φαίνεται να έχει αναγνωριστεί από την Τυνησία στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας Τυνησίας/Λιβύης (1982), όταν δήλωσε ότι οποιαδήποτε οριοθέτηση δεν θα έπρεπε να καταπατά ιστορικά δικαιώματα σε συνδυασμό με δικαιώματα αλιείας και σφογγαλιείας. Δεν θεμελίωσε το επιχείρημα αυτό στα ίδια τα ιστορικά δικαιώματα αλλά στο σύστημα ευθειών γραμμών βάσης στο οποίο περιλαμβάνονται οι κόλποι του Tunis και Gabes. Εφόσον ούτε ο βυθός της αιγιαλίτιδας ζώνης ούτε των εσωτερικών υδάτων συνιστά νομικά την υφαλοκρηπίδα, η Τυνησία τόνισε ότι οι περιοχές αυτές θα έπρεπε να εξαιρεθούν από οποιαδήποτε θεώρηση ζητήματος αναλογικότητας. Το Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα αυτό χωρίς να προβαίνει σε κάποιο σχόλιο σχετικά με την εγκυρότητα ή μη της αντίθεσης της Λιβύης στις γραμμές βάσης της Τυνησίας. Παρότι επαναδιατύπωσε την άποψη ότι η υφαλοκρηπίδα υπό νομική έννοια δεν περιλαμβάνει τις περιοχές του βυθού κάτω από το εξωτερικό όριο της αιγιαλίτιδας ζώνης, το Δικαστήριο θεώρησε ότι το ερώτημα ήταν θέμα αναλογικότητας ως λειτουργία της επιείκειας και ότι όλες οι περιοχές του βυθού θα έπρεπε να ληφθούν υπόψη έτσι ώστε να συμφωνούν με τις αρχές επιείκειας, όπως κάποιος θα έπρεπε να συγκρίνει κάτι ίσο προς κάτι ίσο. Το ζήτημα, εάν τα δικαιώματα ιστορικού τίτλου μπορούσαν να συστήσουν σχετικές περιστάσεις, απεφεύχθη από τη στιγμή που κατά την οριοθέτηση αυτές οι περιοχές δεν καταπατήθηκαν.

Ένα παράδειγμα ιστορικής ειδικής περίπτωσης θα υφίστατο στην περίπτωση μιας συμφωνίας που οριοθετεί την αιγιαλίτιδα ζώνη μεταξύ παρακείμενων ακτών. Μία ασυνέπεια μεταξύ της γραμμής της ίσης απόστασης και της τεχνικής οριοθέτησης του συνόρου της αιγιαλίτιδας ζώνης είναι μία πιθανότητα. Εάν το σύνορο της αιγιαλίτιδας ζώνης αποτελεί μία προβολή του εδαφικού συνόρου ή για κάποιον άλλο λόγο αναχωρεί από μία αριστερή γωνία στη γραμμή βάσης στο σημείο όπου το εδαφικό σύνορο προσεγγίζει τη θάλασσα θα υπάρχει μία διάσταση μεταξύ των δύο αυτών γραμμών οριοθέτησης. Το άρθρο 6 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 εδώ απαγορεύει κατηγορηματικά μία διόρθωση προκειμένου να συμπέσουν οι δύο γραμμές, ωστόσο, είναι προφανές ότι δεν μπορούν να παραμείνουν σε ασυμφωνία. Δύνανται να συστήσουν μία ειδική περίπτωση εγγυόμενες την χάραξη της γραμμής από το σημείο όπου το όριο της γραμμής βάσης της αιγιαλίτιδας ζώνης φθάνει το εξωτερικό όριο της αιγιαλίτιδας ζώνης. Ωστόσο, παραμένει ασαφές εάν η γραμμή θα είναι μια γραμμή ίσης απόστασης σε σχέση με τη γραμμή βάσης της αιγιαλίτιδας ζώνης ή το εξωτερικό όριο αυτής ή μία προέκταση του συνόρου της αιγιαλίτιδας ζώνης.

δ) ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ

Υπάρχει ένα ακόμη σημείον το οποίον πρέπει να εκθέσουμε για να αποφύγουμε παρεξηγήσεις, οι οποίες δύνανται να οδηγήσουν σε παρερμηνείες συνεπαγόμενες ολέθριους χειρισμούς αναφορικός με τα κυριαρχικά δικαιώματα της Ελλάδος στο Ανατολικό Αιγαίο. Πρόκειται για τα άρθρα 122 και 123 της Συνθήκης του 1982, τα οποία προτείνουν κάποιες εξαιρέσεις από τις παραδεδεγμένες και κοινώς αποδεκτές λύσεις του Δικαίου της Θαλάσσης αφορώσες τις περιπτώσεις των λεγομένων «κλειστών ή ημίκλειστων Θαλασσών». Πρέπει να τονίσουμε ότι η ρύθμιση αυτή έχει χαρακτήρα συστάσεως και όχι δεσμευτικό, και προβλέπει απλώς συνεργασία στους τομείς της ι) εξερευνήσεως, διατηρήσεως και εκμεταλλεύσεως των «ζώντων φυσικών πόρων» (δηλαδή: αλιεία), των Θαλασσών αυτών όπως και εις τους τομείς ιι) της θαλάσσιας επιστημονικής ερεύνης και της προστασίας του Θαλασσιού περιβάλλοντος (Περιβαλλοντική προστασία).

Συνεπώς, τα οποιαδήποτε επιχειρήματα της Τουρκίας περί της Ημίκλειστου Θαλάσσης του Αιγαίου δεν δύνανται, ακόμη και εάν εγίνοντο, παρ' ελπίδα, αποδεκτά από την Αθήνα, να επεκταθούν σε τομείς συνεκμεταλλεύσεως υποθαλασσιού πλούτου (υδρογονανθράκων), ούτε βέβαια εκχωρήσεως εθνικής κυριαρχίας στους τομείς της Υφαλοκρηπίδος, διότι κάτι τέτοιο δεν προβλέπεται κατ' ουδένα τρόπο από την Σύμβαση του 1982! Πρέπει όμως να σημειώσουμε ακόμη μία ανακόλουθη στάση της Τουρκίας η οποία αποδεικνύει την γνωστή εις τους Τούρκους μεθόδων των «καλών και συμφερόντων» και μάλιστα δια της μεθόδου «των δύο μέτρων και δύο σταθμών»: ι) Η Τουρκία ούτε υπέγραψε αλλά και ούτε επικύρωσε τη Σύμβαση του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θαλάσσης. Ωστόσο, υιοθέτησε, περί το τέλος του 1986, ΑΟΖ στη Μαύρη Θάλασσα και ήρθε σε συμφωνία με την τότε Σοβιετική Ένωση για τις επικαλυπτόμενες περιοχές χρησιμοποιώντας τη... μέθοδο της μέσης γραμμής (!). ιι) Αργότερα η Τουρκία άρχισε συνομιλίες με την Βουλγαρία και την Ρουμανία για το ίδιο θέμα και ήρθε σε αναλόγου μορφής και περιεχομένου συμφωνία με αυτήν την οποίαν είχε συνάψει με τους Σοβιετικούς. Έτσι, ενώ η Τουρκία έχει προχωρήσει, σε συνεργασία με παρευξείνια κράτη στην οριοθέτηση της ΑΟΖ στη Μαύρη Θάλασσα – μιας "περίκλειστης ή ημίπερίκλειστης θαλάσσης", όπως ισχυρίζεται ότι είναι και η Μεσόγειος – αρνείται να πράξει το ίδιο και εις την Μεσόγειο, έχοντας όμως η ίδια δημιουργήσει προηγούμενο εις την Μαύρη Θάλασσα!

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ - ΕΘΙΜΙΚΕΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ

Είναι εξαιρετικά δυσχερές αναφορικά με ζητήματα δικαίου της θαλάσσιας οριοθέτησης να διαχωριστούν ερωτήματα σχετικά με την κωδικοποίηση της προοδευτικής ανάπτυξης του δικαίου της οριοθέτησης και την αναζήτηση εθιμικών προεκτάσεων σε αυτό. Οι συμφωνίες οριοθέτησης μεταξύ των κρατών, οι Τρεις Διεθνείς Συνδιασκέψεις, οι περίπου 20 αποφάσεις διεθνών δικαστηρίων και διαιτητικών οργάνων και οι διάφορες αναλύσεις νομομαθών υπερβαίνουν την αναγκαία ποσότητα αποδεικτικών στοιχείων για την δημιουργία κανόνων εθιμικού διεθνούς δικαίου.

Οι συμφωνίες θαλάσσιας οριοθέτησης συνιστούν εκδήλωση της πρακτικής των κρατών σχετικά με την οριοθέτηση συνόρων μεταξύ αντικείμενων και παρακείμενων κρατών. Συστηματική πρακτική των κρατών σχετικά με την οριοθέτηση των θαλάσσιων συνόρων παρατηρήθηκε στην περίοδο μετά το 1940, όπου τα κράτη προέβαιναν σε εκτεταμένες διακηρύξεις υφαλοκρηπίδας και ζωνών αποκλειστικής αλιείας. Η πρώτη συμφωνία θαλάσσιας οριοθέτησης, η συμφωνία του 1942 μεταξύ Trinidad και Tobago/Βενεζουέλας στον Κόλπο της Παρία (No 2-13(1)), χαρακτηρίστηκε από το ενδιαφέρον αξιοποίησης των πόρων της περιοχής. Στην συμφωνία αυτή το σύνορο προσαρμόστηκε σε σχέση με μία γραμμή ίσης απόστασης. Από το 1940 τα παράκτια κράτη επιχείρησαν την οριοθέτηση περισσότερων από 130 συνόρων κάποια, ωστόσο, παραμένουν ακόμη ανεπίλυτα. Υπάρχουν συνεπώς πάνω από 130 τέτοιες συμφωνίες και συνεχίζουν να συνάπτονται νέες. Επιπλέον ένας αριθμός διαφορών υποβλήθηκε προς επίλυση σε διεθνή δικαστήρια, διαιτησίες και επιτροπές, τα οποία δεν έδωσαν ιδιαίτερο βάρος στην πρακτική των κρατών, παρότι οι διάδικοι υπέβαλαν στις προσφυγές τους στο Διεθνές Δικαστήριο αποσπάσματα από τα υπομνήματά τους, που περιείχαν το κείμενο πολλών συμφωνιών και αντιπροσωπευτικών χαρτών.

Στην περίπτωση της κρατικής πρακτικής κατά τη διερεύνηση της διαδικασίας οριοθέτησης και της σύναψης συμφωνίας μεταξύ των κρατών πρέπει προηγουμένως να διερευνηθούν εφόσον συντρέχουν: πολιτικές, στρατηγικές και ιστορικές θεωρήσεις (κατά πόσο πολιτικοί παράγοντες, θέματα ασφαλείας, στρατιωτικές ή γεωπολιτικές δυνάμεις, σχέσεις μεταξύ των μερών, ενδιαφέροντα υπερπτήσεως και ναυσιπλοΐας, δραστηριότητες εξόρυξης πόρων επηρεάζουν την διαπραγμάτευση ή τον προσδιορισμό ενός συνόρου), θεωρήσεις τοπικών καθεστώτων, κατά πόσο η κίνηση από την υφαλοκρηπίδα στην ΑΟΖ ή σε μια ζώνη αλιείας επηρεάζουν το θαλάσσιο σύνορο, οικονομικές και περιβαλλοντικές θεωρήσεις (βιολογικά, οικολογικά και επιστημονικά στοιχεία, ενότητα των φυσικών πόρων, ζώνες συνεκμετάλλευσης), γεωγραφικές θεωρήσεις (γενική κατεύθυνση των ακτών, ιδιομορφίες της ακτής), νησιά, βράχοι και νησίδες και χρήση αυτών ως σημείων βάσης για την οριοθέτηση, γεωλογικές και γεωμορφολογικές θεωρήσεις, στις οποίες περιλαμβάνεται η ιδέα της φυσικής προέκτασης, οι χρησιμοποιούμενες μέθοδοι για την οριοθέτηση και κατά πόσο αυτές επηρεάζονταν από το παρακείμενο ή αντικείμενο των ακτών και την αναλογικότητα, τεχνικές θεωρήσεις (θέματα σχετικά με τον σχεδιασμό των χαρτών, απλοποιήσεις, μετρήσεις περιοχών).

Λόγοι ασφάλειας, συχνά συνδεδεμένοι με την εγγύτητα, τη ναυσιπλοΐα και την υπέρπτηση δύνανται να οδηγήσουν τα κράτη στην υιοθέτηση γραμμής ίσης απόστασης, ενώ ζητήματα ναυσιπλοΐας δύνανται να εφαρμοστούν άμεσα ως σχετικές περιστάσεις στην γραμμή οριοθέτησης σε ορισμένες συμφωνίες οριοθέτησης. Σχετικά με τις συμφωνίες οριοθέτησης στην Βαλτική Θάλασσα σημειώνεται ότι μόνο τα ενδιαφέροντα ναυτιλίας ήταν

αρκετά ισχυρά ώστε να κυριαρχήσουν στην χρήση της ίσης απόστασης στην περιοχή εκείνη. Στην οριοθέτηση Αργεντινής-Χιλής (1984, No. 3-1) η ίση απόσταση προσαρμόστηκε τμηματικά για λόγους καλύτερης ναυσιπλοΐας μεταξύ των μερών, ενώ το σύνορο Αργεντινής-Ουρουγουάης (1973, No. 3-2) εμφανίστηκε να ακολουθεί ένα κανάλι ναυσιπλοΐας.

Τα διεθνή δικαστήρια και επιτροπές έχουν διυλίσει την ιδέα της επιείκειας στην εφαρμογή της στην θάλασσα οριοθέτηση απορρίπτοντας τις οικονομικές περιστάσεις εκτός από τις περιπτώσεις όπου τέτοια απόρριψη μπορούσε να συνεπάγεται καταστροφικές συνέπειες για την επιβίωση και οικονομική ευημερία των σχετικών κρατών. Από την άλλη οι συμφωνίες οριοθέτησης δεν αποδίδουν τόσο περιορισμένο ρόλο στις οικονομικές περιστάσεις χωρίς ωστόσο να τις υπερεκτιμούν ως απολύτως καθοριστικό παράγοντα. Οι πολιτικοί παράγοντες εμφανίζονται καθοριστικοί στο ερώτημα κατά πόσο ένα θαλάσσιο σύνορο θα τεθεί υπό διαπραγμάτευση ή θα τεθεί στην κρίση δικαστηρίου προς επίλυση. Ωστόσο δεν υπάρχει κάποια απόδειξη ότι τα δικαστήρια λαμβάνουν υπόψη πολιτικούς παράγοντες ως τέτοιους κατά την οριοθέτηση. Οι ιστορικοί παράγοντες μπορούν να έχουν επίδραση τόσο για επιδικασθέντα όσο και για σύνορα υπό διαπραγμάτευση.

Στο ένα τρίτο των συμφωνιών, όπου γεωλογικοί και γεωμορφολογικοί παράγοντες ήταν παρόντες αυτοί λήφθησαν υπόψη από τα μέρη στην οριοθέτηση και στα δύο τρίτα περίπου των περιπτώσεων αγνοήθηκαν. Αναφορικά με την αντιμετώπιση των νησιών έχει αποδοθεί σε αυτά πλήρες, μερικό ή καθόλου αποτέλεσμα, ενώ σε ορισμένες περιστάσεις το ίδιο νησί έτυχε διαφορετικής μεταχείρισης σε διαφορετικές συμφωνίες. Ασχέτως με τις αντίστοιχες παράκτιες σχέσεις μεταξύ των νησιών και των ακτών της ξηράς υπάρχει μία ποικιλία λύσεων στις οποίες περιλαμβάνονται και λύσεις ίσης απόστασης. Είναι χαρακτηριστικές οι εξής συμφωνίες: Κολομβία-Κόστα Ρίκα 1977, No. 2-1, Γαλλία-Ιταλία 1986, No. 8-2, καθώς και λύσεις μη ίσης απόστασης Ινδία-Ταϊλάνδη 1978, No. 6-11.

Από τη στιγμή που οι κυβερνήσεις των κρατών δύνανται να συμφωνήσουν σε μια γραμμή που θεωρούν ικανοποιητική και να βασίσουν την συμφωνία σε οποιαδήποτε θεώρηση θεωρούν αρμόζουσα, είναι δύσκολο να διαφανεί ο ακριβής ρόλος των γεωγραφικών θεωρήσεων στις συμφωνίες οριοθέτησης ως σύνολο. Από τη φύση τους όλες οι συμφωνίες που χαράσσουν μια γραμμή ίσης απόστασης είτε κατ'όνομα είτε ορίζοντας μία σειρά από σημεία που είναι σημεία ίσης απόστασης θεωρούνται ότι είναι γεωγραφικά εμπνευσμένες. Σε συμφωνίες που βασίζονται κυρίως στην ίση απόσταση αυτός ο ρόλος εμφανίζεται προφανής, ενώ σε άλλες ο γεωγραφικός παράγοντας είναι ένας από το σύνολο των παραγόντων που συντρέχουν. Παραδείγματα είναι πολυάριθμες συμφωνίες που χαράσσουν μια γραμμή ίσης απόστασης μεταξύ αντικείμενων ακτών συγκρίσιμου μεγέθους. Τέτοιες είναι οι συμφωνίες Καναδάς-Δανία (Γροιλανδία) 1973, No. 1-1, Ιαπωνία-Νότια Κορέα 1974, No. 5-12, Κολομβία- Δημοκρατία της Δομνίκης 1978, No. 2-2. Επιπλέον σε ορισμένες περιπτώσεις η αναχώρηση από την γραμμή ίσης απόστασης προέρχεται από τη συγκεκριμένη σύνθετη γεωγραφική κατάσταση. Συμφωνίες Γαλλία-Ισπανία 1974, No. 9-2, Σουηδία-Σοβιετική Ένωση 1989, No. 10-10, Κολομβία-Ονδούρα 1986, No. 2-4, Κολομβία-Παναμάς 1976, No. 2-5, Αυστραλία-Νέα Γουινέα 1978, No. 5-3. Από το σύνολο των ανωτέρω περιστάσεων που δύνανται να συντρέχουν συνάγεται ότι κάθε περίπτωση πρέπει να εξετάζεται διεξοδικά στα πλαίσια της σπουδαιότητας του ιστορικού παράγοντα, του ζητήματος ασφάλειας καθώς και του πολιτικού, γεωγραφικού, οικονομικού αντίκτυπου, που οφείλει να ληφθεί υπόψη ή όχι.

Μεταξύ αντικείμενων ακτών περισσότερο ή λιγότερο παράλληλων και με συγκρίσιμη μορφολογία και μήκος φαίνεται να κυριαρχούν ξεκάθαρα λύσεις ίσης απόστασης ή οίωνει ίσης απόστασης. Τέτοιες είναι οι συμφωνίες Καναδάς-Δανία (Γροιλανδία) 1973 No. 1-1, Κούβα- Μεξικό 1976, No. 2-8, Ελλάδα-Ιταλία 1977 No. 8-4, Κούβα-Αιτή 1977 No. 2-7, Νορβηγία- Ηνωμένο Βασίλειο 1965, No. 9-15, Φιλανδία-Σοβιετική Ένωση 1965, No. 10-4(1), Δανία- Νορβηγία 1965, No. 9-9, Φιλανδία-Σουηδία 1972, No. 10-3. Μεταξύ

αντικείμενων ακτών με διαφορετική μορφολογία και μήκος βρίσκει κανείς λύσεις που δεν βασίζονται στην ίση απόσταση Ινδία-Μαλβίδες 1976 Νο. 6-8, Ιρλανδία-Ηνωμένο Βασίλειο 1988, Νο. 9-5, αλλά και λύσεις που βασίζονται στην ίση απόσταση ή στην οριζοντιοειδή ίση απόσταση. Ολλανδία-Ηνωμένο Βασίλειο 1965, Νο. 9-13.

Σε νεότερες διακηρύξεις αξίζει να σημειωθεί ότι στην σειρά νομοθεσίας που εξήγγειλε το Ιράν το 1993 περιέχονταν η μετατροπή της ζώνης αλιείας 50 μιλίων σε ΑΟΖ, το εξωτερικό όριο της οποίας θα καθορίζονταν με διμερή συμφωνία ενώ απουσία αυτής με μία γραμμή κάθε σημείο της οποίας θα απείχε ίση απόσταση από το πλησιέστερο σημείο της γραμμής βάσης των δύο κρατών. Είναι χαρακτηριστικό ακόμη ότι η Ιαπωνία μεταξύ των οκτώ τμημάτων νομοθεσίας που υιοθέτησε το 1996 για την εφαρμογή της Σύμβασης ΔΘ 1982 και την συμφωνία εφαρμογής του 1994 σχετικά με το μέρος XI προέβλεπε, ιδρύοντας συνορεύουσα ζώνη 24ν.μ., τη χρήση (εφόσον δεν έχει συμφωνηθεί διαφορετικά) μιας μέσης γραμμής όταν η συνορεύουσα ζώνη της Ιαπωνίας συναντά την συνορεύουσα ζώνη κάποιου άλλου κράτους. Στο ίδιο πλαίσιο κινούμενη η Διακήρυξη της Δημοκρατίας της Κορέας για την Αιγιαλίτιδα και τη Συνορεύουσα Ζώνη του 1977, όπως τροποποιήθηκε το 1995, όριζε ότι σε σχέση με άλλα κράτη με παρακείμενες ή αντικείμενες ακτές η οριοθέτηση θα καθορίζεται με βάση τη μέση γραμμή εκτός και αν συμφωνείται διαφορετικά μεταξύ των κρατών. Είναι χαρακτηριστικό ότι μεταγενέστερες συμφωνίες οριοθέτησης στην πλειοψηφία τους κάνουν ειδική αναφορά στην προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος εισάγοντας πολλές από αυτές καθεστώτα ειδικά προστατευμένων θαλάσσιων περιοχών.

Συνεπώς δεν θα μπορούσε να γίνει λόγος για κάποια αντίφαση ως προς την κατεύθυνση που ακολουθήθηκε μεταξύ της πρακτικής των κρατών και της διεθνούς νομολογίας των δικαστηρίων, αλλά θα μπορούσε μόνο να ειπωθεί ότι οι δύο φαινομενικά αντιτιθέμενες προσεγγίσεις, ίση απόσταση από την πλευρά της πρακτικής «αρχής επιείκειας/ειδικές περιστάσεις» από την πλευρά της νομολογίας, αλληλοσυμπληρώνονται. Στην ανωτέρω ανάλυση κατέστη φανερό ότι στον χώρο της πρακτικής των κρατών η προσφυγή και τελική επιλογή της γραμμής ίσης απόστασης στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων έπονταν ενός ενδεδειγμένου ελέγχου ποικίλων γεωγραφικών, ιστορικών, οικονομικών, πολιτικών κ.α. περιστάσεων, περιστάσεων σχετικών και ειδικών που, όπως έχει ανωτέρω σχολιασθεί, συνιστούσαν την βάση της επιχειρηματολογίας του Δικαστηρίου κατά την χάραξη της γραμμής οριοθέτησης στις υποθέσεις που το ίδιο κλήθηκε να διερευνήσει. Η επιλογή της γραμμής ίσης απόστασης κατόπιν του σχετικού ελέγχου κάθε συντρέχουσας σχετικής περίπτωσης ακολουθήθηκε, επειδή τελικώς προκρίθηκε, ότι η συγκεκριμένη αυτή γραμμή ήταν αυτή που είχε επιεικές αποτέλεσμα στην συγκεκριμένη υπόθεση και συνεπώς αποτελούσε μια δίκαιη λύση. Από την άλλη πλευρά το σύνολο των δυσχερειών και ιδιαιτεροτήτων που παρουσίαζε κάθε υπόθεση, που τελικώς οδήγηθηκε προς δικαστηριακή επίλυση, και καθιστούσαν ιδιαίτερα πολύπλοκη την πορεία προς την οδό της επίλυσης συνεπώς την αναγνώριση και λήψη υπόψη από το Δικαστήριο στις περισσότερες περιπτώσεις κάποιας αρχής επιείκειας προκειμένου να επιτευχθεί μία αναγκαία συναίνεση που θα ικανοποιεί έστω και τμηματικά τα αιτήματα των αντίδικων μερών. Μέσα από τις παραδειγματικές κατευθύνσεις της νομολογίας και την αναγκαία σύμπλευση νομολογίας και πρακτικής αναμένεται συνεπέστερη προσέγγιση των ζητημάτων οριοθέτησης που θα οδηγήσουν στην διαμόρφωση του εθιμικού δικαίου σε πιο στέρεες βάσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο: ΤΑ ΝΗΣΙΑ ΩΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΑΣΚΗΘΕΙΣΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΙΚΑΙΟΔΟΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΣΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΝΗΣΙΩΝ

Σύμφωνα με το άρθρο 121 της Σύμβασης ΔΘ 1982 «νησί είναι φυσικά σχηματισμένη περιοχή της ξηράς που περιβρέχεται από νερό και βρίσκεται πάνω από την επιφάνεια του νερού κατά τη μέγιστη πλύμη». Από τις διατάξεις του άρθρου 121 της Σύμβασης ΔΘ 1982 προκύπτει το δικαίωμα των νησιών σε θαλάσσιες ζώνες. Το άρθρο αυτό υπογραμμίζει ότι τα νησιά αξιολογούνται ως έδαφος του κράτους, αφού διέπονται από το ίδιο με την ηπειρωτική περιοχή ενός κράτους καθεστώσ (βλ. ακόμα άρθρο 10 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 για την Αιγιαλίτιδα και τη Συνορεύουσα Ζώνη). Τα νησιά δύνανται συνεπώς να έχουν αιγιαλίτιδα ζώνη και υφαλοκρηπίδα καθώς και ΑΟΖ, στοιχείο που συνηγορεί υπέρ της πληρότητας και της αυτοτέλειας που παρουσιάζει από την άποψη του Διεθνούς Δικαίου και του δικαίου της θάλασσας ειδικότερα η ύπαρξη του κάθε νησιού. Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 121 η αιγιαλίτιδα ζώνη, η ΑΟΖ και η υφαλοκρηπίδα ενός νησιού καθορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης ΔΘ 1982, που εφαρμόζονται στις ηπειρωτικές περιοχές.

Το άρθρο 1 της Σύμβασης 1958 για την υφαλοκρηπίδα ορίζει σαφώς τον όρο υφαλοκρηπίδα σε σχέση με τις υποθαλάσσιες περιοχές που πρόσκεινται στις ακτές των νησιών. Αυτό από μόνο του φαίνεται να προσθέτει δικαιώματα υφαλοκρηπίδας σε νησιωτικές περιοχές των μερών της Σύμβασης και από τη στιγμή που το Διεθνές Δικαστήριο στην Υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας (1969) εξέφρασε την άποψη, ότι αυτό το άρθρο ήταν διακηρυκτικό εθιμικού Διεθνούς Δικαίου, είναι παραδεκτό ότι το ίδιο συμβαίνει και με χώρες που δεν δεσμεύονται από την Σύμβαση. Αυτό δύναται να επιβεβαιωθεί από τον σχεδιασμό του άρθρου 1, τη νομοθετική και διπλωματική πρακτική των κρατών και από την άποψη διάφορων συγγραφέων. Είναι σαφές ότι καμία θεωρητική διάκριση μεταξύ των νησιών στη βάση του μεγέθους, της σημασίας, του πληθυσμού ή άλλων παραγόντων δεν επηρέασαν την εξέλιξη του άρθρου 1 και καμία τέτοια διάκριση δεν παρατηρήθηκε στην νομοθετική πρακτική σχετικά με την υφαλοκρηπίδα. Τα νησιά θεωρείται ότι κατέχουν δικαιώματα στην υφαλοκρηπίδα αντίστοιχα με τον γεωλογικό τους χαρακτήρα. Στην πράξη πολλά πράγματα εξαρτώνται από τις ιδιαίτερες γεωγραφικές σχέσεις του νησιού παρά από την κατάταξή του ως τέτοιο.

Με τη διάταξη αυτή δεν τίγεται ο ρόλος των νησιών σε περίπτωση κατά την οποία τίθεται θέμα επικάλυψης ζωνών. Όταν το νησί βρίσκεται μέσα στην αιγιαλίτιδα ζώνη του κράτους, το εσωτερικό όριο της ζώνης μετριέται από την ακτή του νησιού, που βρίσκεται προς την ανοικτή θάλασσα. Όταν η απόσταση ανάμεσα στην ηπειρωτική ακτή και την απέναντι από αυτό ακτή του νησιού είναι διπλάσια της αιγιαλίτιδας ζώνης, τότε το νησί έχει καθαρό δηλαδή πλήρες ολόκληρο το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης γύρω του. Όταν η απόσταση ανάμεσα στην ηπειρωτική ακτή και την απέναντι από αυτό ακτή του νησιού είναι μεγαλύτερη από το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης, τότε η περιοχή που βρίσκεται ανάμεσα στην αιγιαλίτιδα ζώνη της ηπειρωτικής περιοχής και σε εκείνη του νησιού είναι ανοικτή θάλασσα.

Η μόνη εξαίρεση που εισάγεται με τη Σύμβαση ΔΘ 1982 αφορά στους βράχους που καιτοι έχουν τα χαρακτηριστικά του νησιού (άρθρο 121) στερούνται οικονομικής ζωής ή που δεν μπορούν να διατηρήσουν μόνιμο πληθυσμό. Σε αυτούς τους βράχους η Σύμβαση ΔΘ 1982 αναγνωρίζει μόνο δικαιώματα αιγιαλίτιδας ζώνης, αλλά όχι ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας. Στην παράγραφο 3 του άρθρου ορίζεται ότι: «οι βράχοι, οι οποίοι δεν μπορούν να διατηρήσουν ανθρώπινη παρουσία ή οικονομική ζωή από μόνοι τους δεν θα πρέπει να έχουν ΑΟΖ ή υφαλοκρηπίδα», διατύπωση που δημιουργεί σημαντικά προβλήματα ερμηνείας και εφαρμογής.

Η δυσχέρεια του σαφή προσδιορισμού της σχέσης μεταξύ υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ αποκαλύπτεται και μέσα από τον ρόλο των νησιών ως προς την διαμόρφωση και την οριοθέτηση των αντίστοιχων σε αυτά περιοχών. Και η ιδέα της φυσικής προέκτασης στην περίπτωση της υφαλοκρηπίδας υποδηλώνει ότι να νησιά που μπορεί να ειπωθεί ότι συνιστούν φυσικές προεκτάσεις έχουν δικαιώματα σε υφαλοκρηπίδα ακόμη και αν η θετική πρακτική των κρατών δεν έχει υιοθετήσει τον κανόνα ότι όλα τα νησιά, όποια κι αν είναι η γεωλογική τους δομή διαθέτουν υφαλοκρηπίδα. Ωστόσο, το ερώτημα, εάν κάθε νησί διαθέτει ΑΟΖ ή όχι, δεν μπορεί να συναχθεί από γενικές αρχές, αφού κάτι τέτοιο προκύπτει από την πρακτική των κρατών.

Στο ζήτημα αν θα πρέπει να αποδοθεί στα νησιά το ίδιο αποτέλεσμα, όπως στις παράκτιες περιοχές ως προς την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας, έχει προταθεί η άποψη το ενδεχόμενο κάτι τέτοιο να μην τους αναγνωριστεί ιδιαίτερα όταν είναι μικρά και βρίσκονται κοντά στην μέση γραμμή, ή είναι απομονωμένα ή μακριά από την ξηρά και σχεδόν ακατοίκητα.

Στην Υπόθεση των νησιών *Minquiers και Ecrehos* (1953) το Δικαστήριο απέτυχε να χειριστεί την ευκαιρία να αποσαφηνίσει περαιτέρω το νομικό καθεστώς των νησιών και του αρχιπελάγους. Στην απόφασή του το 1953 το Δικαστήριο περιορίστηκε σε έναν καθορισμό της κυριαρχίας των νησίδων και των βράχων του συμπλέγματος των *Minquiers και Ecrehos*. Στο ζήτημα της απόδοσης κυριαρχίας στις νησίδες και στους βράχους στην Γαλλία ή στην Αγγλία, το Δικαστήριο τάχθηκε συνολικά υπέρ της κυριαρχίας της Αγγλίας.

Ενώ η γενικότερη αρχή καθίσταται ευδιάκριτη η πρακτική των δικαστηρίων είχε την τάση να ζημιώνει τα νησιά ως ένα βαθμό, παρά το γεγονός ότι οι ακτές των νησιών *prima facie* είχαν τον ίδιο τίτλο όπως οι άλλες ακτές. Τα νησιά που βρίσκονταν στην λάθος πλευρά της προσωρινής μέσης γραμμής ή διαφορετικά δεν συνιστούσαν τμήμα του γεωγραφικού πλαισίου της οριοθέτησης έτειναν να ζημιώνονται ή ίσως να αγνοούνται. Ακόμη και νησιά που συνιστούσαν τμήμα του πλαισίου της οριοθέτησης, όπως το *Jan Mayen*, ήταν δυνατό να έχουν τον τίτλο τους ως προς το αποτέλεσμα μειωμένο εξαιτίας του συνυπολογισμού της ανομοιότητας του μήκους των ακτών ως σχετική περίπτωση.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Τα κυριαρχικά δικαιώματα στην θάλασσα, ζήτημα εξαιρετικά δαιδαλώδες, πολιτικοποιημένο και συχνά αμφισβητούμενο, συνδέεται στενά με ζητήματα κυριαρχίας και οικονομικών συμφερόντων. Από τις εφαρμοστέες συμβατικές ρυθμίσεις και την σχετική νομολογία καθίσταται φανερό ότι παρά τους ειδικούς συμβατικούς όρους και τον μεγάλο αριθμό υποθέσεων, ήταν δύσκολο να γίνει λόγος για σαφείς κανόνες οριοθέτησης, εφόσον το ΔΔ στις αποφάσεις του αρνήθηκε να αποδώσει κάποια ισχύ στον κανόνα της «ίσης απόστασης-ειδικών περιστάσεων» του άρθρου 6 της Σύμβασης της Γενεύης 1958. Η Σύμβαση ΔΘ 1982 διατήρησε τον κανόνα «της ίσης απόστασης-ειδικών περιστάσεων» μόνο για τη θαλάσσια οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης (άρθρο 15 Σύμβασης ΔΘ 1982). Στον κανόνα αυτό, η διεθνής νομολογία και πρακτική απέδωσαν ισχύ εθιμικού δικαίου. Κρίθηκε, ακόμη, ότι η οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης πρέπει να καταλήγει σε δίκαιο αποτέλεσμα, όπως αυτό της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ.

Τα άρθρα της Σύμβασης ΔΘ 1982 (άρθρα 74 παρ.1 και 83 παρ.1) σχετικά με την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ παραπέμπουν στο διεθνές δίκαιο, το οποίο έχει διαμορφωθεί κυρίως μέσα από τη νομολογία και την πρακτική των κρατών. Με το νέο περιεχόμενο των ρυθμίσεων της Σύμβασης ΔΘ 1982, ο γενικός χαρακτήρας της οποίας αποσκοπούσε στο να ρυθμίζει όσο το δυνατόν περισσότερα πράγματα, το Δικαστήριο, τηρώντας επιφυλακτική στάση απέναντι στην ίση απόσταση (μέση/πλάγια γραμμή), φάνηκε να θέτει σε πρωταρχική θέση τη διερεύνηση του συνόλου των περιστάσεων, ειδικών και σχετικών. Από τη μελέτη της νομολογίας δύναται να επισημανθεί η προτεραιότητα που αποδόθηκε από τα διεθνή δικαιοδοτικά όργανα στις αρχές της επιείκειας, οι οποίες μέσα από ποικίλες σχετικές και ειδικές περιστάσεις, διαδραμάτισαν καταλυτικό ρόλο για τον προσδιορισμό της κατεύθυνσης της γραμμής οριοθέτησης κατά την τελική χάραξη της τελευταίας. Η γραμμή ίσης απόστασης εφαρμόστηκε σπανιότερα από το Δικαστήριο σε αντίθεση με την ευρεία χρήση της στην πρακτική των κρατών, αφού στις υποθέσεις που διερεύνησε το Δικαστήριο δεν μπορούσε να οδηγήσει σε ένα δίκαιο αποτέλεσμα. Το Δικαστήριο διακηρύσσοντας μέσω της νομολογίας του, ότι η γραμμή ίσης απόστασης δεν επιτάσσεται από το δίκαιο συνέβαλε στην απελευθέρωση του δικαίου και της πρακτικής από κάθε υποχρέωση ή υπόθεση υπέρ της ίσης απόστασης. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο και τα παράκτια κράτη είναι ελεύθερα να κάνουν χρήση της ίσης απόστασης ως γραμμής οριοθέτησης ή ως μία αρχική βάση για την θαλάσσια οριοθέτηση χωρίς η ενέργειά τους αυτή να επιβάλλεται από κάποιον υποχρεωτικό κανόνα δικαίου.

Το Δικαστήριο με αφετηρία τον κανόνα της ίσης απόστασης, που ήταν ήδη κωδικοποιημένος στο άρθρο 6 της Σύμβασης της Γενεύης του 1958 για την υφαλοκρηπίδα, διήλθε μια μακρά περίοδο αμφισβητήσεων. Ο εν λόγω κανόνας φάνηκε να εξασθενεί από την ισχύ ποικίλων σχετικών και ειδικών περιστάσεων, καθοριστικών σε κάθε περίπτωση, με αποτέλεσμα την αποκλήρυξη της ίσης απόστασης. Ανεξάρτητα, συνεπώς, από την ένταξη σε συμβατικά κείμενα η αναφορά από το Δικαστήριο σε συγκεκριμένες περιστάσεις (που δύνανται να έχουν επίδραση στη διαδικασία της οριοθέτησης τόσο στην περίπτωση κρατών με αντικείμενες όσο και στην περίπτωση κρατών με παρακείμενες ακτές) πρέπει να θεωρείται ότι έχει εισέλθει στο εθιμικό δίκαιο ως μια ειδικότερη συνισταμένη της δίκαιης λύσης.

Η ομοιότητα των κανόνων για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ (άρθρα 74 και 83 Σύμβασης ΔΘ 1982) δεν οδηγεί απαραίτητα σε ταυτόσημες γραμμές οριοθέτησης, αφού η δίκαιη λύση για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας δύναται να οδηγήσει σε μη δίκαιο αποτέλεσμα για την οριοθέτηση της ΑΟΖ. Από τον συνδυασμό των ανωτέρω άρθρων συνάγεται με βεβαιότητα ότι: α) οποιαδήποτε λύση για την οριοθέτηση πρέπει να βασίζεται στο διεθνές δίκαιο (εκτός και αν τα ενδιαφερόμενα κράτη αποφασίζουν διαφορετικά) και συνάμα να υπηρετεί την βεβαιότητα και την προβλεψιμότητα του δικαίου

και β) η επιείκεια (equity) και η δικαιοσύνη αποτελούν τον τελικό στόχο, στον οποίο πρέπει να αποσκοπεί η διαδικασία της οριοθέτησης και όχι το μέσο για την επίτευξη μιας λύσεως.

Στον χώρο της πρακτικής των κρατών τα περισσότερα θαλάσσια σύνορα που συνάπτονται με συμφωνία αποτελούν προϊόν διμερών διαπραγματεύσεων. Η ανάλυση της πρακτικής των κρατών αποδεικνύει ότι στις οριοθετήσεις θαλάσσιων ζωνών επικρατεί η διπλή φόρμουλα της Σύμβασης ΔΘ 1982: αφενός διεθνές δίκαιο, δηλ. βεβαιότητα δικαίου μέσω της αρχής ίσης απόστασης (μέσης γραμμής/πλάγιας γραμμής) που θα ισχύει κατ' αρχήν και για τα νησιά και αφετέρου ο στόχος του δικαίου αποτελέσματος της οριοθέτησης μέσω της εφαρμογής των αρχών επιείκειας. Η συμβατική πρακτική των κρατών φαίνεται να κλίνει υπέρ της εφαρμογής ενός ενιαίου ορίου μέσω της υιοθέτησης ενός κοινού συνόρου για περισσότερες από μία θαλάσσιες ζώνες, πρακτική που έρχεται σε συμφωνία με τα άρθρα 74 και 83 Σύμβασης ΔΘ 1982. Η πρακτική των κρατών έχει σε πολλές περιπτώσεις αγνοηθεί ενώ τα δικαστήρια έχουν χρησιμοποιήσει πληροφορίες από την πρακτική επιφανειακά. Στην Υπόθεση Οριοθέτησης μεταξύ Γροιλανδίας/Jan Mayen (1993) τα μέρη κατέφυγαν σε μια ποικιλία διευθετήσεων θαλάσσιων συνόρων αντιπροσωπευτικών των θέσεων που υποστήριζαν. Αυτή η πρόσβαση στη σχετική πρακτική των κρατών έθεσε το Δικαστήριο σε πλεονεκτική θέση στην Υπόθεση Οριοθέτησης Υφαλοκρηπίδας Λιβύης/Μάλτας(1985), όπου οι διακηρύξεις του βασιζόνταν σε αποτελέσματα βεβαιωθέντα από μια αναγνωρισμένη ανάλυση της πρακτικής των κρατών. Με αυτό το βήμα το Δικαστήριο προσέκλυσε την προσοχή σε προγενέστερη πρακτική των κρατών προωθώντας την συνέπεια και την προβλεψιμότητα. Από τις ανωτέρω διαπιστώσεις καθίσταται φανερό ότι η επιείκεια σε κάθε περίπτωση λαμβάνει αυτόνομα υπόψη της κριτήρια και αρχές προς επίτευξη δικαίου λύσης. Το Δικαστήριο στα πλαίσια της διακριτικής του ευχέρειας δύναται να επιστρατεύσει οποιαδήποτε περίσταση σχετική ή ειδική ως κίνητρο για να εφαρμοστούν οι αρχές επιείκειας, ακόμη και αν αυτή αξιολογείται ως περίσταση ήσσονος σημασίας στον χώρο του γενικού διεθνούς δικαίου. Απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή των παραπάνω αρχών είναι ο ρόλος τους, που θεωρείται καταλυτικός στην συγκεκριμένη διαφορά, να προσφέρει τα εγγύη, ότι το αποτέλεσμα που θα προκύψει θα είναι δίκαιο. Το διεθνές δίκαιο, άλλωστε, δεν απαιτεί τα θαλάσσια σύνορα να οριοθετηθούν σύμφωνα με μία συγκεκριμένη μέθοδο. Παρότι οι πραγματικές και πολιτικές περιστάσεις ποικίλλουν υπάρχουν κοινά στοιχεία εντός των θαλάσσιων συμφωνιών οριοθέτησης που δύνανται να αξιοποιηθούν από διπλωμάτες, δικαστές και διαιτητές, οι οποίοι καλούνται να επιλύσουν ανάλογες διαφορές.

Συνεπώς, το Δικαστήριο αναγνώρισε και απέδωσε στις αρχές επιείκειας κυρίαρχο και πρωτεύοντα ρόλο στην διαδικασία της οριοθέτησης, ρόλο, όμως, που δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να οδηγήσει σε αυθαίρετη εφαρμογή τους παρά σε χρήση τέτοια, που δεν θα υπερβαίνει τα όρια του δικαίου. Τα διεθνή δικαιοδοτικά όργανα με κυρίαρχο το Διεθνές Δικαστήριο στα πλαίσια της συνέπειας και ως ένα βαθμό της προβλεψιμότητας εξακολουθώντας να αντιμετωπίζουν με σχολαστικότητα τις ξεχωριστές περιστάσεις κάθε υπόθεσης θα έπρεπε να αναζητούν πίσω από αυτές και αρχές γενικότερης εφαρμογής, αρχές που θα δύνανται να συμβάλλουν στη θεμελίωση του δικαίου της οριοθέτησης θαλασσιών ζωνών σε πιο στέρεες βάσεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Εμμανουήλ Ρούκουνα, Διεθνές Δίκαιο, τεύχος δεύτερο, δεύτερη έκδοση, εκδ. Αντώνη Σάκκουλα.
- Το Δίκαιο της Θάλασσας και η διαμόρφωση του από τις διεκδικήσεις των παράκτιων κρατών, Χρήστου Ροζάκη
- Διεθνές Θαλάσσιο Δίκαιο, Κωνσταντίνου Γ. Βαϊκούση
- Μιχαήλ Κουλούρη, Το Διεθνές Δίκαιον της Υφαλοκρηπίδος και αι Τάσεις του Δικαίου της Θαλάσσης.
- Χάρη Γ. Τζήμητρα, Η υφαλοκρηπίδα των νησιών στη διεθνή νομολογία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΔΙΕΘΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ-INTERNET

- Yoshifumi Tanaka, Reflections on Maritime Delimitation in the Cameroon/Nigeria Case, 53 ICLQ 369 (2004)
- W. Michael Reisman, Eritrea-Yemen Arbitration (Award, Phase II: Maritime Delimitation), 94 AJIL 721 (2000)
- www.elesme.gr
- www.helisir.gr
- www.skai.gr
- www.un.org/Depts/los/index.htm